

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

EEN WET OF EEN C.A.O. OVER DE UITVINDINGEN VAN WERKNEMERS?

I. Probleemstelling

1. De Belgische Octrooiwet van 24 mei 1854 streeft uitsluitend een economisch doel na: de technische vooruitgang bevorderen. Daarom wordt een octrooi ook niet noodzakelijk verleend aan de uitvinder maar aan de aanvrager en bestaat er een exploitatieplicht¹.

Artikel 4ter van het Parijse Unieverdrag van 20 maart 1883, herzien te Stockholm op 14 juli 1967 en goedgekeurd bij de wet van 26 september 1974, geeft aan de uitvinder alleen de morele voldoening dat zijn naam bij de uitvinding vermeld wordt. Volgens artikel 62 van het Europees Octrooi-overdrag, gesloten te Munchen op 5 oktober 1973 en bekrachtigd bij de wet van 8 juli 1977, heeft de uitvinder tegenover de aanvrager of de houder van het Europees octrooi het recht bij het Europees Octrooibureau te worden vermeld.

Indien de aanvrager niet de uitvinder of de enige uitvinder is, moet hij volgens artikel 81 van hetzelfde verdrag verklaren op welke wijze hij het recht op een Europees octrooi heeft verkregen².

Vermelde regeling wordt in alle Europese landen toegepast, in tegenstelling met de Verenigde Staten waar alleen de uitvinder een octrooi kan aanvragen.

Wel hebben de meeste Europese landen ter bescherming van de rechten van de werknemers-uitvinders wetten uitgevaardigd. De meest bekende zijn het Duitse Gesetz über Arbeitnehmer-Erfindungen van 25 juli 1957 en de Franse Wet n° 78-742 van 13 juli 1978 tot wijziging en aanvulling van de wet nr. 68 — 1 van 2 januari 1968 strekkende tot valorisatie van de uitvindingsactiviteit en tot wijziging van het stelsel van de uitvindingsbrevetten en het decreet nr. 79 — 797 van 4 september 1979³.

¹ Art. 23 Octrooiwet. Wel gaat het om een relatieve verplichting, waarop uitzonderingen voorkomen zoals art. 5 van het Parijse Unieverdrag.

² L. GRUSZOW en B. REMICHE, *La protection des inventions*, Brussel, 1978, blz. 49, nrs. A 14 - A 17 en blz. 222, nrs. B177-B18. Deze tekst kwam tot stand onder druk van de Scandinavische landen.

³ A. CHAVANNE, «Les inventions des salariés (Loi du 13 juillet 1978)», *Dr. soc.*, 1980, 1 e.v.; zie, voor andere landen, S.C.

2. In de Vergelijkende Studie naar het recht van de werknemer in geval van uitvinding in de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen⁴ heeft prof. Ramm van de Universiteit te Giessen (W. Dl.) benadrukt dat de meeste uitvindingen aan werknemers te danken zijn.

In België worden de meeste geoctrooieerde uitvindingen door niet universitaire technici gedaan. Dit laat veronderstellen dat het gaat om werknemers⁵.

De ervaring leert daarbij dat vele uitvindingen gedaan worden door werknemers die niet in een vorsingsdienst, de zgn. R en D-diensten, worden tewerkgesteld.

De leemte aan een wettelijke regeling ten voordele van de werknemers-uitvinders wordt dan ook sterk aanvoeld⁶. Doch noch de Octrooiwet⁷ noch de Arbeidsovereenkomstenwet bieden de mogelijkheid om die weg op te gaan. De Octrooiwet is, zoals reeds aangestipt, van economische aard terwijl de Arbeidsovereenkomstenwet zich moeilijk met het industriële eigendomsrecht kan inlaten.

De gestelde problematiek bestrijkt zowel het economische als het sociale vlak.

II. Pogingen tot het sluiten van een C.A.O.

3. Nadat de Nationale Arbeidsraad op verzoek van de toenmalige minister van Tewerkstelling en Arbeid L. Servais van 1964 tot 1966 een eerste doch vergeefse poging had ondernomen om de werknemers-uitvinders te beschermen, bleef het probleem stagneren tot in 1979. Toen legde sena-

CORNWELL, «Le droit des salariés sur leurs innovations», *Rev. int. Trans.*, 1980, 401 e.v.; *Règlements des pays membres de l'OTAN relatifs aux inventions des employés*, NATO Brussel 1976.

Voor de tekst van de Franse wet, zie *Ing. Cons.*, 1978, 215 e.v., van het Franse decreet, *Ing. Cons.*, 1979, 272 e.v., en van de Duitse wet, *La propr. ind.*, 1958, 21 e.v...

⁴ Verzamelingsstudies — Serie Arbeidsrecht nr. 2, Brussel, juli 1977, blz. 9.

⁵ P. BEAUSSART, *Les brevets dans l'économie Belge*, Brussel, 1960.

⁶ De werknemer die een uitvinding doet dank zij en volgens de richtlijnen van de werkgever, is geen uitvinder (Hof Brussel, 17 maart 1897, *Pas.*, 1897, III, 151).

⁷ Dit is evenmin het geval in het nieuw wetsontwerp op de uitvindingsoctrooien. Zie advies van de Raad van State op dit punt (*Gedr. St., Kamer*, 1980-81, nr. 919/1, blz. 61, punt IV).

tor C. De Clercq bij de Senaat een wetsvoorstel neer ter bevordering van de creativiteit van de werknemers⁸. Dit zeer gedetailleerd wetsvoorstel werd door de minister van Tewerkstelling en Arbeid R. De Wulf op 15 februari 1980 voor advies aan de Nationale Arbeidsraad voorgelegd. Bij dit tweede onderzoek van het probleem had de Nationale Arbeidsraad, krachtens artikel 7, eerste lid, van de wet van 5 december 1968, ondertussen de bevoegdheid gekregen om collectieve arbeidsovereenkomsten te sluiten die zich uitstrekken tot verschillende bedrijfstakken en tot het gehele land. Dit bood de mogelijkheid aan de N.A.R. om ofwel een advies uit te brengen over het wetsvoorstel ofwel om zelf regelend op te treden door een C.A.O. te sluiten. Nieuwe besprekingen lieten het sluiten van een collectieve arbeidsovereenkomst over de uitvindingen van werknemers verhoppen. De Nationale Arbeidsraad heeft principieel duidelijk gekozen voor het sluiten van een C.A.O. boven een wettelijke regeling, omdat die werkwijze meer soepelheid biedt en toelaat geleidelijk, dank zij de opgedane ervaring, trapsgewijze de reglementering aan te passen. Een ontwerp van C.A.O. werd opgesteld (III). Het aanslepen van de besprekingen wijst op de moeilijkheid om tussen de representatieve organisaties van werkgevers en werknemers een overeenkomst af te sluiten. De enige uitweg is dan dat de wetgever optreedt (IV).

III. Het ontwerp van C.A.O.

A. Het toepassingsgebied

4. Traditioneel wordt in België het onderscheid gemaakt tussen de dienstuitvindingen, gedaan ter uitvoering van de arbeidsovereenkomst, de afhankelijke uitvindingen, gedaan niet ter uitvoering maar tijdens en dank zij de uitvoering van de arbeidsovereenkomst en de vrije uitvindingen, gedaan buiten elk dienstverband om⁹.

De Nationale Arbeidsraad onderscheidt in zijn ontwerp de uitvindingen in dienstverband en de vrije uitvindingen. De uitvindingen in dienstverband omvatten de uitvindingen gedaan ter uitvoering van de beroepsactiviteit en die welke steunen op kennis, ervaring of werkzaamheden, die eigen zijn aan de onderneming. Die laatste categorie sluit aan bij

de zgn. afhankelijke uitvindingen. Zonder het gevolg te zijn van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst is die afhankelijke uitvinding mogelijk geweest door omstandigheden die verband houden met de arbeid.

Die indeling roept twee bemerkingen op. Enerzijds is de Nationale Arbeidsraad krachtens de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités slechts bevoegd om een C.A.O. aan te gaan voor de uitvindingen in dienstverband, doch niet voor de vrije uitvindingen in de particuliere sector en de uitvindingen in de openbare sector¹⁰. Vervolgens worden de afhankelijke uitvindingen op gelijke voet gesteld met de uitvindingen in dienstverband. Die gelijkstelling zal voor de werknemersorganisaties moeilijk aanvaardbaar zijn.

In het wetsvoorstel De Clercq integendeel wordt gewag gemaakt van dienstcreaties en vrije creaties. De afhankelijke creaties behoren tot de vrije creaties.

5. De door de Nationale Arbeidsraad uitgewerkte regeling vindt omwille van de rechtszekerheid en naar Duits en Frans voorbeeld enkel toepassing op de voor een octrooi vatbare uitvindingen. Dit betekent bv. dat op het gebied van de software in de informatica alleen de software die geïntegreerd is in de hardware onder de regeling valt¹¹. De gewone of zuivere software, waarvan de omschrijving duidelijkheid mist, valt er buiten¹².

Het wetsvoorstel De Clercq gaat veel verder. «Het is duidelijk dat er buiten de uitvinding in de zin van de Octrooiwet heel wat inventieve activiteit is die belang voor de onderneming vertoont. Aldus bepaalde verbeteringen, methodes, werkwijzen, berekeningen, blauwdrukken enz., die gewoonlijk tot de 'know-how' van de onderneming worden gerekend. Creatieve arbeid kan — buiten het technische vlak — ook betrekking hebben op de esthetische en/of functionele hoedanigheden van een produkt. Aldus vooreerst tekeningen en modellen. Aandacht dient in dit verband nog gevestigd op de toepasbaarheid van de wetgeving op auteursrechten¹³». Artikel 2, § 1, van dit wetsvoorstel

¹⁰ De uitvindingen in de openbare sector, bv. in het leger, zijn nochtans ook belangrijk. In Frankrijk regelt het decreet nr. 80-645 van 4 augustus 1980 de uitvindingen gedaan door ambtenaren en agenten van de openbare sector (tekst, *Ing. Cons.*, 1980, 250). Van groot belang zijn ook de uitvindingen in het universitair milieu, waarvoor de Duitse Bondsrepubliek en de V.S.A. naar oplossingen zochten. Zie hierover B. REMICHE, «Les inventions faites dans les universités: une catégorie particulière d'inventions d'employés», *Ing. Cons.*, 1976, 1 e.v.

¹¹ Computerprogramma's zijn thans octrooieerbaar; zie o.m. R. VANDEPERRE, «Systèmes informatiques et propriété intellectuelle», *Ing. Cons.*, 1977, 327 e.v.; F. GOTZEN, «L'ordinateur et la propriété intellectuelle», *J.T.*, 1976, 89 e.v.; P. BUCH, «La protection juridique des programmes d'ordinateurs», *Ing. Cons.*, 1976, 157 e.v.

¹² Art. 52, 2, c, van het Europees Octrooiverdrag sluit van octrooieerbaarheid uit «stelsels, regels en methoden voor het verrichten van geestelijke arbeid, voor het spelen of voor de bedrijfsvoering, alsmede computerprogramma's». Art. 3, § 1, 3, van het Belgisch wetsontwerp op de uitvindingsoctrooien neemt die bepaling over.

¹³ *Gedr. St., Senaat*, 1979-80, nr. 270/1, blz. 5. Na de ontbinding van de Kamers opnieuw ingediend (*Gedr. St., Senaat*, 1981-82, nr. 38/1, blz. 5).

⁸ *Gedr. St., Senaat*, 1979-80, nr. 270/1.

⁹ Dit onderscheid is terug te vinden in de Franse rechtsleer. Zie A. BRUN en H. GALLAND, *Droit du travail*, Parijs, 1978, 2e uitg., II, nr. 391 e.v., blz. 429 e.v.; G.H. CAMERLYNCK, «Contrat de travail», in *Traité du droit du travail*, Parijs, 1968, I, nrs. 116 e.v., blz. 208 e.v.; bijwerking, Parijs 1973, nr. 116. In België, L.P. SUTENS, *Beginselen van nijverheidsrecht*, Leuven 1978, 3e uitg., blz. 41; H. BUCKINX, «De uitvindingen van de werknemer», *R.W.*, 1970-71, 638 e.v.; M. PAPIER-JAMOULLE, «De uitvindingen gedaan door bedienden», *Arbeidsbl.*, 1963, 1051 e.v.; A. BRAUN, «Sous l'attraction de deux sphères juridiques: les inventions d'employés», *T.S.R.*, 1967, 145 e.v.; zie ook advies Raad van State aangehaald in noot 7. Het onderscheid wordt ook internationaal gehanteerd; zie bv. S.C. CORNWELL, a.w., *Rev. int. Trav.*, 1980, 402; vgl. L. REMOUCHAMPS, *Octrooien*, A.P.R., Brussel, 1969, nr. 384, blz. 176 e.v., die gewag maakt van ondernemingsuitvindingen, contractuele uitvindingen en vrije uitvindingen, onderverdeling die teruggaat tot een voorstel van het I.A.B. en terug te vinden is in de Deense en Finse wetgeving.

verstaat onder creatie o.m. uitvindingen, technische verbeteringen, tekeningen, modellen, alsmede de resultaten van literaire of artistieke creativiteit.

6. De octrooieerbaarheid zou overeenkomstig de Octrooiwet en de in België toepasselijke internationale verdragen, zoals het Europees Octrooioverdrag bepaald worden¹⁴.

Om in België een octrooi te verkrijgen moet de uitvinding aan volgende materiële voorwaarden voldoen¹⁵: zij moet oorspronkelijk¹⁶, geoorloofd, vatbaar voor exploitatie in handel en nijverheid¹⁷ en nieuw¹⁸ zijn.

Artikel 52, § 1, van het Europees Octrooioverdrag¹⁴ bepaalt dat Europese octrooiën worden verleend voor uitvindingen die nieuw zijn, op uitvindingswerkzaamheid berusten en vatbaar zijn voor toepassing op het geheel van de nijverheid.

Het Belgisch wetsvoorstel op de uitvindingsoctrooiën sluit in artikel 2 aan bij voormeld artikel 52, § 1¹⁹.

Het Europees octrooi wordt krachtens art. 53, a, van het Europees Octrooioverdrag niet verleend voor uitvindingen waarvan de openbaarmaking of de toepassing strijdig zou zijn met de openbare orde of de goede zeden, met dien verstande dat niet als strijdig in die zin zal worden beschouwd het enkel feit dat de toepassing van de uitvinding in een of meer Verdragsluitende Staten door een wettelijke of reglementaire bepaling is verboden.

Artikel 4, § 2, van het Belgisch wetsontwerp is hiervan een weergave.

Fundamenteel zijn de grondvoorwaarden vergelijkbaar.

Een belangrijke wijziging ten aanzien van de huidige Octrooiwet is dat artikel 21 van dit wetsontwerp voorziet in een «verslag van nieuwheidsonderzoek». Thans wordt een

octrooi verleend zonder onderzoek van de nieuwigheid, wat aan een Belgisch octrooi een geringe waarde toekent²⁰. Dit nieuwheidsonderzoek sluit aan bij artikel 92 van het Europees Octrooioverdrag. De werknemer heeft echter nooit de zekerheid dat zijn uitvinding octrooieerbaar is. Hoogstens kan er sprake zijn van een uitvinding die op het eerste gezicht octrooieerbaar is. Een recent cassatiearrest illustreert dit²¹.

7. Een ingenieur, in dienst genomen als technisch ingenieur in een bedrijf, had een prototype uitgedacht en verwezenlijkt van een automatische sleepschoep. Met de werkgever werd een overeenkomst gesloten waarbij de werknemer zich ertoe verbond om een octrooi aan te vragen. De werkgever verkreeg een onbeperkt exploitatierecht van de uitvinding en op elk octrooi tot bescherming van de uitvinding en verbond er zich van zijn kant toe 3 pct. op de verkoopprijs van het toestel aan de werknemer-uitvinder uit te betalen. Bij arrest van het Hof van Beroep te Brussel werd beslist dat op de uitvinding geen octrooi kon worden genomen omdat de uitvinding reeds door een derde gecommmercialiseerd was op haar bestaansdatum, en zelfs op het ogenblik dat de partijen hun overeenkomst aangingen. De werkgever was dan ook van oordeel dat de overeenkomst zonder oorzaak was geworden aangezien er geen octrooi kon genomen worden. Dit standpunt werd door de rechter niet aanvaard daar de werknemer zich niet verbonden had om een octrooi te nemen waarvan hij de geldigheid waarborgde. Daarbij was de door de werknemer aangebrachte verbetering, zelfs indien zij niet octrooieerbaar bleek, voor de werkgever commercieel renderend gebleken zodat de toegekende vergoeding verantwoord bleef.

B. Eigendomsrecht

8. De werkgever is in het ontwerp van de N.A.R. eigenaar van de uitvinding in dienstverband, waaronder de afhankelijke uitvindingen thuishoren (zie nr. 4). Die stelling gaat, wat betreft de zgn. afhankelijke uitvindingen in tegen de meerderheidsopvatting dat de werknemer de eigenaar is van zijn uitvinding, eventueel tegen betaling van een vergoeding aan de onderneming²².

In het wetsvoorstel De Clercq wordt als beginsel in artikel 2, § 1, geponeerd dat de werknemer eigenaar is van zijn creatie, behoudens dat, volgens artikel 3, de werkgever eigenaar is van de patrimoniale rechten die betrekking hebben op de creatie die in uitvoering van een arbeidsovereenkomst tot stand gekomen is.

In het ontwerp van de N.A.R. en het wetsvoorstel berust op de werknemer een mededelingsplicht voor alle dienstcre-

¹⁴ De voornaamste geldende internationale verdragen zijn: het Parijs Univerdrag van 20 maart 1883, herzien te Stockholm op 14 juli 1967 en goedgekeurd bij de wet van 26 september 1974; vier andere verdragen bekrachtigd bij de wet van 8 juli 1977 (*B.S.*, 30 september 1977) en waarvan de tekst verscheen in bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 7 oktober 1977: a. Verdrag betreffende de eenmaking van enige beginselen van het octrooierecht (Straatsburg 27 november 1963); b. Verdrag tot samenwerking inzake octrooiën (Washington 19 juni 1970); c. Europees Octrooioverdrag (München 5 oktober 1973); d. Gemeenschapsoctrooioverdrag (Luxemburg 15 december 1975).

Zie over de draagwijdte van die verdragen F. DE VISSCHER, «Les récents développements de la protection internationale des inventions», *J.T.* 1978, 517 e.v. en 534 e.v.; L. GRUSZOW en B. REMICHE, *a.w.*

¹⁵ De formele voorwaarden worden hier buiten bespreking gelaten.

¹⁶ Art. 1 Octrooiwet. Het gaat om de zgn. uitvindingshoogte. Zie hierover G. VAN HECKE en F. GOTZEN *T.P.R.*, 1977, 689, *T.P.R.*, 1970, 206, en *T.P.R.*, 1965, 229 e.v.; L.P. SUETENS, *a.w.*, blz. 34-35; G. SHRANS, *Octrooiën en octrooiënlicenties in het Europees mededingingsrecht*, Gent, 1966, blz. 141 e.v. In de rechtspraak: Cass., 13 september 1968, *Arr. Cass.*, 1969, 45, en de in noot 1 aangehaalde rechtspraak; Cass., 27 februari 1963, *Pas.*, 1963, I, 719; Rb. Charleroi, 19 december 1979, *J.T.*, 1980, 397; Hof Brussel, 31 mei 1960, *Ing. Cons.*, 1960, 130.

¹⁷ Art. 1 Octrooiwet.

¹⁸ Artt. 24 en 25 Octrooiwet. Over het onderscheid tussen oorspronkelijkheid en nieuwigheid, zie L.P. SUETENS, *a.w.*, blz. 37-38; G. SHRANS, *a.w.*, blz. 83 e.v.; Cass., 7 januari 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 447, en de in noot 1 aangehaalde rechtspraak.

¹⁹ *Gedr. St., Kamer*, 1980-81, nr. 919/1.

²⁰ Om dit te verhelpen heeft België in 1947 mede het Internationaal Octrooibureau helpen oprichten. Dit bureau kan o.m. nieuwheidsattesten afleveren over octrooiaanvragen en bestaande octrooiën, alsmede adviezen verstrekken over de stand van de techniek. Een dergelijke adviesverplichting werd echter in de Octrooiwet niet opgenomen.

²¹ Cass., 6 september 1979, *Arr. Cass.*, 1979-80, 11.

²² Hof Luik, 16 februari 1931, *Ing. Cons.*, 1932, 66; H. BUCKINX, *a.w.*, 645; M. PAPIER-JAMOULLE, *a.w.*, 1963, 1048; P. ROUBIER, *Le droit de la propriété industrielle*, Parijs, 1954, II, blz. 195 e.v.; P. DURAND, *Traité du droit du travail*, Parijs 1950, II, blz. 754.

aties. Doch in het ontwerp heeft de werknemer geen recht op enige vergoeding, zelfs niet bij zgn. afhankelijke uitvinding. Het wetsvoorstel voorziet integendeel in een vergoeding zelfs bij dienstcreaties (art. 8).

9. De werkgever licht in het ontwerp van de N.A.R. de werknemer in over het gevolg dat aan diens uitvinding wordt verleend. Indien hij de uitvinding zonder gevolg laat en geen octrooi aanvraagt geeft de werkgever aan de werknemer de redenen hiervan op. Hij blijft echter eigenaar van de uitvinding.

In het wetsvoorstel De Clercq wordt de werknemer eigenaar van de patrimoniale rechten over zijn uitvinding (art. 6).

10. Bij vrije uitvinding is de werknemer in het wetsvoorstel en in het ontwerp volledig eigenaar. Hij beschikt naar goedgevoelen over zijn uitvinding. De conventionele regelingen waarbij bepaald worden dat alle uitvindingen de werkgever toebehoren zullen strijdig zijn met die beginselen. Dit standpunt werd trouwens reeds ingenomen in de rechtspraak op grond van de overweging dat een afstand over een toekomstige uitvinding onmogelijk zou zijn²³. Zo de werkgever geïnteresseerd is in de vrije uitvinding, zal de werknemer hem een schriftelijke beschrijving ter hand stellen opdat deze over het nut van de uitvinding kan oordelen. Partijen komen eventueel overeen over de uit te betalen vergoeding. Die vergoeding is niet voor herziening vatbaar volgens het ontwerp, wel volgens het wetsvoorstel.

C. Geschillen

11. In de Nationale Arbeidsraad zou een commissie van goede diensten, bestaande uit drie leden aangewezen door de werkgeversorganisaties en drie leden aangewezen door de werknemersorganisaties, ingesteld worden welke o.m. bevoegd is het bedrag van de vergoeding vast te stellen. Artikel 12 van het wetsvoorstel De Clercq gaat in dezelfde richting.

IV. Naar een wettelijke oplossing?

12. Het is duidelijk dat het aanslepen van een overeenkomst tussen de in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde organisaties zijn oorsprong vindt in een conflict tussen de minimalistische opvatting van het ontwerp van de N.A.R. en de maximalistische opvatting gehuldigd in het wetsvoorstel De Clercq. Twee rechtsdisciplines staan tegenover elkaar: het arbeidsrecht en het industrieel eigendomsrecht.

Op het ogenblik dat ons land in een diepe crisis gewikkeld is, wordt een dynamisch en vernieuwd industrieel beleid aangeprezen om uit de economische teruggang te geraken. Het stimuleren van de uitvindingen kan ertoe bijdragen. Hierbij moeten de belangen van de werknemers en van het bedrijfsleven afgewogen worden.

Het eventueel mislukken van de Nationale Arbeidsraad, waar enkel een verschil van mening kan worden vastgesteld en het feit dat in België ook op het vlak van de bedrijfstakken geen C.A.O.'s afgesloten werden, is geen reden voor het Parlement om zijn taak van wetgever niet op te nemen²⁴.

Artikel 60, § 1, van het Europees Octrooiverdrag, waarin bepaald wordt dat «indien de uitvinder werknemer is, het recht op een Europees octrooi bepaald wordt overeenkomstig het recht van de Staat op het grondgebied waarvan de werknemer overwegend werkzaam is», legt aan België de morele plicht op te legifereren. Deze wet zou een suppletief karakter kunnen hebben ten einde de bestaande voordeliger stelsels te laten bestaan of te vermijden dat zij afgebouwd worden. Afwijkende regelingen in het nadeel van de werknemer-uitvinder zouden moeten worden verboden. Bepaalde knelpunten moeten opgelost worden, waaromtrent de volgende bedenkingen kunnen worden gemaakt.

13. Het wetsvoorstel De Clercq gaat veel verder dan de bescherming van de rechten van de werknemer bij octrooieerbare uitvindingen (zie nr. 5). Het omvat alle creaties. In enkele landen, zoals Bulgarije, Hongarije, Roemenië, Tjechoslovakië en de USSR, wordt de werknemer voor innovaties, die eigendom worden van de Staat, vergoed²⁵. Niet alleen de zgn. «know-how» van een bedrijf, maar elke creatie, zoals een nieuwe geneeskundige behandeling, tekeningen en modellen, fotografie, een lesmethode, de regie van een toneelstuk worden in het wetsvoorstel beschermd.

Daargelaten het probleem om de waarde van een creatie te schatten, lijkt het moeilijk denkbaar dat België, dat geen wetgeving heeft tot bescherming van de rechten van de werknemer-uitvinders aan de spits zou gaan staan. Als uitgangspunt is een bescherming van de rechten van de werknemer bij octrooieerbare uitvindingen in de privé-sector beter haalbaar, met dien verstande dat, zelfs indien voor de uitvinding geen octrooi wordt aangevraagd om redenen van geheimhouding, de mogelijkheid van octrooieerbaarheid volstaat. Wel moet toegegeven worden dat voorstellen tot rationalisatie, technische verbeteringen en niet octrooieerbare uitvindingen bedrijfseconomisch een grote waarde kunnen opleveren. Zij beïnvloeden evenveel de industriële ontwikkeling van een land als het bezit van octrooien. Dikwijls worden zij door een regeling geldend voor de onderneming beloond (zgn. ideeënbus) en aangemoedigd (de shop floor committees in de VSA).

14. De dienstuitvindingen verricht door werknemers die met dat doel in dienst genomen zijn in een vorsingsdienst of die deze opdracht hebben, moeten geacht worden aan het bedrijf toe te behoren²⁶. De vrije uitvindingen aan de werknemer.

²⁴ In Frankrijk werden voor bepaalde bedrijfstakken wel C.A.O.'s gesloten. Toepassingen in de rechtspraak Parijs, 10 mei 1977, *Ann. prop. ind.*, 1978, 285 (scheikunde); Lyon, 18 maart 1977, *Ann. prop. ind.*, 1978, 96 (mechanische glasfabricage). Die afwezigheid van C.A.O.'s is te verklaren door een gebrek aan interesse voor het probleem en de geringe graad van syndicalisatie bij die categorie werknemers.

²⁵ S.C. CORNWELL, *a.w.*, blz. 416-417; Y. EMMESCU, *La protection des inventions dans les pays socialistes européens*, Parijs 1977.

²⁶ Vgl. Cass. fr. com., 5 januari 1973, *Bull. Cass.*, 1973.4.2, *Gaz. Pal.*, 1973, I, Somm. 88 (de werkgever verkreeg de over-

²³ Rb. Leuven, 4 juni 1974, *R.W.*, 1974-75, 823; J. DASSESE, «Examen de jurisprudence (1972-1977)», *R.C.J.B.*, 1978, 499, nr. 4; H. BUCKINX, *a.w.*; B. REMICHE, *a.w.*; anders: G. VAN HECKE en F. GOTZEN, «Overzicht van rechtspraak (1970-75)», *T.P.R.*, 1977, 693, nr. 4; zie ook L. REMOUCHAMPS, *a.w.*, nr. 405, blz. 182 e.v.; vgl. Cass., 10 juli 1890, *Pas.*, 1890, I, 259.

Zelfs voor dienstuitvindingen moet de werknemer een moreel recht behouden. Hij blijft de uitvinder, degene die de inventieve arbeid heeft verricht. Al is dit moreel recht minder uitgebreid dan dat van de auteur van een artistiek of literair werk, de uitvinder heeft niet alleen het recht om zijn naam in het octrooi te laten vermelden, maar ook om zich te verzetten tegen een vroegtijdig gebruik en bekendmaking van een nog niet afgewerkte uitvinding. Die principes gelden ook voor collectieve uitvindingen²⁷.

Het eigendomsrecht van de werkgever op de dienstuitvinding houdt verband met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst en wordt dikwijls in een uitdrukkelijk beding bevestigd. De werknemer stelt immers zijn arbeid ter beschikking van de werkgever.

De categorie van de afhankelijke uitvindingen welke volgens de vroegere Franse rechtspraak medeëigendom zijn van werkgever en werknemer, biedt het gevaar dat de medeëigendom verlamd zal werken²⁸. Als medeëigenaars kunnen werkgever en werknemer elk de uitvinding exploiteren, hebben zij elk voor zich het recht om inbreuken te vervolgen. De werknemer beschikt hierbij ten aanzien van de werkgever over minder financiële middelen om tot exploitatie over te gaan. Gezamenlijke exploitatie kan, ten gevolge van onenigheid, dikwijls spaak lopen, waarbij elke partij het recht behoudt haar deel over te dragen. De medeëigendom werd door prof. Roubier een «Nessoshemd» genoemd.

15. Voor de afhankelijke uitvindingen zou het billijk zijn de werknemer, die niet in opdracht handelde, als eigenaar van de uitvinding te beschouwen. Die uitvindingen kunnen worden ondergebracht in de groep van de vrije uitvindingen. Op die uitvindingen zou de werkgever, in de mate dat zij betrekking hebben op activiteiten van het bedrijf, binnen een bepaalde termijn, bv. van vier maanden, een optie kunnen nemen tot verkoop, of minstens tot het toekennen van een licentie. Partijen zouden conventioneel de hoogte van de vergoeding van de werknemer vaststellen en bepalen of zij voor herziening vatbaar is²⁹. In de mate dat bij die vrije uitvinding gebruik gemaakt werd van materiaal of diensten die door de werkgever ter beschikking

werden gesteld, zou de werkgever hiervoor een vergoeding kunnen bekomen die in compensatie zou komen met die toegekend aan de werknemer³⁰. Na het verstrijken van de optietermijn van de werkgever zou de werknemer vrij kunnen beslissen wat hij met zijn uitvinding aanvangt.

16. Voor dienstuitvindingen zou de werknemer in beginsel slechts recht hebben op zijn overeengekomen loon, mits de hoogte van dit loon afgestemd is op de uitvindersfunctie. Is dit niet het geval, dan zou hij voor zijn dienstuitvinding moeten worden vergoed³⁵.

Een bijkomende vergoeding voor bijzonder belangrijke en economisch nuttige uitvindingen zou bij individuele of collectieve overeenkomst kunnen toegekend worden³². Een verplichting tot toekenning van enige vergoeding bij elke dienstuitvinding zoals in W. Duitsland, Denemarken en Zweden stuit op het bezwaar dat een discriminatie wordt ingevoerd tussen de werknemers die erin slagen een uitvinding te doen in een dienst, en de anderen, wat aanleiding geeft tot wrijvingen onder die werknemers en een gemis aan samenwerking. Zij kan ook tot ongezonde afspraken leiden tussen uitvinder en productiechefs om een uitvinding te laten toepassen. De toekenning van een blijvende vergoeding kan het gevaar bieden dat de uitvinder nieuwe uitvindingen waardoor de zijne niet meer zou worden toegepast, zou dwarsbomen. Daarbij worden de werknemers uit vorsingsdiensten normaal voor hun werk betaald.

De aan een uitvinder toegekende vergoeding zou uit een vaste geldsom, een percentage op de verkoopprijs of een loonsverhoging kunnen bestaan. Een algemene regel kan niet uitgevaardigd worden. De waarde van een uitvinding verschilt naar gelang van haar intrinsieke waarde, haar nut voor het bedrijf, haar economische rentabiliteit en het aandeel van een of meer werknemers³³.

De toekenning van een bevordering binnen de vorsingsdienst verdient eveneens nader bekeken te worden. Het geven van een bevordering naar een commerciële dienst kan voor de werknemer-uitvinder op een mislukking uitlopen. Het uitbouwen van promotiekansen in de eigen dienst kan stimulerend werken.

Indien de werkgever van een dienstuitvinding geen gebruik wenst te maken, dan is dit zijn recht³⁴. Wendt de werkgever zijn optierecht niet aan voor vrije uitvindingen, die betrekking hebben op de activiteiten van zijn bedrijf, dan beschikt de werknemer over zijn eigendom naar goeddunken. Om efficiënt te zijn zou de bescherming van de werknemer zich moeten uitstrekken tot de octrooieerbare uitvindingen waaraan hij meegewerkt heeft en welke tot

dracht van het octrooi aangevraagd door de werknemer-uitvinder en daarbij schadevergoeding); Cass. fr. com., 28 februari 1972, *Bull. Cass.*, 1972. *Bull. Cass.*, 1972.4.66 (werkgever verkreeg stopzetting van produktie door werknemer-uitvinder aangevat voor het verlaten van het bedrijf); Cass. fr. com., 23 november 1964, *Bull. civ.*, IV, 457; Cass. f. com., 5 mei 1964, *Bull. civ.*, III, 200; Parijs, 24 maart 1977, *D.*, 1978, I.R., 258; Trib. gr. inst. Parijs, 25 juni 1970, *D.*, 1970, Somm. 190.

²⁷ H. BUCKINX, *a.w.*, 637-637.

²⁸ Over de opvatting van medeëigendom, zie Cass. fr. com., 29 november 1948, *Ann. prop. ind.*, 1950, 31; Cass. fr. com., 14 december 1966, *Bull. civ.*, III, 427, *D.*, 1967, 127; Donai, 25 juni 1974, *Ann. propr. ind.*, 1975, 30; Lyon, 14 december 1944, *Ann. prop. ind.*, 1948, 76.

²⁹ Volgens de rechtspraak wordt aan een ingenieur die buiten zijn gewone arbeid een uitvinding doet die in het bedrijf wordt toegepast een vergoeding toegekend (Cass. fr. soc., 3 november 1966, *Bull. civ.*, IV, nr. 831, blz. 691). De uitvinding gedaan door de directeur-generaal van een bedrijf, die geen uitvindersfunctie vervult, werd niet als eigendom van het bedrijf beschouwd (Cass. fr. com., 18 juni 1979, *Bull. cass.*, 1979.4.162, *Gaz. Pal.*, 1979.2, Somm., 483).

³⁰ PAPIER-JAMOULLE stelt voor enkel die vergoeding aan de werkgever toe te kennen en geen voorkeursrecht bij afhankelijke uitvinding (zie *a.w.*, 1073); anders P. ROUBIER, *a.w.*, blz. 200-201.

³¹ Dit is thans het geval in Nederland en in Portugal.

³² Vgl. de Britse, de Franse en de Zwitserse regeling.

³³ In Zweden kwam op 15 januari 1974 een nationale interprofessionele C.A.O. tot stand welke de algemene criteria tot bepaling van een vergoeding vastlegt. De Deense, Italiaanse, Japanse, Koreaanse, Oostenrijkse, W. Duitse, Zweedse en Zwitserse wetgeving geven criteria aan om de hoogte van de vergoeding vast te stellen.

³⁴ In de Bondsrepubliek W.-Duitsland en in de Scandinavische landen moet de werkgever zich binnen vier maanden uitspreken, zoniet blijft het eigendomsrecht bij de werknemer.

stand komen tijdens de loop van de arbeidsovereenkomst maar ook in een periode van zes maanden na het beëindigen van de arbeidsrelatie³⁵.

Voor het opleggen van een mededelingsplicht door de werknemers voor uitvindingen die het bedrijf kunnen aanbelangen, het verstrekken van een commissie van goede diensten en het beslechten van geschillen door de rechtbanken is een consensus te vinden. Het ontwerp van de N.A.R. en het wetsvoorstel De Clercq sluiten dicht bij elkaar aan op die punten.

Besluit

De uitvindingen voor werknemers maken zelden het voorwerp uit van rechtsgeschillen. De ondergeschiktheid van de werknemer laat hem niet toe een vordering in te stellen, zonder gevaar zijn betrekking te verliezen³⁶.

De tijd van de individuele uitvinding, waarop bedrijven als Solvay of Xerox, gebouwd werden, werd vervangen door die van de collectieve uitvinding, zoals met de transistor. Het is zelfs niet zeker dat octrooien en licenties niet zullen verdrongen worden³⁷. Over het nut van octrooien kan immers gediscussieerd worden³⁸, al mag niet vergeten

worden dat de economische explosie van Japan mogelijk werd gemaakt door een overvloed aan octrooien³⁹. In communistische landen, waar de uitvindingen de Staat toebehooren, kent men uitsluitend of naast het octrooi het certificaat van de uitvinder toe, bewijs van morele waardering en bron van vergoeding⁴⁰. Landen als Algerië en Mexico gaan die richting uit.

Voor het wetsvoorstel De Clercq pleit ongetwijfeld dat kleine bedrijven meer nut halen uit innovaties dan uit octrooien. Doch de eerste stap die België zet in de richting van een wettelijke bescherming van de werknemers-uitvinders, zal experimenteel zijn.

De ervaring moet het mogelijk maken op de ingeslagen weg te gaan. Doch de stap zetten op die weg is voor België dringend noodzakelijk wil het weer zijn industriële agressiviteit laten gelden op de wereldmarkt. Wie niets nieuws weet te brengen, is tot verdwijnen gedoemd.

J. PETIT
Docent (R.U.G.)

³⁵ Zoals in Denemarken, Noorwegen en Zweden. In Finland, Italië en Portugal geldt een termijn van één jaar.

³⁶ Hof Luik, 16 februari 1931, *Ing. Cons.*, 1932, 68.

³⁷ M. DE BRABANDER, «Licence ou recherche? Brevet ou secret?», *Ing. Cons.*, 1980, 53 e.v.

³⁸ G. SCHRANS, *a.w.*, nr. 41, blz. 37 e.v.

³⁹ M. DE BRABANDER, *a.w.*, 63.

⁴⁰ Y. EMMESCU, *a.w.*, Systeem van certificaat in Bulgarije, Tsjechoslovakije en de Sovjet-Unie. Gemengd systeem in Polen en Roemenië; P. MATTHELY, «Le droit de la propriété industrielle: perspectives d'avenir», *Ing. Cons.*, 1977, 145 e.v.

AUTOMATISERING VAN HET ADVOCATENKANTOOR

De automatisering van het advocatenkantoor is aan de orde, al blijken de reële mogelijkheden om de advocaat van zijn overvolle agenda te bevrijden momenteel nogal beperkt te zijn. Het grote probleem bij kantoorautomatisering is immers het feit dat *microprocessoren*¹ vooral afgestemd zijn op selectie en snelheid bij het verwerken van informatie, terwijl men op het kantoor vooral over uitgebreide woordelijke gegevens moet kunnen beschikken die relatief weinig bewerkingen ondergaan. Woorden nemen veel meer plaats in dan cijfers en de kostprijs voor apparatuur die grote records kan opslaan en bewerken blijft vooralsnog zeer duur, al moet worden gezegd dat op dit gebied grote vooruitgang is geboekt. Deze kostprijs stelt natuurlijk zijn beperkingen aan het automatiseren van het advocatenkantoor dat in ons land toch nog steeds het uitzicht heeft van een kleine zelfstandige onderneming.

Voor het secretariaatswerk blijkt goed automatiseerbaar te zijn. Hierdoor zal het kantoorwerk van de advocaat vlotter kunnen verlopen en het werk van de secretaresses veel aangenamer worden.

Alvorens echter tot de toepassingen over te gaan moeten we eerst zien wat kantoorautomatisering allemaal inhoudt. Kantoorautomatisering is de efficiënte en economische communicatie in een kantooromgeving, met het doel het communicatieproces in organisaties te verbeteren door een harmonische samenwerking van mensen, procedures en materieel. Kantoorautomatisering behandelt dan ook alle fasen uit het communicatieproces en materieel zoals: *registratie* van ideeën, gedachten en expressies in beeld, geluid, en tekst; *opslag* van geregistreerd geluid, beeld en tekst; *verdeling en opzoeking* van geluid, beeld en tekst; *weergave* van geluid, beeld en tekst². Zoals verder zal blijken moet men bij automatisering niet alleen denken aan computers, maar horen ook telefoon, papier, dictafoon en schrijfmachines hiertoe.

Om een bepaalde taak te automatiseren moet die aan twee vereisten voldoen: 1) structureerbaar zijn en 2) repetitief zijn.

— De handeling moet in een logische structuur kunnen worden geanalyseerd worden tot haar elementaire eenhe-

¹ P. VANHOUTE, «Kantoorautomatisering», *Beleidsinformatica tijdschrift*, 1980, volume 6, nrs. 3 en 4, p. 3)

². Een verklarende woordenlijst van de technische termen vindt U achteraan het artikel.

den. Het is ook op deze basis dat de computer is opgebouwd, nl. uit een geheel van elektronische schakelingen op een *chip*, *bits* genoemd, waarop een generator elektrische impulsen met hoge frequentie kan aanbrengen of niet. Elk probleem moet dus kunnen teruggebracht worden tot deze binaire structuur waarin alleen een ja of neen antwoord mogelijk is.

— Wanneer dit het geval is moet het probleem zich meerdere malen voordoen wil men automatisering nuttig en rendabel maken. Eenmalige feiten zullen meer tijd vragen aan structuuratie en programmatie dan een manuele oplossing.

Hieronder is een tabel gegeven van de voornaamste taken van een advocaat en zijn kantoor, aan de hand waarvan men een idee kan krijgen welke taken automatiseerbaar zijn op dit ogenblik³.

2/ A) Activiteit van de advocaat zelf:

1°	Aanwezigheid op de rechtbank (verplaatsing en wachttijden inbegrepen)	25% N
2°	Ontvangen van cliënteel	17% N
3°	Telefonische contacten	17% S
4°	Expertises, vergaderingen, planning met medewerkers	17% N
5°	Samenstellen van dossiers, ontwerpen van conclusies, akten	N
6°	Voeren van briefwisseling	13% S
7°	Bijhouden van agenda	S
8°	Boekhouden en belastingen	S

B) Activiteit van het secretariaat:

1°	Typen van brieven (standaardbrieven, persoonlijke)	31% S
2°	Typen van conclusies, akten	
3°	Lezen, kopiëren, plannen	7% GS
4°	Opnemen en doorgeven van telefoons	9% S
5°	Versturen van brieven, nazien van de post	15% GS
6°	Opzoeken en opbergen van dossiers	10% S
7°	Bijhouden van de agenda	
8°	Varia	

C) Activiteiten van stagiairs en medewerkers

1°	Maken conclusies, akten	30% N
2°	Opzoekingswerk	30% GS
3°	Pleiten, expertises	35% N
4°	Vergaderen	5% N

Uit deze opsomming blijkt reeds dat een groot gedeelte van het werk van de advocaat niet voor automatisering in aanmerking komt (punten 1,2, 4, 5 samen ongeveer 60%), die van het secretariaat zijn echter wel goed automatiseerbaar.

Wanneer we nu deze taken willen automatiseren en kijken wat er momenteel aan apparatuur ter beschikking staat, rekening houdend met wat reeds in de inleiding werd gezegd, dan zouden we om een optimale automatisering te kunnen doorvoeren gebruik moeten maken van een mini-computer. Hoewel het woord dit niet doet vermoeden zijn

deze computers twee tot vier maal sterker dan microcomputers. Zij hebben een capaciteit van gemiddeld 256 tot 512 MBytes. Deze grote capaciteit is nodig omdat de *bestanden* waarvan wij gebruik willen maken enorme opslagruimten vragen: een optimaal cliëntenbestand bijvoorbeeld zou 8Mbytes vragen, en een overzichtelijke agenda 4,5Mbytes. Om dit te kunnen opslaan zodat het door de computer kan worden gelezen, heeft men een vast schijfengeheugen nodig van bijvoorbeeld 2 x 13 Mbytes.

De kostprijs van een dergelijke apparatuur bedraagt tussen een à twee miljoen, waarbij nog eens 10 % aan onderhoudskosten moet worden gerekend. Dit is natuurlijk zeer veel, doch de rentabiliteitsverhoging van het kantoor kan een dergelijke investering op een groot kantoor in sommige gevallen verantwoorden. De aanschaf vergt natuurlijk een grote voorbereiding en men moet in staat zijn om het systeem te beheren. Daarbij moeten de machines voldoende compatibel zijn om de voortdurende evolutie op het gebied van de automatisatie bij te kunnen blijven.

Bovengenoemde apparatuur is enkel beschikbaar voor grotere kantoren. Voor het gemiddelde advocatenkantoor zijn er echter ook heel wat mogelijkheden om het kantoorwerk te verlichten. We zullen hier even de voornaamste noemen.

1. *Telefoon*. Telefoneren kan worden vergemakkelijkt met allerhande apparaten: antwoordapparaten, elektronisch telefoonboek, automatische nummeroproeper, registrerapparaten met afstandsbediening enz. Telefoon zal later ook een belangrijke rol gaan spelen om informatie van de ene plaats naar de andere te verzenden (teleprocessing).

2. *Dictafoon*. Een ander instrument dat reeds op zeer vele kantoren ter beschikking is, is de dictafoon. Tot voor kort was het het enige apparaat dat ter beschikking van de advocaat stond op het vlak van automatisatie. In combinatie met de verder besproken tekstverwerker kan de productiviteit beduidend verhoogd worden. Met deze combinatie kan een typist(e) tot 30 woorden per minuut halen. Toch blijkt slechts een op drie gebruikers efficiënt gebruik te maken van de dictafoon. Dit is vooral te wijten aan een gebrekkige kennis van de dicteermethode en aan een soort microfoon-vrees. Het is echter mogelijk hiervoor specifieke cursussen te volgen.

3. *Microcomputer*. Als directe toepassing van de microcomputer zie ik drie mogelijkheden: agenda; boekhouding; cliëntenbestand. Een onrechtstreekse toepassing is de aansluiting op de databank Credoc.

Een microcomputer bestaat uit: 1) een centrale eenheid (*Cpu*); 2) een geheugen dat nooit kan worden uitgewist (*Rom*); 3) een geheugen waarin men variabele gegevens kan stoppen (*Ram*); 4) een invoerorgaan, meestal een klavier gelijkaardig aan dat van een schrijfmachine.

Een microcomputer kan een Ram geheugen hebben van 4 tot 128 Kbytes. Om de resultaten en instructies te visualiseren maakt men gebruik van een *videodisplay* (*monitor*, *crt*). De meeste displays kunnen 24 regels van elk 80 karakters tonen op het scherm (een brief bevat 800 tot 2000 karakters).

Om bepaalde gegevens te bewaren maakt men momenteel meestal gebruik van diskettes (*floppys*). Deze diskettes

³. N staat voor niet-structureerbaar; S voor structureerbaar en GS voor gedeeltelijk structureerbaar.

steekt men in een *diskdrive* vanwaar de gegevens in het Ram-geheugen worden ingelezen om bewerkt en op het scherm gebracht te kunnen worden. De meeste floppys kunnen 200 tot 500 Kbytes bevatten.

— Verschillende firma's, zowel die van *software* als van *hardware* apparatuur, stellen software-pakketten ter beschikking om agenda's bij te houden. Op die manier kan men in begrijpelijke taal (*Basic*) zijn agenda op computer zetten en een permanent overzicht krijgen van zijn activiteit binnen een bepaalde periode. Sommige agenda's kunnen nog verstrekt worden met een klokprogramma dat automatisch waarschuwt voor bepaalde data (termijnen, 751bv.).

— Voor boekhouding doet zich wel het probleem voor dat de meeste van deze pakketten enkel geschikt zijn voor bedrijfsboekhouding. Die zijn echter veel te uitgebreid voor de noden van de advocaat en voldoen niet aan de wettelijke verplichtingen ter zake. Tot nu is er slechts één firma die een specifiek pakket voor de boekhouding van de advocaat heeft samengesteld. Dit draait echter op een minicomputer-configuratie en kost om en bij de 100.000 fr.

De boekhouding voor advocaten is in se eenvoudig, men zou dit kunnen laten programmeren door een amateurprogrammeur.

Dat men met een microcomputer plotseling in staat zou zijn om grote sommen achterstallige vorderingen te kunnen innen, zoals een bepaalde firma van computers doet vermoeden, is onwaarschijnlijk, omdat voor en na de invoering van de computer boekhouding een noodzaak blijft en men zijn boekhouder nog wel even zal blijven nodig hebben.

— Ook voor het cliëntenbestand bestaat voorgeprogrammeerde software. In een dergelijk bestand zou men bijvoorbeeld de volgende gegevens kunnen zetten: cliënt; tegenpartij; rechtbank; dossiernummer; verrichtingen in het dossier. Hierbij zijn al deze gegevens via sleutelwoorden afzonderlijk toegankelijk. Zo kan men onmiddellijk weten welke zaak voor welke rechtbank komt en wanneer, wie de tegenpartij is en waar het dossier zich bevindt, op voorwaarde dat men zijn klasseerkasten heeft aangepast aan de codes en men het *bestand* up to date houdt.

Een laatste toepassing is de aansluiting op Credoc. Via een *modem* en een telefoonlijn zou men directe toegang kunnen krijgen tot de juridische informatie van Credoc.

4. Tekstverwerker. De draaischijf voor de kantoorautomatisatie is de tekstverwerker (word-processor). Deze tekstverwerker biedt een heleboel perspectieven en kan het administratief werk niet alleen enorm verlichten en versnellen (men spreekt van produktiviteitsverhogingen van 50 % tot 500 %), maar bevrijdt de secretaresses ook van het vervelende routinewerk.

Hoe werkt zo'n machine? Het materiaal heeft ongeveer hetzelfde uitzicht als een microcomputer nl. een Cpu, een monitor, een klavier (azerty of querty) en een diskdrive. Het is trouwens mogelijk op een microcomputer tekstverwerking te doen, maar aangezien de klemtoon in het secretariaat op tekstverwerking ligt, is het beter deze specifieke machines te gebruiken. Om dan teksten uit te typen gebruikt men *printers* (meestal Daisy-weel drukkers). Met deze printers kunnen teksten worden uitgetypt met een snelheid van 20 tot 45 tekens per seconde.

De mogelijkheden van de tekstverwerker verschillen van merk tot merk, maar alle functies die men nodig heeft om een goede lay out van een tekst te verkrijgen zijn mogelijk: linkse en rechtse kantlijn; woordwisseling; voetnoot; tekst kopiëren, verwijderen, toevoegen, tussenvoegen, invullen; onderstrepen; tabulatie... enz. en dit alles volledig automatisch.

Daarnaast kan men standaardbrieven opslaan en deze bij verzending toch een persoonlijk cachet geven. Ook hoeven conclusies, akten en contracten niet telkens meer hertypet te worden; men kan deze teksten opslaan en later terug oproepen en verbeteren of herwerken. Er is geen probleem meer om tikfouten te verbeteren: voordat de tekst door de printer wordt uitgetypt wordt hij in het geheugen opgeslagen zodat men er nog alle veranderingen op kan aanbrengen die men wenst.

Van een bepaalde tekst kan men eindeloos veel kopieën maken. Dit zijn maar enkele mogelijkheden van de tekstverwerker.

Automatisering is de toekomst van het kantoor. Tegen 1985 zullen de meeste kantoren over vergaande geautomatiseerde apparatuur beschikken. Ook voor de advocaat ligt de automatisering binnen het bereik. Het is nuttig zich nu reeds te informeren: de nieuwe mogelijkheden blijken zo revolutionair te zijn dat zij door de betrokken personen vergeleken worden met de gevolgen van de uitvinding van de boekdrukkunst.

De hierboven beschreven apparatuur staat vooralsnog apart van elkaar opgesteld (stand alone). De bedoeling van automatisering is echter te komen tot een volledige integratie van alle communicatiemiddelen in een logisch geheel (shared logic system). Zo ver zijn we nog niet. Men moet dit perspectief wel voor ogen houden wanneer men begint te investeren in automatisering en er zorg voor dragen dat de aangekochte apparatuur compatibel genoeg is om aan de voortdurende evolutie in deze branche het hoofd te kunnen bieden. Men zal de eerste niet zijn die een machine koopt die reeds verouderd is voor ze in gebruik wordt genomen.

Guido MAES

Woordenlijst

Basic: Beginners All Purpose Symbolic Instruction Code, een eenvoudige programmeertaal.

Bestand: een serie met een bepaald doel bijeengebrachte records in een logisch verband.

Bit: Binary Digit, in het binair stelsel komen slechts twee tekens voor: 1 en 0. Elk van deze tekens wordt bit genoemd.

Chip: plaatje silicium waarop een microprocessor is aangebracht.

Cpu: Central Processing Unit, stuurt het programma.

Diskdrive: apparaat dat disks (zie floppys) kan lezen en invoeren, in het geheugen van de computer en terug.

Floppy: flexibele kleine schijfjeheid die gebruikt wordt als machinale gegevensdrager.

Hardware: apparatuur waaruit een computersysteem is opgebouwd.

Karakter: elk schriftteken.

Kbytes: 8 bit is 1 byte; 1024 bytes is 1 Kbytes; 1000 Kbytes is 1 Mbyte.

Microprocessor: centrale verwerkingseenheid.

Modem: modulator/demodulator, een apparaat dat signalen van en naar een computer converteert.

Printer: met een microprocessor gestuurde schrijfmachine.

Ram: Random Acces Memory.

Record: een aantal bij elkaar horende gegevens die als een eenheid worden behandeld.

Rom: Read Only Memory.

Software: alle programmeersystemen die nodig zijn voor de werking van de hardware, het computersysteem zelf.

Videodisplay, Monitor, Crt (Cathode Ray Tube) beeldstation.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 30 MAART 1981

Voorzitter: de h. Janssens

Raadsheer-rapporteur: de h. Lebbe

Advocaat-generaal: de h. Lenaerts

Advocaten: mrs. Bützler en De Gryse

Burgerlijke rechtspleging — Invaliditeitspensioenstelsel — Voorafgaande administratieve beslissing — Voorwerp en oorzaak van de eis bij het arbeidsrecht.

Het geschil waarbij de aanvrager van een invaliditeitspensioen voor mijnwerkers bij de arbeidsrechtbank is opgekomen tegen de administratieve beslissing waarbij zijn aanvraag wordt afgewezen, is niet beperkt tot de vraag of de voorwaarde van arbeidsongeschiktheid vervuld is op een bepaalde datum, maar omvat de vraag of de aanvrager sinds die datum in een toestand verkeert waarbij de voorwaarde als vervuld moet worden beschouwd.

Door vast te stellen dat de voorwaarde die op de ingangsdatum vervuld was op een latere datum opgehouden heeft te bestaan, wijzigt of breidt het arbeidsgerecht geenszins het voorwerp van de vordering uit, noch doet het over niet gevorderde zaken uitspraak.

V. t/ Nationaal Pensioenfonds
voor Mijnwerkers

Gelet op het bestreden arrest, op 21 september 1978 door het Arbeidshof te Antwerpen, afdeling Hasselt, gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 580, 2°, 702, 807 en 1138, inzonderheid 2° en 3°, van het Gerechtelijk Wetboek, van het algemeen rechtsbeginsel dat verbiedt uitspraak te doen over het niet gevorderde, en van artikel 32 van het koninklijk besluit van 19 november 1970 betreffende het invaliditeitspensioenstelsel voor de mijnwerkers, gewijzigd door het koninklijk besluit van 11 augustus 1972,

doordat de beslissing van de Voorzorgskas waartegen eiser beroep had ingesteld, zijn verzoek tot het verkrijgen van een invaliditeitspensioen als mijnwerker had verworpen op grond dat hij niet ongeschikt was te arbeiden op datum van 1 april 1973; eiser had aangevoerd dat de eerste rechter ultra petita had beslist door er zich niet toe te

beperken zijn arbeidsongeschiktheid op deze datum vast te stellen, doch daarenboven te beslissen dat deze arbeidsongeschiktheid een einde had genomen op 17 juni 1973; het arrest de beroepen beslissing bevestigt op grond: dat de arbeidsrechtbank niet fungeert als een administratief rechtscollege, waarvan de bevoegdheid zich tot het nietig verklaren van bestuurbeslissingen zou beperken; dat zij integendeel de volle rechtsmacht bezit en bijgevolg als opdracht heeft over de betwiste rechten zelf uitspraak te doen; dat zulks blijkt uit de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, inzonderheid artikel 580, 2°, luidens hetwelk de arbeidsrechtbank kennis neemt van de geschillen betreffende de rechten en verplichtingen van de werknemers en hun rechtverkrijgenden, die uit de wetgeving inzake sociale zekerheid voortvloeien; dat deze regel, wat het onderhavig geding aangaat, uitdrukking vindt in het koninklijk besluit van 19 november 1970 betreffende het invaliditeitspensioenstelsel voor mijnwerkers, inzonderheid artikel 32, eerste lid, waarin bepaald wordt dat de arbeidsrechtbank uitspraak doet over de geschillen omtrent de rechten die uit dit besluit voortvloeien; dat de eerste rechter derhalve bevoegd was om, kennis nemend van de eis tot het bekomen van het invaliditeitspensioen in het stelsel van de mijnwerkers met ingang van 1 april 1973, te beslissen dat betrokkene de voorwaarden tot toekenning van dit recht over de tijdsspanne van 1 april 1973 tot en met 17 juni 1973 vervulde,

terwijl de artikelen 580, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek en 32 van het koninklijk besluit van 19 november 1970 aan de arbeidsrechtbank de bevoegdheid verlenen om van zekere betwistingen kennis te nemen, doch geenszins het principe wijzigen dat vervat is in de artikelen 702 en 807 van het Gerechtelijk Wetboek en volgens hetwelk in burgerlijke zaken de rechter het voorwerp van de vordering niet van ambtswege kan wijzigen; door zijn beroep tegen de administratieve beslissing, die steunde op het feit dat hij niet arbeidsongeschikt was op 1 april 1973 om hem het recht op een invaliditeitspensioen te ontzeggen, eiser alleen maar aan de rechter had gevraagd de realiteit van zijn arbeidsongeschiktheid, op die datum, te erkennen; door daarenboven uitspraak te doen over de duur van deze arbeidsongeschiktheid, het arrest het voorwerp van de vordering van ambtswege uitbreidt en bijgevolg niet in acht neemt (schending van de artikelen 702 en 807 van het Gerechtelijk Wetboek) en beslist over het niet-gevorderde (schending van het algemeen rechtsbeginsel, vermeld in het middel, alsook van artikel 1138, 2° en 3°, van het Gerechtelijk Wetboek):

Overwegende dat het middel de beslissing alleen aanvecht in zoverre zij de duur van de arbeidsongeschiktheid van eiser vaststelt;

Overwegende dat artikel 32, eerste lid, van het koninklijk besluit van 19 november 1970 bepaalt dat de arbeidsrechtbank uitspraak doet over de geschillen omtrent de rechten die uit dit besluit voortvloeien; dat de arbeidsrechtbank, krachtens artikel 580, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, kennis neemt van onder meer geschillen betreffende de rechten van de werknemers die voortvloeien uit de sociale-zekerheidswetgeving;

Overwegende dat eiser bij de arbeidsrechtbank is opgekomen tegen de administratieve beslissing waarbij zijn aanvraag om invaliditeitspensioen voor mijnwerkers werd afgewezen, omdat hij de voorwaarde van arbeidsongeschiktheid, bepaald bij het koninklijk besluit van 19 november 1970, niet vervulde;

Dat het aldus aan de rechtbank overgelegde geschil niet beperkt is tot de vraag of de voorwaarde vervuld is op een bepaalde datum, maar de vraag omvat of de aanvrager sinds die datum in een toestand verkeert waarbij de voorwaarde als vervuld moet worden beschouwd;

Overwegende dat het arrest derhalve, door vast te stellen dat de voorwaarde, die op de ingangsdatum vervuld was, op een latere datum opgehouden heeft te bestaan, geenszins het voorwerp van de vordering wijzigt of uitbreidt noch uitspraak doet over niet gevorderde zaken, en de in het middel vermelde wetsbepalingen niet schendt;

Dat het middel faalt naar recht;

(...)

NOOT—Men leze: P. Gosseries, «Contentieux de la sécurité sociale: compétence d'attribution et saisine des juridictions du travail, Examen de quelques arrêts récents de la Cour de cassation», *J.T.T.*, 1981, 285-294.

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 4 MEI 1981

Voorzitter: de h. Janssens

Raadsheer-rapporteur: de h. Sury

Advocaat-generaal: de h. Lenaerts

Advocaten: mrs. Bützler en Van Ryn

Bevoegdheid — Onderwerp van de vordering — Geen onderzoek ten gronde.

De materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank wordt bepaald naar het onderwerp van de vordering, zoals dit uit de dagvaarding blijkt.

C. t/ Van de W.

Gelet op het bestreden arrest, op 26 maart 1980 door het Arbeidshof te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 856, tweede lid, 565, tweede lid, 4°, 566, 578, 1°, 639, derde lid, en 643 van het Gerechtelijk Wetboek, dit laatste gewijzigd bij artikel 8 van de wet van 24 juni 1970,

doordat het arrest oordeelt: dat het arbeidshof «ten einde de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank vast te

stellen, vooraf aan de hand van de concrete feitelijke gegevens de juridische aard van de verhoudingen tussen de partijen dient te onderzoeken»; dat «artikel 578, 1°, aan de arbeidsrechtbank geen bevoegdheid verleent om kennis te nemen van geschillen inzake overeenkomsten, die geen arbeidsovereenkomsten zijn, doch die door een van de procesvoerende partijen als arbeidsovereenkomst worden voorgesteld, behalve indien de arbeidsrechtbank door de arrondissementsrechtbank als bevoegde rechtbank werd aangewezen, overeenkomstig de artikelen 639-641 en 660-662 van het Gerechtelijk Wetboek, hetgeen in het onderwerpelijke geschil niet het geval is»; dat «in het huidige geschil de bevoegdheid 'ratione materiae' slechts kan worden vastgesteld na een prejudicieel onderzoek van de feitelijke elementen van het geschil dat ten dien einde noodzakelijk is»; dat «de eerste rechter, die zelf zijn bevoegdheid moest onderzoeken, overeenkomstig artikel 639, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, zich niet ermee mocht vergenoegen vast te stellen wat het onderwerp van de vordering was 'zoals de geïntimeerden, oorspronkelijk eisers, het hebben voorgesteld', maar op hem de plicht rustte te onderzoeken of de betwisting tussen de procesvoerende partijen metterdaad een reëel geschil inzake arbeidsovereenkomsten uitmaakte»; dat het «niet is omdat de geïntimeerden (thans de eisers) een vordering bij de arbeidsrechtbank hebben aanhangig gemaakt op grond van een (beweerde) arbeidsovereenkomst, dat aan de appellanten (thans de verweerders) het recht kan worden ontzegd de juridische grondslag, met name de oorzaak van het gevorderde, te betwisten»; het arrest vervolgens oordeelt dat «op grond van de analyse van de feitelijke elementen onbetwistbaar vaststaat dat geen van de beide geïntimeerden gepresteerd hebben in een band van ondergeschiktheid, wezenlijk bestanddeel tot het bestaan van een arbeidsovereenkomst» en dat derhalve «de arbeidsrechtbank zich niet bevoegd diende te verklaren 'ratione materiae' om van de geschillen te kennen» het arrest uiteindelijk, overeenkomstig artikel 643 van het Gerechtelijk Wetboek, de samengevoegde zaken naar de Rechtbank van Koophandel te Dendermonde, afdeling Dendermonde, verwijst voor verdere afdoening,

(...)

Overwegende dat, zoals blijkt uit de oorspronkelijke dagvaarding, de vordering van de eisers tot voorwerp had de betaling van loon, vakantiegeld, loon voor feestdagen en overuren en een wederrechtelijk achtergehouden en niet wettelijk geplaatste borgsom, alsmede de uitvoering van bepaalde sociale verplichtingen, dit alles op grond van een door de eisers genoemde «onderhandse bediendenovereenkomst»;

Overwegende dat, luidens artikel 578, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, de arbeidsrechtbank kennis neemt van geschillen inzake arbeidsovereenkomsten; dat de volstreckte bevoegdheid van de arbeidsrechtbank in dit geval dus wordt bepaald «naar het onderwerp van de vordering», zoals artikel 9 van dit wetboek het uitdrukt;

Overwegende dat het arbeidshof derhalve voormeld artikel 578, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek schendt door te oordelen dat de arbeidsrechtbank niet bevoegd is om van het geschil kennis te nemen op grond van de in het middel aangehaalde redengeving;

Dat het middel gegrond is;

(...)

NOOT—De cassatiearresten van 8 september 1978 (*Arr. Cass.*, 1978-79, 26; *R.W.*, 1978-79, 960, noot J. Laenens) blijken — in strijd met wat A. Fettweis beweerde — geen «vakantie-arresten» te zijn. Ze hebben integendeel geleid tot een vaststaande cassatierechtspraak (*Cass.*, 24 september 1979, *Pas.*, 1980, I, 104 en *Cass.*, 4 mei 1981). Deze wordt nochtans unaniem door de rechtsleer afgewezen (G. Bontinck en H. Gordts, «Bevoegdheidsgeschillen», *I.U.S.*, 1981/1, 70-72, nrs. 8-11; C. Cambier, *Droit judiciaire civil*, II, *La Compétence*, 36; G. Cerexhe, noot onder Arrondrb. Charleroi 20 mei 1981, *Rev.Rég.dr.*, 1981, 360; G. de Leval, noot onder Arrondrb. Luik, 27 maart 1980, *Jur.Liège*, 1980, 195; A. Fettweis, «Observations sur le règlement des incidents de compétence et de répartition», *T.P.R.*, 1980, 135-137, nr. 1; J. Laenens, «De bevoegdheidsregeling en de versnelling van de rechtsbedeling», *T.P.R.*, 1980, 114-122, nrs. 1-15; zie nochtans J. Petit, *Arbeidsgerechten en sociaal procesrecht*, A.P.R. 1980, nrs. 167-172). Daarbij komt nog dat de thans verstaande cassatierechtspraak meestal niet door de arrondissementsrechtbanken gevolgd wordt (zie onder meer: Arrondrb. Charleroi 28 juni 1980, *J.T.*, 1980, 224; Arrondrb. Charleroi 20 mei 1980, *Rev.Rég.Dr.*, 1981, 360, noot G. Cerexhe, en Arrondrb. Luik, 18 december 1980, *Jur. Liège*, 1981, 150, noot).

Jean Laenens

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 5 MEI 1981

Voorzitter: de h. Châtel

Raadsheer-rapporteur: de h. Boon

Advocaat-generaal: de h. Krings

Advocaat: mr. Carre

Huiszoeking — Toestemming.

Art. 1, tweede lid, 3°, van de wet van 7 juni 1969 bepaalt dat het in het eerste lid van dezelfde wet gestelde verbod, volgens hetwelk geen opsporing of opzoeking mag worden verricht in een voor het publiek niet toegankelijke plaats vóór vijf uur 's morgens of na negen uur 's avonds, geen toepassing vindt in geval van verzoek of toestemming van de persoon die het werkelijk genot heeft van de plaats.

De door de bewoner verleende toestemming tot huiszoeking mag stilzwijgend zijn en de rechter beslist in feite en derhalve onaantastbaar of er stilzwijgend een toestemming is gegeven.

De V.

Gelet op het bestreden vonnis, op 5 december 1980 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Gent;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 1 van de wet van 7 juni 1969,

doordat het vonnis stoelt op gegevens van een huiszoeking, uitgevoerd door de verbalisanten omstreeks 1.30 uur,

terwijl geen opsporing mag gebeuren in een voor het publiek niet toegelaten plaats voor 5 uur 's morgens en na 21 uur 's avonds; uit geen enkel element blijkt dat eiser zijn toestemming zou hebben gegeven; hij integendeel enkel aan de verbalisanten zijn identiteit kenbaar maakte en een versie van de feiten gaf;

Overwegende dat artikel 1, tweede lid, 3°, van de wet van 7 juni 1969 bepaalt dat het in het eerste lid van dezelfde wet gestelde verbod, volgens hetwelk geen opsporing of opzoeking mag worden verricht in een voor het publiek niet toegankelijke plaats vóór vijf uur 's morgens of na negen uur 's avonds, geen toepassing vindt in geval van verzoek of toestemming van de persoon die het werkelijk genot heeft van de plaats;

Overwegende dat het vonnis aanneemt dat eiser impliciet met de vaststellingen in zijn woning heeft ingestemd;

Overwegende dat de door de bewoner verleende toestemming tot huiszoeking stilzwijgend mag zijn en dat de rechter in feite en derhalve onaantastbaar beslist of er stilzwijgend een toestemming werd gegeven;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

(...)

NOOT—De toestemming tot huiszoeking

1. Huiszoeking met toestemming van de bewoner is steeds rechtsgeldig en een dergelijke opsporing wijkt dermate af van de gewone regels dat men zich afvraagt of het nog wel over een huiszoeking gaat (P. Lemerrier, «Perquisition, Saisie, Visite domiciliaire», nr. 4 in Dalloz, *Répertoire de droit pénal et de procédure pénale*).

Rechtspraak (*Cass.*, 24 december 1951, *Pas.*, 1952, I, 217; *Cass.*, 3 februari 1976, *Pas.*, 1976, I, 621) en rechtsleer (A. Chauveau en F. Hélie, *Théorie du code pénal*, éd. belge, I, p. 561, nr. 1909; A. Morin, *Répertoire général et raisonné du droit criminel*, v°, «Abus d'autorité», nr. 8; J. Nypels en J. Servais, *Code pénal belge interprété*, art. 148, nr. 3; M. Rigaux en P.E. Trousse, *Les crimes et délits du code pénal*, II, p. 113) zijn het erover eens dat de toestemming uitdrukkelijk of stilzwijgend mag zijn.

2. De stilzwijgende toestemming is uiteraard moeilijk te bewijzen. Men neemt aan dat deze toestemming kan worden afgeleid uit de omstandigheid dat de betrokkene zich niet verzet heeft tegen het binnentreden in de woning (J. Nypels en J. Servais, o.c., art. 148, nr. 3; F. Hélie, *Pratique criminelle des cours et tribunaux*, II, p. 454; C. Le Poittevin, *Dictionnaire-formulaire des parquets*, 6e ed., v°, «Visite domiciliaire», nr. 2; E. Garçon, *Code pénal annoté*, 2e ed., I, p. 726, nr. 36; *Cass.fr.*, 12 juni 1829, *Bull.crim.*, nr. 127; *Cass.fr.*, 13 december 1894, *D.P.*, 1899, I, 457, 5).

3. Het verzet van de betrokkene hoeft geenszins gepaard te gaan met geweld of bedreiging (J. Nypels en J. Servais, o.c., art. 148, nr. 3). Een mondeling protest, het uiten van bezwaren is reeds voldoende om te laten blijken dat men geen toestemming heeft gegeven (*Cass. fr.*, 19 juli 1838, *Journ. de droit criminel*, art. 2347).

Uit de passieve houding van de huisbewoner kan echter geen gebrek aan toestemming worden afgeleid (anders: Hof Gent, 4 januari 1951, *R.W.*, 1950-51, 1033).

Het zou raadzaam zijn dat politie en rijkswacht een schriftelijke toestemming vragen ten einde alle betwistingen

te voorkomen (J. Constant, *Manuel de droit pénal*, II, 1, nr. 215).

4. In geval van betwisting zal de feitenrechter op onaan-
tastbare wijze beslissen of er al dan niet toestemming tot
huiszoeking gegeven werd (Cass., 19 juli 1923, *Pas.*, 1923,
I, 195; Cass., 8 maart 1954, *Pas.*, 1954, I, 589; Cass., 3
februari 1976, *Pas.*, 1976, I, 621).

A. Vandeplas

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e KAMER — 2 JUNI 1981

Voorzitter: de h. Van Bever

Raadsheren: de hh. Colle en Roose

Advocaten: mrs. Goris loco Wiemeersch en Piret

**Verzekering — Motorrijtuigen — Ongeval veroorzaakt
door minderjarige met eigen voertuig — Schade aan goed
van de vader.**

*Een minderjarige heeft met een motorrijtuig dat zijn
eigendom is en waarvoor hij zelf een verzekering heeft
afgesloten, een ongeval veroorzaakt waarbij o.m. schade
is toegebracht aan een goed van zijn vader.*

*Dat de vader bij vonnis van de correctionele rechtbank
civielrechtelijk aansprakelijk is verklaard voor aan derden
toegebrachte schade, betekent niet dat hij aansprakelijk is
verklaard voor de schade die hij zelf heeft opgelopen.*

*De verzekeraar is gehouden de schade van de bena-
deelden te vergoeden voor zover deze niet van het recht op
uitkering zijn uitgesloten; dit laatste blijkt ten deze niet het
geval te zijn voor de vader.*

C. t/ N.V. W.

Bij polis nr. 6.196.661, zoals gewijzigd bij bijvoegsel van
5 augustus 1975, verbindt geïntimeerde zich overeenkom-
stig de wet van 1 juli 1956 de burgerrechtelijke aansprake-
lijkheid te dekken waartoe het rijwiel met hulpmotor
Honda, toebehorend aan Marina C., minderjarige dochter
van appellant, aanleiding zou kunnen geven.

Op 14 augustus 1975 rijdt Marina C. met voormeld rij-
wiel met hulpmotor naar de woning van haar vader, zijnde
appellant, bij wie ze inwoonde. Gekomen ter hoogte van
deze woning, voert Marina C. een richtingsverandering
uit. Hierdoor verrast, wijkt Joseph M., die haar met zijn
personenwagen volgde, uit en komt hierbij terecht tegen
de woning van appellant.

Bij vonnis van de Correctionele Rechtbank te Den-
dermonde van 28 januari 1976 wordt Marina C. veroor-
deeld wegens A) het onopzettelijk toebrengen van li-
chamelijk letsel aan Joseph M. en B) overtreding van ar-
tikel 25 A.V.R.. Appellant wordt burgerlijk aansprakelijk
verklaard voor de ten laste van zijn minderjarige bij hem
inwonende dochter gelegde kosten voor het feit A en kos-
ten en boete voor het feit B. Als burgerlijk aansprakelijke
partij wordt appellant verder veroordeeld om aan Joseph
M., die zich burgerlijke partij had gesteld, een schadever-
goeding te betalen van 7.500fr., met rente en kosten.

In het onderhavige geding spreekt appellant geïnti-
meerde aan als verzekeraar van zijn dochter tot betaling
van de door voormeld ongeval opgelopen schade aan zijn
woning.

De bepaling van het vroegere artikel 1384, tweede lid,
B.W., krachtens welke de vader aansprakelijk is voor de
schade veroorzaakt door zijn bij hem inwonende minderja-
rig kind, geldt alleen ten aanzien van schade veroorzaakt
aan derden, die aldus twee schuldenaars tot betaling van
hun schade kunnen aanspreken. Dat appellant bij voor-
meld vonnis van de correctionele rechtbank op grond van
deze bepaling burgerlijk aansprakelijk werd verklaard,
betekent dus geenszins dat hij aansprakelijk werd ver-
klaard voor de schade die hijzelf heeft opgelopen.

Als verzekeraar is geïntimeerde gehouden de schade te
vergoeden van de benadeelden voor zover dezen niet van
het recht op een uitkering zijn uitgesloten. Geïntimeerde
werpt op dat appellant van het recht op een uitkering is
uitgesloten krachtens artikel 7, 1, van de algemene polis-
voorwaarden waarbij van het recht op een uitkering zijn
uitgesloten: «de bestuurder alsmede de verzekeringsne-
mer en zij wier burgerrechtelijke aansprakelijkheid door
het contract gedekt is».

«Zij, wier burgerrechtelijke aansprakelijkheid door het
contract gedekt is», zijn ter zake: a) de personen, opge-
somsd in artikel 3 van de algemene polisvoorwaarden, na-
melijk: de verzekeringsnemer (in artikel 7, 1, reeds afzon-
derlijk vermeld), iedere bestuurder van het verzekerde
voertuig (in artikel 7, 1, eveneens reeds afzonderlijk ver-
meld), de eigenaar van het verzekerde voertuig, iedere
houder van het verzekerde voertuig; b) de personen tot
wie overeenkomstig artikel 4 van de algemene polisvoor-
waarden de dekking wordt uitgebreid.

Het verzekerde voertuig was niet bestuurd door ap-
pellant, hetgeen geïntimeerde overigens niet beweert,
evenmin als zij beweert dat appellant behoort tot de per-
sonen tot wie overeenkomstig artikel 4 van de algemene
polisvoorwaarden de dekking wordt uitgebreid.

Het bijvoegsel van 5 augustus 1975 aan de polis nr.
6.196.661 is ondertekend én door Marina C. én door ap-
pellant. Geïntimeerde zelf stelt hieromtrent in haar con-
clusie dat appellant voormelde akte mede heeft onderte-
kend als wettelijke beheerder van de goederen van zijn
minderjarige dochter. Uit het feit dat appellant aldus de
akte van 5 augustus 1975 mede heeft ondertekend kan
geenszins worden afgeleid dat hij «mede-verzekeringsne-
mer» is. In de akte van 5 augustus 1975 wordt trouwens
alleen als verzekeringsnemer aangeduid Marina C., dit in
opvolging van Marleen C..

Stellen, zoals geïntimeerde doet, dat appellant als wet-
telijke beheerder van de goederen van zijn minderjarige
dochter, eigenaar van deze goederen was, is een con-
tradictio in terminis.

Het enkele feit dat appellant wettelijke beheerder was
van het aan zijn minderjarige dochter toebehorend rijwiel
met hulpmotor laat ook niet toe om appellant te be-
schouwen als de houder van dit voertuig in de zin van
artikel 3, eerste lid, van de wet van 1 juli 1956, d.w.z. als
degene die zonder eigenaar of bestuurder te zijn materieel
de beschikking over het voertuig heeft.

Geïntimeerde stelt derhalve ten onrechte dat appellant
door artikel 7, 1, van de algemene polisvoorwaarden van
het recht op een uitkering is uitgesloten.

Tot staving van haar stelling dat zij appellant niet moet vergoeden beroept geïntimeerde zich niet op enige andere wettelijke bepaling of polisvoorwaarden.

(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

6e KAMER — 3 JUNI 1981

Voorzitter: de h. Ceulemans

Raadsheren: de hh. Bijl (rapporteur) en Van Nuffel

Advocaat-generaal: de h. Velleman

Advocaten: mrs. Vergauwen, Van Aelst, Bergs en Schuermans

Probatie, opschorting en uitstel — Vonnis dat een maatschappelijke enquête beveelt — Niet vatbaar voor hoger beroep.

De beschikking van het vonnisgerecht waarbij aan een probatieassistent opdracht gegeven wordt een maatschappelijke enquête over de gedragingen en het milieu van de verdachte te houden is geen beschikking alvorens recht te doen, maar een beslissing of een maatregel van inwendige aard in de zin van art. 1046 Ger. W. en is bijgevolg niet vatbaar voor hoger beroep.

A. e.a.

Overwegende dat het hoger beroep van het openbaar ministerie tegen de beschikkingen ten aanzien van de beklaagden A. en S., regelmatig naar vorm en termijn, ontvankelijk is;

Overwegende dat ten aanzien van beklaagde G. in het beschikking gedeelte van het bestreden vonnis enkel beslist wordt, en dit alvorens uitspraak te doen, tot een maatschappelijke enquête, overeenkomstig artikel 2 van de wet van 29 juni 1964, betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie; dat in de redengeving van het vonnis enkel vastgesteld wordt het verzoek van beklaagde tot opschorting van de uitspraak van de veroordeling en zijn instemming met een maatschappelijke enquête;

Overwegende dat voormeld artikel 2 zelf de strekking van een maatschappelijke enquête omschrijft «met het oog op een eventuele toepassing van de artikelen 3 en 8 hierina»; dat een maatschappelijke enquête ook niet tot doel heeft inlichtingen te verschaffen in verband met het onderzoek van de telastlegging, doch enkel in verband met de persoonlijkheid en het milieu van de beklaagde;

Overwegende dat tevens vaststaat dat de bestreden beschikking ten deze ook geen enkele beslissing impliceert over een feitelijke vraag of een rechtsvraag, die het voorwerp uitmaakt van een betwisting, zodat een partij er na deel van zou kunnen ondervinden;

Overwegende vervolgens dat het hof vaststelt dat uit geen enkel gegeven blijkt dat het openbaar ministerie zich verzet zou hebben tegen het gelasten van een maatschappelijke enquête en in gebreke blijft enig belang aan te tonen bij het hoger beroep daartegen;

Overwegende derhalve dat de besproken beschikking ten deze dan ook niet eens te beschouwen is als een beslissing

alvorens recht te doen in de zin van de artikelen 19 en 1050 van het Gerechtelijk Wetboek, maar gelijk te stellen is met een beslissing of maatregel van inwendige aard in de zin van artikel 1046 van het Gerechtelijk Wetboek, en bijgevolg niet vatbaar voor hoger beroep;

(...)

NOOT—*De door het vonnisgerecht opgedragen maatschappelijke enquête*

1. De in artikel 2 van de wet van 29 juni 1964 bedoelde maatschappelijke enquête heeft tot doel de strafrechter een beter inzicht te verschaffen in de gedachtenwereld van de verdachte, hem voor te lichten betreffende diens gedragspatroon, sociaal milieu en werkkring en hem inlichtingen te verstrekken over de levensstandaard, de vrijetijdsbesteding en de gezinsrelaties van de betrokkene.

De enquête over de gedragingen en het milieu van de verdachte is ongetwijfeld een onderzoeksmaatregel, maar toch kan ze niet worden beschouwd als een deskundig onderzoek (cf. J. Constant, *Précis de droit pénal*, 6e ed., p. 663, nr. 686). Het door de probatieassistent verrichte veldwerk verloopt niet contradictoir, de partijen worden tijdens het maatschappelijk onderzoek niet op de hoogte gebracht van zijn bevindingen en kunnen bijgevolg geen opmerkingen maken, de probatieassistent wordt niet beëdigd zoals een deskundige, de kosten van de enquête worden niet bij de gerechtskosten gerekend en kunnen dan ook niet ten laste van de verdachte of van de burgerlijke partij worden gelegd.

2. Mag men nu daaruit afleiden dat deze rechterlijke beschikking een beslissing of maatregel van inwendige aard is in de zin van artikel 1046 van het Gerechtelijk Wetboek? De wetgever heeft enkele voorbeelden van beslissingen van inwendige aard opgesomd, maar hij heeft geen wettelijke bepaling gegeven.

Aan de hand van de aangehaalde voorbeelden mag worden aangenomen dat art. 1046 Ger. W. rechterlijke beschikkingen viseert die geen beslissing over een feitelijke vraag of een rechtsvraag impliceren waardoor een partij enig nadeel zou kunnen ondervinden (cf. A. Ballet, noot onder Cass., 27 mei 1975, Pas., 1975, I, 922; R. Declercq, «Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht-strafprocesrecht», *T.P.R.*, 1980, 58).

Maar gaat het ten deze wel om een formaliteit, om een maatregel die geen enkele invloed heeft op het strafproces, om een feitelijke beslissing die geen enkele partij kan benadelen?

3. De vonnisgerechten — met uitzondering van het hof van assisen en de politierechtbank — kunnen slechts in welbepaalde, nauwkeurig omschreven gevallen een maatschappelijk onderzoek opdragen, nl. «met het oog op de eventuele toepassing van de artikelen 3 en 8 van de wet van 29 juni 1964» en zelfs dan slechts «op verzoek van de verdachte of met zijn instemming».

De aanstelling van een probatieassistent impliceert dan ook dat de wettelijke voorwaarden vervuld zijn om eventueel opschorting van de uitspraak of uitstel van de tenuitvoerlegging van de veroordeling te gelasten. Met andere woorden, wanneer het vonnisgerecht overeenkomstig art. 2 van de wet van 29 juni 1964 een beroep doet op een maatschappelijk werker om advies te geven over een voorgeno-

men maatregel, dan heeft het zich reeds impliciet uitgesproken over zijn bevoegdheid om een dergelijke maatregel te nemen. Het gaat bijgevolg niet om een loutere formaliteit, maar om een beschikking die niet kan worden ondergebracht bij de beslissingen van inwendige aard.

4. Het openbaar ministerie heeft luidens art. 138 Ger. W. tot taak te waken voor de correcte toepassing van de strafwet en meer bepaald voor het wettelijk en regelmatig verloop van de strafrechtspleging. Alzo mag de procureur des Konings ongetwijfeld door de hogere rechter laten onderzoeken of de in art. 2 van de wet van 29 juni 1964 gestelde voorwaarden voor het opdragen van een maatschappelijke enquête vervuld zijn.

Zo kan het parket van oordeel zijn dat de verdachte geen geldige instemming heeft betuigd of dat er in casu geen sprake kan zijn van enige toepassing van de artikelen 3 en 8 van de bovenvermelde wet omdat het misdrijf verjaard is of omdat de strafvordering om enige andere reden vervalLEN is, dat de verdachte niet aan de voorwaarden voldoet om een gunstmaatregel te kunnen genieten of dat de wet van 29 juni 1964 niet van toepassing is op het ten laste gelegde misdrijf.

In al deze gevallen bestaat er aanleiding om de beschikking van de eerste rechter te vernietigen en het lijdt dan ook geen twijfel dat de procureur des Konings als hoeder van de strafwet het recht heeft hoger beroep in te stellen.

5. Het hof heeft echter gemeend het recht van hoger beroep te kunnen ontszeggen onder voorwendsel dat «uit geen enkel gegeven blijkt dat het openbaar ministerie zich verzet zou hebben tegen het gelasten van een maatschappelijke enquête», m.a.w. bij ontstentenis van enig bezwaar tegen de aan de probatieassistent toevertrouwde opdracht tijdens de behandeling ter terechtzitting heeft de procureur des Konings zijn recht van hoger beroep verbeurd.

Het vorderingsrecht van het openbaar ministerie hoort echter toe aan de gemeenschap en de procureur des Konings, louter belast met de uitoefening ervan, kan noch uitdrukkelijk noch stilzwijgend afstand doen van zijn recht van hoger beroep, zelfs al werd de bestreden beslissing overeenkomstig zijn vordering genomen (cf. Cass., 22 juli 1970, *Pas.*, 1970, I, 965; A. Vandeplass, «Noot betreffende het recht van hoger beroep», *R. W.*, 1973-74, 940-941). Het openbaar ministerie kan bijgevolg zijn recht op hoger beroep niet verbeuren, welke ook zijn houding tijdens de terechtzitting was.

6. Maar het hof vergaloppeert zich blijkbaar wanneer het de niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep grondt op de vaststelling dat het openbaar ministerie in gebreke blijft enig belang aan te tonen bij het hoger beroep.

De procureur des Konings handelt uit kracht van de wet — o.m. art. 138 Ger. W. — wanneer hij de toepassing van de strafwet vordert overeenkomstig de regels die de wet stelt. Hij heeft steeds een rechtmatig belang bij de uitoefening van de strafvordering en bijgevolg ook bij het instellen van het hoger beroep. Ingevolge de scheiding der machten heeft de rechter zich niet in te laten met de uitoefening van de strafvordering en heeft hij zich niet uit te spreken over het belang van het openbaar ministerie bij de uitoefening van zijn wettelijke bevoegdheid. Elke beoordeling van het belang van het openbaar ministerie zou een machtsoverschrijding uitmaken.

7. Mogen we nu besluiten met de bewering dat het hoger beroep van het openbaar ministerie ontvankelijk was, ook al bleef de gegrondheid voor betwisting vatbaar? Maar, zal men opwerpen, dan moest het hof overeenkomstig het voorschrift van art. 1068 Ger. W. de zaak aan zich trekken en zich over het geschil zelf uitspreken en het is juist deze eventualiteit die het hof, in een lofwaardige poging om de rechten van de verdediging alsnog te vrijwaren, heeft aanzet om het hoger beroep als niet-ontvankelijk af te doen...

Laten we echter niet vergeten dat de maatschappelijke enquête, al is ze geen expertise, toch een onderzoeksmaatregel is in de zin van art. 1068 Ger. W. en dat bij bevestiging van een onderzoeksmaatregel de zaak terug naar de eerste rechter wordt verwezen zodat de rechten van de verdediging geenszins in het gedrang komen.

«It isn't that they can't see the solution, it is that they can't see the problem» beweerde G.K. Chesterton...

A. Vandeplass

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e KAMER — 7 OKTOBER 1981

Voorzitter: de h. Caron

Raadsheren: de hh. Van Malderen en Verougstraete

Advocaat-generaal: de h. Vanosmael

Advocaten: mrs. De Meuter loco Landsvreugt en Seulen

1. Burgerlijke rechtspleging — Advies van het openbaar ministerie — Vordering inzake belastingen — 2. Inkomstenbelasting — Art. 324 W.I.B. — Aansprakelijkheid van de notaris — Aard — Verjaring — Termijn.

1. Een vordering van de Staat tegen een notaris op grond van art. 324 W.I.B. is een vordering inzake belastingen, waarbij het openbaar ministerie krachtens art. 764, 10°, Ger. W. een advies moet geven.

2. Krachtens art. 324 W.I.B. zijn de notarissen die gevorderd zijn een akte op te maken die de vervreemding van een onroerend goed tot voorwerp heeft, persoonlijk aansprakelijk voor de betaling van de belastingen en bijbehoren die tot een hypothecaire inschrijving aanleiding kunnen geven, indien zij de bevoegde ontvanger der belastingen niet van de verkoop verwittigen.

Door te bepalen dat de notaris persoonlijk aansprakelijk is, maakt art. 324 hem niet tot rechtstreekse schuldenaar van de belastingschuld. Zijn aansprakelijkheid is van quasi-delictuele aard. De verjaringstermijn van gemeenschappelijke vorderingen is toepasselijk en niet de specifieke verjaringstermijn betreffende de uitvoering van een executoriaal kohier.

De aansprakelijkheid van de notaris is subsidiair. Van de overheid mag worden verwacht dat zij een redelijke ijver aan de dag legt om eerst de belastingschuldige aan te spreken.

De R. t/ Belgische Staat en F.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering, ingeleid door de Belgische Staat, huidige geïntimeerde, ertoe

strekte appellant te doen veroordelen tot betaling van 51.048fr. met verwijlinteressen en het vonnis bindend te doen verklaren t.a.v. Angelo F., tweede geïntimeerde;

Dat eerste geïntimeerde voor de eerste rechter afstand deed van geding; dat de eerste rechter akte gaf aan geïntimeerde van zijn afstand van geding en voor het overige de vordering van geïntimeerde gegrond verklaarde tegen appellant;

Nopens de nietigheid van het bestreden vonnis

Overwegende dat uit het proces-verbaal van de terechtzittingen voor de eerste rechter blijkt dat de zaak gepleit werd op 9 maart 1977, dat zij op dezelfde dag meegedeeld werd aan het openbaar ministerie voor schriftelijk advies, dat dit advies — dat niet bij het dossier werd gevoegd — gegeven zou zijn op 23 maart 1977 waarna, volgens het proces-verbaal, de zaak in voortzetting werd gesteld op 28 maart 1977; dat zij op die dag, steeds volgens de meldingen van het proces-verbaal, in beraad werd genomen; dat een vonnis werd gewezen op 6 juni 1977;

Dat de meldingen in het proces-verbaal en in het vonnis in het ongewisse laten, wie juist een advies uitbracht (de namen Vernimmen, Vermminen en een onleesbare melding komen voor);

Overwegende dat de vordering een vordering was inzake belastingen; dat het openbaar ministerie aldus een advies moest geven (art. 764, 10°, Ger. W.);

Dat dit advies moest worden gegeven, op straffe van nietigheid, nadat de debatten volledig waren uitgeput en gesloten;

Dat een fundamentele procesregel wordt miskend indien het openbaar ministerie slechts de mogelijkheid heeft advies uit te brengen over een deel van de elementen die aan zijn advies zouden moeten worden onderworpen;

Dat het hof de nietigheid ambtshalve moet opwerpen;

Dat ten gevolge van de devolutive kracht van het hoger beroep de zaak zelf aanhangig is voor het hof, zodat thans de zaak zelf moet worden onderzocht;

Nopens het hoger beroep tegen F.

Overwegende dat de eerste geïntimeerde voor de rechter a quo afstand deed van geding ten aanzien van F.; dat geïntimeerde verder in zijn conclusie genomen voor het hof deze afstand handhaaft; dat noch appellant noch F., die verstek laat gaan, hiertegen enig bezwaar opperen;

Dat akte gegeven wordt aan geïntimeerde van zijn afstand van geding;

Dat ten gevolge van die afstand van geding het hoger beroep dat appellant gericht had tegen F. zonder voorwerp wordt;

Ten gronde

Overwegende dat het oorspronkelijk gevorderd bedrag de schade uitmaakt die eerste geïntimeerde zou hebben geleden door het feit dat appellant verzuimde de inlichtingen voorgeschreven door artikel 324 W.I.B. (K.B. 26 februari 1964) aan eerste geïntimeerde te doen geworden;

Overwegende dat appellant in zijn hoedanigheid van notaris gevorderd werd een aantal verkoopakten van onroerende goederen te verlijden en dit ten behoeve van de genaamde Angelo F.;

Dat hij onder meer op 22 juni 1955 een appartement verkocht voor de prijs van 500.000fr, waarvan 25.000fr. vooraf was betaald en 475.000fr. op het ogenblik van ver-

lijden van de akte; dat hij op 14 juli 1955 gevorderd werd een verkoopakte te verlijden voor een appartement waarvan de prijs 550.000fr. bedroeg die als volgt betaald werd: 26.000fr. voor de akte, 40.000fr. op het ogenblik van de akte, het saldo betaald in handen van twee hypothecaire schuldeisers op 28 januari 1960;

Dat op deze twee appartementen sinds 4 februari 1955 hypothecaire inschrijvingen genomen waren voor 583.500fr.;

Dat op het ogenblik van het verlijden van de verkoopakten een bedrag van 51.048fr. het voorwerp uitmaakte van een uitvoerbaar verklaard kohier (art. 517.962, dj. 1955, navordering 1954, uitvoerbaar verklaard op 26 mei 1955);

Dat volgens niet betwiste gegevens het bericht bedoeld door voornoemd artikel 324 van het W.I.B. door appellant overgezonden werd op 14 juli 1955;

Dat op 20 en 26 juli 1955 nieuwe inkohieringen volgden voor 282.735 fr.;

Dat de ontvanger op 27 juli 1955 de kennisgeving deed bedoeld in artikel 325 W.I.B.;

Dat F. — die door verscheidene schuldeisers was gevolgd — op 23 september 1955 ambtshalve afgeschreven werd van de gemeente Strombeek-Bever;

Dat de ontvanger van Meise op 5 december 1957 beslag legde onder derden in handen van appellant voor de nog verschuldigde belastingen;

Dat het laatste onroerend goed aan F. toebehorend verkocht werd op 28 januari 1958; dat de opbrengst ervan toekwam aan de ingeschreven hypothecaire schuldeisers;

Dat een proces-verbaal van evenredige verdeling werd afgesloten op 18 januari 1966; dat hieruit blijkt dat de reeds genoemde fiscale schuld van 51.048fr. niet werd betaald uit de verdeelde tegoeden;

Overwegende dat dwangbevelen betekend werden op 20 april 1960, 24 februari 1965, 17 februari 1970, 19 december 1974 en 8 februari 1979;

Overwegende dat de notarissen die gevorderd zijn een akte op te maken die de vervreemding van een onroerend goed tot voorwerp heeft, persoonlijk aansprakelijk zijn voor de betaling der belastingen en bijbehoren die tot een hypothecaire inschrijving aanleiding kunnen geven, indien zij de bevoegde ontvanger der belastingen van de verkoop niet verwittigen;

Dat de ontvangers, indien de belangen van de schatkist het vereisen, kennis kunnen geven van het bedrag der belastingen en bijbehoren die aanleiding kunnen geven tot inschrijving van de wettelijke hypotheek van de schatkist; dat deze kennisgeving geldt als beslag onder derden in handen van de notaris;

Overwegende dat appellant niet betwist dat hij de bevoegde ontvanger slechts laat verwittigde op de door de wet voorgeschreven wijze, te weten op 24 juli 1955;

Dat appellant echter meent:

— dat de vordering van eerste geïntimeerde verjaard was;

— dat geen causaal verband bestaat tussen zijn eigen nalatigheid en het feit dat de schuld niet kon ingevorderd worden, nu weinig waarschijnlijk was dat de fiscus gebruik zou hebben gemaakt van de mogelijkheid geboden door artikel 325 W.I.B., nu een hypothecaire inschrijving geen zin had daar hij slechts 515.000fr. onder zich hield en de hypothecaire inschrijvingen reeds 583.500fr. beliepen;

— dat hij slechts gehouden kan zijn tot betaling wan-

neer bewezen zal zijn dat F. volkomen onvermogen is en eerste geïntimeerde daartoe de nodige inspanningen heeft gedaan om zijn rechten ten aanzien van de belastingplichtige te doen gelden;

Dat appellant subsidiair de afrekening van de interesten betwist;

Overwegende, wat de verjaring betreft, dat door te bepalen dat de notaris persoonlijk aansprakelijk is voor de betaling der belastingen, artikel 324 W.I.B. geenszins beslist dat de notaris rechtstreeks schuldenaar is van de belastingsschuld (Cass., 14 november 1935, *Pas.*, 1936, I, 54); dat zijn aansprakelijkheid een aansprakelijkheid is van quasi-delictuele aard die het voorhanden zijn van de drie klassieke bestanddelen van deze soort aansprakelijkheid onderstelt (Hof Gent, 8 januari 1976, *Bull.Bel.*, nr. 559, 274);

Dat het feit dat de aansprakelijkheid een subsidiaire aansprakelijkheid is, de aard ervan niet wijzigt; dat de gemeenrechtelijke verjaringstermijn van vorderingen van gemeen recht van toepassing is en niet de specifieke verjaringstermijn betreffende de uitvoering van een executoriaal kohier;

Overwegende weliswaar dat appellant doet gelden dat hij niet kon worden aangesproken tot betaling in de mate dat eerste geïntimeerde zelf nalatig is geweest door de verjaring niet te stuiten ten aanzien van F. of in de mate eerste geïntimeerde zelf heeft afgezien van zijn vordering tegen F.;

Dat deze vraag onderscheiden is van die van de verjaring;

Dat de opwerpingen ongegrond zijn, nu de Staat zelf de verjaring regelmatig stuitte en nooit afstand deed van vordering tegenover F. doch alleen een afstand deed van gelding;

Overwegende dat appellant verder aanvoert dat zijn fout niet de oorzaak kan zijn geweest van de door eerste geïntimeerde geleden schade;

Dat hij opwerpt dat, zelfs indien hij tijdig het bericht bedoeld in artikel 324 W.I.B. had overgestuurd aan geïntimeerde, de ontvanger toch geen kennisgeving op grond van artikel 325 W.I.B. zou hebben doen geworden;

Dat volgens hem niets uitwees dat de ontvanger op tijd zou hebben gereageerd vooral nu een hypothecaire inschrijving onverantwoord geweest zou zijn en de kennisgeving ingevolge artikel 325 W.I.B. geen nuttig effect kon hebben;

Overwegende dat appellant door zijn fout de administratie belette haar appreciatierecht voorzien in artikel 325 W.I.B. uit te oefenen;

Dat niets erop wijst dat de administratie de mogelijkheden geboden door dit artikel niet zou hebben benut nu zij overigens na ontvangst van het laat bericht de kennisgeving deed voorzien in artikel 325 W.I.B.; dat de belangen van de schatkist duidelijk op het spel stonden en de administratie zich hiervan bewust was; dat de louter hypothetische veronderstelling dat de overheid nalatig had kunnen zijn, niet volstaat om het causaal verband te verbreken tussen de fout begaan door appellant en de schade geleden door geïntimeerde;

Dat geen argument kan worden geput uit het feit dat de notaris bij de twee verkopen slechts 515.000fr. onder zich had terwijl de hypotheek op datzelfde ogenblik 583.500fr. bedroegen;

Dat nu het bedrag van 515.000fr. onvoldoende was om een hypothecaire schuld en de rechten van de schatkist te voldoen, de notaris in wiens handen derden beslag zou zijn gelegd voor de rechten van de schatkist, de ontvanger hiervan zou hebben verwittigd, wat aan deze laatste de mogelijkheid bood de in huidig artikel 326 voorziene wettelijke hypotheek in te schrijven;

Dat een dergelijke inschrijving een nuttig effect kon hebben nu de totale verkoopprijs van de appartementen (1.050.000fr.) beduidend hoger was dan de hypothecaire inschrijvingen;

Overwegende dat appellant ten slotte aanvoert dat hij slechts aansprakelijk kan worden gesteld in zoverre bewezen is dat F. onvermogen is en dat de Belgische Staat de nodige inspanningen deed om zijn rechten te doen gelden;

Overwegende dat van de overheid mag worden verwacht dat zij een redelijke ijver aan de dag legt om eerst de belastingsschuldige aan te spreken;

Dat F. ter zake in de jaren 1955 en volgende ingeschreven was in Italië op een adres opgegeven door de administratie zelf (via Medici, San Bartolo, Vicenza);

Dat geen enkele poging werd aangewend om een beroep te doen op de Italiaanse overheid hoewel het Belgisch-Italiaans verdrag van 11 juli 1931 in die mogelijkheid voorziet;

Dat het feit dat in latere jaren en meer bepaald in 1962 gebleken is dat de Italiaanse overheid slechts schoorvoetend haar internationale verplichtingen naleefde, eerste geïntimeerde niet vrijstelde van de verplichting enige poging aan te wenden om haar rechten te doen gelden en onder meer te laten onderzoeken of F. inderdaad onvermogen was;

Dat de vordering in die omstandigheden ongegrond was;

(...)

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

4e KAMER — 27 MEI 1981

Voorzitter: de h. Naudts

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Coen en Van Vlierberghe

Advocaat-generaal: de h. Smits

Advocaten: mrs. Lenaerts en Van den Bon loco Stiers

Werkloosheid — Werkloos door eigen schuld en toedoen — Weigering enige sollicitatievragenlijst in te vullen.

De werkloze die wegens zijn weigering enig papier of vragenlijst in te vullen niet wordt aangeworven, is werkloos door eigen schuld en toedoen.

A. t/R.V.A.

Gelet op de procedurestukken, namelijk: het voor eensluidend verklaard afschrift van het vonnis gewezen bij verstek van geïntimeerde gewezen door de 7e kamer van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen op 7 januari 1980 waarvan geen akte van betekening wordt voorgebracht; (...)

Feiten en retroacten

A. Bij beslissing van 22 maart 1979 uitgaande van de directeur van het gewestelijk bureau van de R.V.A. te Antwerpen op 20 maart 1979 werd A. niet tot de werkloosheid toegelaten gedurende een periode van 8 weken ingaande op 26 maart 1979 op grond dat hij op 20 februari 1979 werd verwezen naar de firma I. te W. als loodgieter, en niet werd aangenomen wegens zijn verklaring.

B. A. ging in beroep tegen deze administratieve beslissing met verzoekschrift van 26 maart 1979 en stelde: dat hij niet werd aangenomen wegens zijn weigering om een vragenlijst in te vullen; dat hij als handenarbeider niet vertrouwd is met papieren...» dat ik de personeelschef, uitdrukkelijk erop attent heb gemaakt dat ik de betrekking als dusdanig niet weigerde en hem zelfs erom verzocht heb een bekwaamheidsproef te mogen afleggen, doch dat hij zonder motivering verklaarde dat het niet nodig was».

C. In een door de R.V.A. uitgevoerd administratief onderzoek is gesteld wat volgt:

Verklaring aan de arbeidsbemiddelaar: «Ik heb mij bij I. aangeboden. Ik ben bereid een test af te leggen, doch ik weigerde enig papier of vragenlijst in te vullen.»

Onderzoeksverslag - verklaring secretaresse werkgever: «A. heeft zich aangemeld. Ikzelf heb de persoon in de wachtkamer gelaten en hem, in afwachting dat ik de heer D. had verwittigd een inlichtingsblad, waarvan model hierbij, overhandigd met verzoek dit in te vullen; zulks is gebruikelijk. Toen de heer D. bij hem kwam verklaarde A. spontaan dat hij weigerde gelijk welk formulier in te vullen. D. heeft betrokkene verwittigd dat zijn weigering de formulieren in te vullen kon beschouwd worden als werkweigering.»

Modelvragenlijst: dit formulier vermeldt zeer summier de essentiële gegevens vereist om een arbeidsovereenkomst te sluiten.

Vermelding op formulier A-6: «Vult geen papieren in.»

Wat de feiten betreft

Overwegende dat er geen betwisting is over het feit dat appellant geweigerd heeft de vragen die voorkomen op de in het feitenrelaas vermelde vragenlijst in te vullen;

Overwegende dat het hier summier gegevens betrof vereist voor de opstelling van een arbeidsovereenkomst; dat indien appellant zou hebben verklaard dat hij niet bij machte was dit formulier in te vullen, men aan die verklaring geen consequentie had kunnen verbinden, doch dat aan een verklaring van weigering noodzakelijk een negatieve houding moet worden verbonden en het besluit dat appellant een werkweigering wilde bewimpelen over een schijnbaar juist motief;

Overwegende dat er derhalve wel degelijk een oorzakelijk verband bestaat tussen de verklaring van appellant en de negatieve reactie van de werkgever; dat het immers een eenvoudige regel van de logica is dat wie de oorzaak wil ook de gevolgen wil;

Wat het aanvullend onderzoek betreft

Overwegende vooreerst dat het hof dat aanvullend onderzoek niet nodig had aangezien uit de verklaring tijdens het onderzoek door appellant afgelegd bewezen is dat hij «weigerde enig papier of vragenlijst in te vullen»;

Overwegende bovendien — ten overvloede — dat de R.V.A. dat aanvullend onderzoek hetzij uit eigen beweging hetzij, wat dikwijls gebeurt, op verzoek van het hof uitvoert en terecht; dat partijen immers in de loop van het geding nieuwe bewijsmiddelen mogen aanbieden (Cass., 17 november 1883, *Pas.*, 1883, I, 367);

Wat het aanbod van bewijs door alle middelen betreft

Overwegende dat appellant aanbiedt door alle middelen zijn versie van de feiten te bewijzen; dat die versie, zoals die uit zijn verklaring aan de arbeidsbemiddelaar blijkt, is dat hij, behalve zijn weigering iets op papier te zetten, bereid was een test af te leggen;

Overwegende dat het bewijs van dat feit niet relevant is aangezien zijn beweerde voorstel omtrent die test geen oorzakelijk verband heeft met de weigering van de werkgever;

Overwegende dat wat de schorsing betreft er geen redenen voorhanden zijn om deze hoger te bepalen dan het normale, d.i. vier weken;

Op die gronden,

Gehoord de h. Smits, advocaat-generaal, in zijn gelijk-luidend mondeling advies ter openbare terechtzitting van 11 februari 1981;

Gelet op het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende de werkloosheid en arbeidsvoorziening, inzonderheid artikel 134;

Rechtdoende op tegenspraak, alle andere en strijdige conclusies afwijzend;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

Bekrachtigt het bestreden vonnis gewezen door de 7e kamer van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen op 7 januari 1980, mede om zijn motieven, behalve wat de sanctie van acht weken betreft; vermindert deze tot vier weken.

NOOT—Het arrest bekrachtigt het vonnis, op 7 januari 1981 gewezen door de 7e kamer van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen (*R.W.*, 1980-81, 1941, met noot *contra* van R. Van der Veken).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

RAADKAMER — 1 MAART 1982

Voorzitter: de h. Naets

Rechters: de h. Van Doren en mevr. De Kempeneer

Openbaar ministerie: de h. Crabbé (overwegend andersluidend advies)

Advocaten: mrs. Nelissen en Calloud

Huwelijk — Ontvangstmachtiging — Dringende en voorlopige maatregelen — Voorwaarden — Feitelijke scheiding — Schuld — Urgentie.

De gehuwde die de echtelijke woning verlaten heeft, krijgt slechts ontvangstmachtiging indien hij bewijst dat de feitelijke scheiding en het voortduren ervan te wijten zijn aan de fouten en tekortkomingen van de andere echtge-

noot; in die zin is het vereiste van het bestaan van een huishouding thans vervallen.

De vordering tot het verkrijgen van dringende en voorlopige maatregelen is ontvankelijk als bewezen is dat de verstandhouding tussen de echtgenoten ernstig verstoord is, zonder dat schuld van de verweerder bewezen moet zijn.

Bij het nemen van dringende en voorlopige maatregelen mag, en bij het toekennen van een ontvangstmachtiging in dat kader moet de rechter rekening houden met de schuld aan de feitelijke scheiding of het voortduren ervan.

Langdurige of conventionele feitelijke scheiding sluiten niet uit dat er urgentie is in de betekenis van art. 223 B.W., aangezien feitelijke scheiding een juridisch onvaste toestand is die dringend juridische zekerheid kan vereisen (o.m. met betrekking tot de kinderen). Hiertoe kan de rechter de overeenkomst tussen partijen juridisch consolideren.

Dringende en voorlopige maatregelen zijn voorlopig in die zin dat ze steeds kunnen worden gewijzigd; dit betekent niet dat ze alleen gelden voor voorlopige toestanden.

Van den A. t/ De M.

Overwegende dat geïntimeerde voor de eerste rechter een verzoekschrift neerlegde, waarin zij uiteenzette dat zij door het wangedrag van appellant de woning had dienen te verlaten; dat zij een reeks voorlopige maatregelen vroeg in verband met afzonderlijke verblijfplaats, het kind, het onderhoudsgeld voor haarzelf en de bijdrage in de kosten van het kind, en dergelijke; dat de eerste rechter bij tussenbeschikking van 14 maart 1980 aan partijen akte gaf van hun bereidheid hun relatieproblematiek aan het advies en de begeleiding van een universitair gezondheidscentrum te onderwerpen, de bijdrage van appellant in de huwelijkslasten voorlopig bepaalde op 10.000 frank per maand met dien verstande dat hij persoonlijk zal instaan voor de afbetaling van de persoonlijke lening, partijen machtigde afzonderlijk te verblijven en aan geïntimeerde het kind toevertrouwde, partijen vervreemdingsverbod oplegde met betrekking tot de roerende goederen en stofferende huisraad en uiteindelijk loondelegatie toestond; dat van het advies en de begeleiding van het gezondheidscentrum niets terecht kwam, daar geïntimeerde niet met appellant wenste te praten;

Overwegende dat de eerste rechter bij beschikking van 3 oktober 1980 partijen onthief van de aangegane verplichting hun relatieprobleem te onderwerpen aan het advies en de begeleiding van gezegd gezondheidscentrum en voor het overige zijn beschikking van 14 maart 1980 bevestigde, behalve wat betreft de afzonderlijke verblijfplaats van geïntimeerde, die toen elders gevestigd was dan bij de eerste beschikking;

Overwegende dat het hoger beroep ertoe strekt deze beschikking te doen wijzigen en te doen zeggen dat appellant vanaf 1 juli 1980 niet meer gehouden is aan geïntimeerde enig onderhoudsgeld te betalen, hem akte te geven dat hij voor het overige aan het oordeel van de rechtbank refereert en bereid is 3.000 fr. per maand te betalen als bijdrage in de kosten van zijn minderjarige dochter, indien bewezen wordt dat zij nog niet in haar eigen onderhoud kan voorzien;

Overwegende dat het inleidend verzoekschrift van geïntimeerde voor de eerste rechter gebaseerd was op de artikelen

221 en 223 B.W.; dat de tussenbeschikking van 14 maart 1980 de «ernstige verstoring» vaststelt en de noodzaak van voorlopige maatregelen; dat deze beschikking blijkbaar op artikel 223 B.W. gebaseerd is; dat in de beschikking van 3 oktober 1980 de eerste rechter principieel oordeelt dat noch voor de toepassing van artikel 221 B.W., noch voor die van artikel 223 B.W. m.b.t. het toekennen van enig onderhoudsgeld aan geïntimeerde door deze laatste het bewijs dient te worden geleverd dat de feitelijke scheiding en het voortduren ervan te wijten is aan de fouten en tekortkomingen van appellant;

Overwegende dat de eerste rechter in zijn argumentatie niet kan worden gevolgd;

Artikel 221 B.W.

Overwegende dat artikel 221 B.W. eensdeels de plicht van gehuwden verantwoordt om bij te dragen in de lasten van het huwelijk en anderzijds een sanctie omschrijft bij de niet-ervulling van deze plicht: de ontvangstmachtiging; dat bij niet-naleving van deze bijdrageplicht een beroep kan gedaan worden op de techniek van ontvangstmachtiging; dat deze plichten van bijdrage en hulp in principe dienen te worden uitgevoerd in de echtelijke verblijfplaats, gezien de plicht van samenwoning tussen echtgenoten; dat derhalve de eisende partij, die de echtelijke woning verlaten heeft, dient te bewijzen dat de feitelijke scheiding en het voortduren ervan te wijten is aan de fouten en tekortkomingen van verwerende partij (cf. Cass., 14 jan. 1971, *R.W.*, 1970-71, 1708, *J.T.*, 1971, 216; Cass., 19 sept. 1975, *R.W.*, 1975-76, 1495; Cass., 12 jan. 1979, *Pas.*, 1979, I, 5411); dat het in die zin is dat het vereiste van het bestaan van een huishouding (samenwonen) thans vervallen is; dat, wanneer de eisende partij de schuld van de verwerende partij aan het bestaan van de feitelijke scheiding bewijst, deze laatste vermoed wordt schuld te hebben aan het voortduren van de feitelijke scheiding, tot het bewijs van het tegendeel, met andere woorden geen ontvangstmachtiging indien bewezen wordt dat de eisende partij schuld heeft aan het ontstaan of het voortduren van de feitelijke scheiding, ook niet wanneer beide echtgenoten schuldig zijn aan de feitelijke scheiding, doch, indien één van de echtgenoten bewijst dat zij een ernstige wil heeft de samenleving te hervatten, dan heeft deze weer recht op ontvangstmachtiging;

Artikel 223 B.W.

Overwegende dat artikel 223 B.W. maatregelen toelaat wanneer één der echtgenoten grovelijk zijn plicht verzuimt of wanneer er een ernstige verstoring van de verstandhouding tussen partijen vastgesteld wordt; dat grof plichtsverzuim blijkbaar een «toerekenbaar» verzuim vereist; dat ernstig gestoorde verstandhouding gebaseerd is op een objectieve vaststelling, zonder het schuldaspect in aanmerking te nemen; dat, indien zulks vastgesteld wordt, de vordering ontvankelijk is; dat dit echter niet inhoudt dat ze gegrond is; dat inderdaad de eerste rechter bij het nemen van zijn beslissing met de schuld of onschuld van de eisende partij rekening mag houden; dat hij zelfs, wat de vordering tot levensonderhoud betreft, met de schuld aan de feitelijke scheiding en het voortduren ervan rekening moet houden (J.M. Pauwels, *Rechten en plichten van gehuwden*, Acco, Leuven 1980, nrs. 133 e.v.);

Overwegende dat artikel 223 B.W. in het nemen van dringende voorlopige maatregelen voorziet; dat dit niet slechts toepasselijk kan zijn op de «meest acute» moeilijk-

heden tussen partijen, zoals appellant het verkeerdelijk stelt; dat meer bepaald een feitelijke scheiding van lange duur of een conventioneel geregelde scheiding als dusdanig de urgentie niet uitsluiten, aangezien een feitelijke scheiding een juridisch onvaste toestand is die dringend juridische zekerheid kan vereisen — bijvoorbeeld met betrekking tot de kinderen — en het evenzo nuttig kan zijn een overeenkomst tussen partijen juridisch te consolideren; dat verder «voorlopige» maatregelen, maatregelen zijn die «voorlopig» zijn in die zin dat ze steeds kunnen worden gewijzigd, wat niet betekent dat ze alleen bestemd zijn voor «voorlopige» toestanden; dat deze maatregelen kunnen beperkt worden in de tijd, doch dat zulks geen vereiste is (zie Pauwels, *op. cit.*, nrs. 144ter e.v.);

In feite

Overwegende dat geïntimeerde de echtelijke woning verlaten heeft; dat zij verklaart dat zij zulks deed wegens het wangedrag van appellant; dat zij echter van deze feiten het bewijs niet levert; dat het door haar overgelegde geneeskundig getuigenschrift een weergave is van de behandeling die zij onderging; dat echter hieruit het wangedrag van appellant niet blijkt; dat geïntimeerde derhalve in gebreke blijft te bewijzen dat de feitelijke scheiding aan de schuld van eiser in beroep te wijten is; dat bovendien uit de stukken van de procedure, gevoerd voor de eerste rechter, volgt dat appellant een verzoening nastreefde, minstens zich hiertoe bereid verklaarde, terwijl geïntimeerde geen enkel contact met appellant wenste; dat derhalve alleszins aangetoond werd dat het voortduren van de feitelijke scheiding aan de schuld van geïntimeerde te wijten is;

Overwegende dat hieruit volgt dat geïntimeerde geen aanspraak kan maken op enige uitkering tot levensonderhoud vanwege appellant op basis van de artikelen 221 en 223 B.W.; dat dit, zoals door appellant in zijn verzoekschrift in hoger beroep gevraagd, dient te worden vastgesteld met aanvang op 1 juli 1980;

Overwegende dat, wat de overige maatregelen betreft, de eerste rechter terecht ter zake vaststelde dat de verstandhouding tussen partijen ernstig verstoord was; dat de door hem genomen maatregelen bij beschikking van 14 maart 1980 dan ook oordeelkundig bevestigd werden bij beschikking van 3 oktober 1980, behalve wat betreft de verblijfplaats van geïntimeerde en haar kind; dat tegen deze overige beschikkingen trouwens geen hoger beroep ingesteld is;

Overwegende dat het kind M. geboren is op 9 mei 1962 en dat het thans negentien jaar oud is; dat appellant aanbiedt 3.000 fr. per maand te betalen, indien bewezen wordt dat het kind niet in zijn eigen onderhoud kan voorzien; dat dit bedrag billijk voorkomt, rekening houdend met de gezamenlijke onkostenstaat voor het jaar 1980-81 ten bedrage van 37.792 fr., waaromtrent in de vorige procedure een stavingsstuk overgelegd werd; dat echter de bijdrage van appellant beperkt dient te blijven van 1 september 1980 — begin schooljaar — tot 1 juli 1981 — einde schooljaar; dat verdere bijdrage van appellant ongegrond voorkomt, nu geïntimeerde in gebreke blijft aan te tonen dat het kind thans nog zonder middelen van bestaan is of naar school gaat;

(...)

ARBEIDSRECHTBANK TE IEPER

2^e KAMER — 10 NOVEMBER 1981

Voorzitter: de h. Lecleir

Rechter: de h. Peene

Rechter in sociale zaken: de h. Dael

Arbeidsauditeur: de h. Dobbelaere

Advocaten: mrs. Decramer en Mahieu

Ziekte- en Invaliditeitsverzekering — Staat van invaliditeit — Beslissing van de Gewestelijke Commissie van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit — Hoge Commissie die haar eigen beslissing in de plaats stelt — Wettigheid — Terugwerkende kracht.

De Hoge Commissie van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit bezit de bevoegdheid haar eigen beslissing in de plaats te stellen van die van een Gewestelijke Commissie.

Zodanige beslissing van de Hoge Commissie kan terugwerkende kracht hebben.

L. t/ R.I.Z.I.V.

Overwegende dat eiser in zijn verzoekschrift van 12 augustus 1980 stelt dat het niet tot de bevoegdheid van de Hoge Commissie behoort de beslissing van de Gewestelijke Commissie van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit te vernietigen;

Overwegende dat eiser aanvoert dat de Hoge Commissie van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit, overeenkomstig artikel 48, 5°, van het K.B. van 4 november 1963 uitspraak doet over de invaliditeit van de gerechtigde in de zin van artikel 56 van de wet van 9 augustus 1963 en de duur ervan bepaalt, onverminderd artikel 54 van dit besluit; dat artikel 54 van het K.B. van 4 november 1963 bepaalt dat de afdelingen van de Gewestelijke Commissie tot opdracht hebben: 1° de door de Hoge Commissie of een lid ervan gevraagde lichamelijke onderzoeken te verrichten; 2°...; 3° ten aanzien van de gerechtigden die zij aan een lichamenlijk onderzoek hebben onderworpen, een van de volgende beslissingen te nemen: a) het bestaan van de staat van invaliditeit in de zin van artikel 56 van de vorenbedoelde wet van 9 augustus 1963 vast te stellen, in welk geval zij tevens de Hoge Commissie adviseren over de duur ervan; b) het einde van die staat vast te stellen;

Overwegende dat, overeenkomstig artikel 54 van het K.B. van 4 november 1963, de Gewestelijke Commissie het beslissingsrecht heeft om het bestaan en het einde van de invaliditeit vast te stellen; dat de Gewestelijke Commissie tevens over adviesrecht beschikt, nl. om voorstellen te doen aan de Hoge Commissie nopens de duur van de staat van invaliditeit;

Overwegende dat uit de bepalingen van het K.B. van 4 november 1963, en meer bepaald de artikelen 48, 5° en 53, 3°, blijkt dat de Hoge Commissie van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit hiërarchisch hoger staat dan de Gewestelijke Commissie; dat zij overeenkomstig artikel 48 van het K.B. van 4 november 1963 uitspraak doet over de staat van invaliditeit en de duur ervan;

Overwegende dat de Hoge Commissie van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit tot opdracht heeft te waken voor de goede werking van de Gewestelijke Commissie

van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit en een of meer van haar leden kan afvaardigen om de zittingen van de Gewestelijke Commissie bij te wonen;

Overwegende dat aldus moet worden aangenomen dat de Hoge Commissie van de G.R.I. de beslissingen of vaststellingen van de Gewestelijke Commissie kan verbeteren;

Overwegende dat de beslissing van de Hoge Commissie van de G.R.I. van 14 juli 1980 met terugwerkende kracht, vanaf 18 juni 1980, de erkenning van de staat van arbeidsongeschiktheid heeft geweigerd;

Overwegende dat eiser opmerkt dat artikel 51, derde lid, van de wet van 8 augustus 1963 bepaalt dat de beslissing van de adviserend geneesheer, van de geneesheer-inspecteur of van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit, waarbij het einde van de staat van invaliditeit wordt vastgesteld, geen terugwerkende kracht kan hebben;

Overwegende dat de afwijzende beslissing van de Hoge Commissie een akte van erkenning is waarbij enkel wordt vastgesteld dat al dan niet aan de wettelijke en reglementaire voorwaarden is voldaan en aan de betrokkene al dan niet het recht of de rechten worden toegekend die voortvloeien uit de wettelijke bepalingen; dat de verordenende tekst het recht of de rechten schept die bestonden vóór de administratieve erkenning;

Overwegende dat van de niet-retroactiviteit kan worden afgeweken en de terugwerkende kracht kan worden geldig wanneer geen afbreuk wordt gedaan aan enig verworven recht of wanneer ze steunt op sommige toestanden die in het verleden tot stand zijn gekomen;

Overwegende dat het inderdaad vaak voorkomt dat er enige tijd verloopt tussen het ontstaan van de redenen die een administratieve handeling kunnen gronden en het in werking treden van deze handeling; dat met terugwerkende kracht dat bezwaar op een behoorlijke wijze kan worden ondervangen;

Overwegende dat aan het dwingende van de rechtszekerheid van eiser geen afbreuk wordt gedaan door de terugwerkende kracht van de administratieve beslissing, aangezien die handeling voor hem geen recht heeft doen ontstaan, m.a.w. het is geen rechtscheppende handeling;

Overwegende dat ter zake de toepassing van het principe van de niet-terugwerkende kracht niet in aanmerking moet worden genomen en de Hoge Commissie gerechtigd was een verbeterde beslissing te treffen die ingaat op 18 juni 1980 (zie Arbh. Bergen, 13 september 1978, *Informatieblad R.I.Z.I.V.*, 1979, 107);

Overwegende dat, zelfs ingeval die beslissing niet genomen is overeenkomstig de procedure, dit geen afbreuk doet aan de terugwerkende kracht (Arbh. Bergen, 5e Kamer, 28 december 1977, O.M. tegen Lejeune en R.I.Z.I.V., A.R. 3378);

Overwegende dat eiser tot staving van zijn arbeidsongeschiktheid een medisch attest neerlegt, afgeleverd door dr. M., die op grond van de ziekte-toestand van eiser tot de conclusie komt dat er geen mogelijkheid is om patiënt in de normale werkkring te plaatsen;

Overwegende dat de rechtbank het in de gegeven omstandigheden geboden acht een geneesheer-deskundige aan te stellen;

(...)

NOOT—Bovenstaand vonnis raakt de volgende belangrijke problemen: 1° de werkingssfeer van de Hoge Commissie en de bevoegdheidssfeer van de Gewestelijke

Commissies van de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit; 2° de wettigheid van de terugwerkende kracht verleend aan een beslissing van niet-erkenning van arbeidsongeschiktheid door voorgenoemde raad.

Alvorens deze problemen en de wijze waarop de arbeidsrechtbank ze heeft opgelost in extenso te onderzoeken, lijkt het ons belangrijk de toepasselijke wetgeving en de feitelijke gegevens van de zaak in het kort weer te geven.

1. *De wetgeving.* — Om na verloop van één jaar primaire arbeidsongeschiktheid aanspraak te kunnen maken op invaliditeitsuitkeringen, moet de *staat* van invaliditeit van de betrokken werknemer of zelfstandige door de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit (G.R.I.) worden vastgesteld op basis van een medisch verslag opgesteld door de adviserend geneesheer van het ziekenfonds.

De beslissing tot (niet)-erkenning van de staat van invaliditeit moet binnen de laatste vier weken van het tijdvak van primaire arbeidsongeschiktheid worden getroffen (art. 55, § 1, 1°, tweede lid, van het K.B. van 4 november 1963).

De G.R.I. omvat vier organen. Twee ervan, de Hoge Commissie en de Gewestelijke Commissie — een per provincie — zijn m.b.t. het bovenvermeld vonnis belangrijk.

De *Hoge Commissie* heeft tot opdracht uitspraak te doen over de *staat* van invaliditeit en *duur* ervan te bepalen (art. 48, 5°, K.B. van 4 november 1963). Indien deze commissie echter oordeelt dat een lichamelijk onderzoek van de betrokkene noodzakelijk is, zal de Gewestelijke Commissie dit onderzoek verrichten (art. 54, 1°). Deze Gewestelijke Commissie stelt een omstandig verslag op ten behoeve van de Hoge Commissie en zodra de *Gewestelijke Commissie* de *staat* van invaliditeit heeft erkend — waartoe zij de bevoegdheid bezit krachtens art. 54, 3°, — deelt zij haar beslissing mee aan de Hoge Commissie (art. 54, 5°).

De beslissing van de Hoge Commissie over de *duur* van de invaliditeit wordt aan de verzekeringsinstelling betrekend (art. 67, eerste lid). Indien de Gewestelijke Commissie het einde van de staat van invaliditeit vaststelt, brengt zij de gerechtigde en de verzekeringsinstelling hiervan op de hoogte (art. 67, tweede lid).

2. *De feiten.* — Belanghebbende, zelfstandige, was arbeidsongeschikt erkend sinds 18 juni 1979, zodat de termijn van primaire arbeidsongeschiktheid op 17 juni 1980 een einde nam. Het lichamelijk onderzoek door de Gewestelijke Commissie geschiedde echter pas op 8 juli 1980, dus na de periode van primaire ongeschiktheid.

Dezelfde dag nog betekende die Commissie haar beslissing aan betrokkene, oordelende dat hij vanaf 14 juli 1980 niet meer de vereiste graad van arbeidsongeschiktheid bezat, zodat hij vanaf die datum ook geen aanspraak meer kon maken op invaliditeitsuitkeringen.

Op 14 juli 1980 werd hem nochtans een beslissing van de Hoge Commissie betekend, welke de initiële beslissing van de Gewestelijke Commissie vernietigde en verving. De Hoge Commissie oordeelde dat betrokkene reeds op 18 juni 1980 de vereiste graad van arbeidsongeschiktheid niet meer bezat. Bij verzoekschriften van 7 en 12 augustus 1980 betwistte belanghebbende de respectieve beslissingen van de Gewestelijke Commissie en de Hoge Commissie voor de arbeidsrechtbank.

Ten deze is vooral dat laatste verzoekschrift belangrijk. Requirant vroeg daarin aan de rechtbank vast te stellen dat de Hoge Commissie niet de nodige bevoegdheid bezat om haar beslissing in de plaats te stellen van die van de Gewestelijke Commissie. Subsidiair werd gesteld dat de Hoge Commissie aan haar beslissing geen retroactief karakter kon verlenen.

3. *Kan de Hoge Commissie een beslissing van de Gewestelijke Commissie vernietigen?* — Op deze vraag antwoordt de arbeidsrechtbank in positieve zin. De rechtbank oordeelt immers, voornamelijk op grond van de artikelen 48 en 54 van het K.B. van 4 november 1963, dat het geen twijfel laat dat de Hoge Commissie en de Gewestelijke Commissie in een hiërarchische verhouding staan, zodat de Hoge Commissie, als hiërarchisch hogere instantie, de beslissing van de Gewestelijke Commissie kan verbeteren.

De eerste beslissing van de Gewestelijke Commissie van 8 juli 1980 is, aldus de rechtbank, op een geldige wijze door de Hoge Commissie uitgewist, zodat enkel die van 14 juli 1980, getroffen door de Hoge Commissie, geldingskracht behoudt.

Hoewel de besluitvorming in onderhavig geval aanvaardbaar lijkt, is de motivering van de arbeidsrechtbank het o.i. heel wat minder.

Eerst dient te worden opgemerkt dat de rechtbank niet uitdrukkelijk vaststelt waarin de beslissing van de Hoge Commissie «beter» zou zijn dan de vorige. Voorts moet o.i. het beginsel zelf, volgens hetwelk de Hoge Commissie elke vaststelling of beslissing van de Gewestelijke Commissie kan verbeteren, duidelijk worden genuanceerd. Immers op basis van de wettelijke bepalingen is het onbetwistbaar dat de Hoge Commissie — zoals de benaming het laat vermoeden — in de schoot van de G.R.I. een sleutelpositie inneemt en een zekere hiërarchische macht t.a.v. de andere organen bezit (zie bv. art. 48, 4°, van het K.B. van 4 nov. 1963). Toch lijkt het ons dat deze macht gelimiteerd is door de bevoegdheden welke aan de andere organen van de G.R.I. zijn toegekend. Zo merkt Ph. Gossier op: «La délimitation précise des pouvoirs octroyés à ces organes a été inscrite dans ledit arrêté; elle était essentielle afin d'assurer la sécurité juridique des assurés sociaux». (Ph. Gossier, «La procédure de contrôle de l'incapacité de travail», *J.T.T.*, 1971, 30). Indien de Hoge Commissie echter om opportuniteitsredenen onverschillig welke beslissing van de Gewestelijke Commissie op de helling zou kunnen zetten, zonder dat deze bevoegdheid expliciet in de wet wordt vermeld, lijkt het ons dat aan de rechtszekerheid van de sociaal-verzekerden afbreuk wordt gedaan.

De Hoge Commissie heeft in ieder geval de bevoegdheid om de *staat* en de *duur* van de invaliditeit te bepalen. Indien een lichamelijk onderzoek wordt bevolen, is het nochtans de Gewestelijke Commissie die de bevoegdheid heeft om over de staat van invaliditeit te beslissen en is het de Hoge Commissie die de duur ervan vaststelt op advies van de Gewestelijke Commissie. Geen enkele tekst laat evenwel de Hoge Commissie de bevoegdheid om de beslissing van de Gewestelijke Commissie tot vaststelling van de staat van invaliditeit te censureren. Indien een orgaan van de G.R.I. zich op het terrein van een ander orgaan begeeft, vereist het belang van een goede admini-

stratie integendeel dat het bevoegd orgaan een rectificerende beslissing zou nemen.

De Gewestelijke Commissie sprak zich ten deze uit over het einde van de staat van invaliditeit (14 juli 80) zonder dat een voorafgaande beslissing tot erkenning op 18 juni 80, noch een beslissing over de duur van de invaliditeit (18.6 tot 13.7.80) werd getroffen. Die beide laatste beslissingen zijn derhalve a.h.w. door de Gewestelijke Commissie impliciet aanvaard.

De Gewestelijke Commissie overschreed dus klaarblijkelijk haar bevoegdheden, zodat de Hoge Commissie de wettelijkheid herstelde door haar beslissing in de plaats te stellen van de Gewestelijke Commissie ... en de duur van de invaliditeit op *nul* dagen te bepalen!

Houdt dit laatste echter op zichzelf niet een zelfde bevoegdheidsoverschrijding in, en miskent de Hoge Commissie bijgevolg de macht van de Gewestelijke Commissie niet om de staat van invaliditeit al of niet te erkennen? Diende de arbeidsrechtbank, zelfs indien dit aan de concrete situatie van de belanghebbende niets zou veranderen, niet tot het besluit te komen dat de beide beslissingen door nietigheid wegens machtsoverschrijding waren aangetast?

4. *Kan een beslissing tot niet-erkenning van de staat van invaliditeit retroactief worden genomen?* — Normalerweise kan een dergelijke vraag niet ter sprake komen, aangezien de beslissing van de (niet)-erkenning moet worden getroffen binnen de laatste vier weken van het tijdvak van primaire arbeidsongeschiktheid.

Quid echter wanneer er pas na het einde van de primaire ongeschiktheid een beslissing genomen wordt? De wet behoudt dienaangaande het stilzwijgen.

De belanghebbende riep voor de rechtbank art. 51, derde lid, van de Ziekte en Invaliditeitswet in. Dat artikel bepaalt dat «de beslissingen van de adviserend geneesheer, de geneesheer-inspecteur, of van de G.R.I., waarbij het einde van de staat van invaliditeit wordt vastgesteld, geen terugwerkende kracht hebben». Die wettelijke bepaling viseert echter niet de beslissingen over de al of niet-erkenning van de invaliditeit, zodat de vraag rijst of een interpretatie per analogie toegelaten is? Nu het ingaan van de periode van invaliditeit van een erkenning door de G.R.I. afhankelijk wordt gemaakt (dit op basis van wettelijk vastgelegde criteria), kan het enkele verloop van de primaire ongeschiktheidsperiode geen rechten aan de belanghebbende toekennen. Het lijkt ons derhalve logisch dat, bij stilzwijgen van de wet, een laattijdige niet-erkenning, effect sorteert vanaf de eerste dag volgend op de periode van primaire arbeidsongeschiktheid.

Mag men echter, zoals de rechtbank, besluiten dat de rechtszekerheid van de belanghebbende niet werd geschonden? Misschien niet door de retroactiviteit *sensu stricto*, maar ook niet door de laattijdigheid? Misschien hervat de belanghebbende de arbeid niet of meldde hij zich niet bij de werkloosheid (indien hij werknemer was), vooral wanneer het verslag van de adviserend geneesheer gunstig leek.

In elk geval lijkt het ons dat, indien de laattijdige beslissing schade veroorzaakte, de administratie hiervoor aansprakelijk kan worden gesteld. Geeft dit misschien een verklaring voor de litigieuze beslissing van 8 juli 1980 van de Gewestelijke Commissie?

A.M. Caeyers-De Hondt

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 29 januari 1981

Geneeskunst — Verbintenis van arts van ziekenhuis om slechts bepaalde isotope onderzoeken te verrichten, terwijl hij voor een andere een beroep kan doen op een daartoe ingerichte dienst van het ziekenhuis — Niet in strijd met K.B. Nr. 78 van 10 november 1967, artt. 11 en 12 — Overtreding van die verbintenis — Miskennen van regels van plichtenleer.

«Overwegende dat ingevolge de artikelen 2 en 11, eerste lid, van het koninklijk besluit nummer 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de paramedische beroepen en de geneeskundige commissies, aan de geneesheren geen reglementaire beperkingen mogen worden opgelegd bij de keuze van de middelen die moeten aangewend worden hetzij voor het stellen van de diagnose, hetzij voor het instellen en uitvoeren van de behandeling, nu de misbruiken van de vrijheid waarvan zij in een drievoudig opzicht genieten beteugeld worden door de raden van de Orde waarvan zij afhangen; dat volgens artikel 12 van hetzelfde koninklijk besluit als niet geschreven zijnde worden beschouwd in de overeenkomsten gesloten door die beoefenaars de bepalingen die hun keuzevrijheid bedoeld in artikel 11 schenden;

«Overwegende dat uit de bestreden beslissing (Franstalige Raad van Beroep, 29 april 1980) blijkt dat eiser zich op de eer had verbonden in het ziekenhuis van de commissie van openbare onderstand, thans openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van Châtelet, enkel de isotope onderzoeken te verrichten die uitsluitend tot de bevoegdheid van een laboratorium voor cardiopulmonale onderzoeken behoren, nu in genoemd ziekenhuis ook een dienst voor algemene nucleaire geneeskunde bestond waarop eiser steeds een beroep kon doen, wat hij trouwens vaak heeft gedaan;

«Overwegende dat alleen uit de omstandigheid dat het bestuur van een ziekenhuis bepaalde isotope onderzoeken uitsluitend door sommige beoefenaars laat verrichten, en de persoonlijke toepassing ervan door andere geneesheren en met name door eiser uitsluit, niet kan afgeleid worden dat in de zin van de artikelen 11 en 12 van het koninklijk besluit nummer 78 van 10 november 1967, de vrijheid bij de keuze van de middelen die aangewend moeten worden hetzij voor het stellen van de diagnose hetzij voor het instellen en uitvoeren van de behandeling beperkt is, terwijl die geneesheren zich tot andere diensten kunnen wenden om daar die onderzoeken te verrichten of te laten verrichten en dat zij meer bepaald, zoals ten deze, de voor hun diagnose vereiste isotope onderzoeken kunnen laten verrichten in de dienst van genoemd ziekenhuis die wordt geleid door beoefenaars die door het ziekenhuis zijn gekozen;

«Overwegende dat de beslissing, nu zij vaststelt dat eiser hoewel hij zich op de eer had verbonden in het ziekenhuis van het O.C.M.W. van Châtelet enkel isotope onderzoeken te verrichten die uitsluitend tot de bevoegdheid van een laboratorium voor cardiopulmonale onderzoeken behoren, die verbintenis vaak had overtreden,

daaruit wettig afleidt dat eiser de regels van de plichtenleer niet heeft nageleefd en dus moest worden geschorst.»

(Voorzitter: ridder de Schaetzen — Raadsheer-rapporteur: baron Vinçotte — Procureur-generaal: de h. Dumon — Advocaten: mrs. Houtekier en De Bruyn — In de zaak: D. t/ Orde van Geneesheren).

Hof van Cassatie (2e Kamer), 17 juni 1981

Bewijs — Overeenkomst — Akte opgemaakt in verschillende originelen — Exemplaar waarop een partij zich beroept, draagt haar handtekening niet.

In een geding tussen eiseres en verweerder S., dat betrekking had op een opzeggingsvergoeding, had eiseres opgeworpen dat het enige in het debat ingebracht exemplaar van de arbeidsovereenkomst waarop verweerder zich beriep, niet door hem was ondertekend en dat derhalve het bewijs van het bestaan van de overeenkomst niet werd geleverd. Het bestreden arrest (Arbeidshof Bergen, 28 februari 1980) beslist dat het geschrift dat de dienstbetrekking van een bediende vaststelt, niet aan de vormvoorschriften van art. 1325 B.W. moet voldoen en dat de handtekening van de partij tegen wie men zich op de overeenkomst beroept, volstaat. In twee middelen voert eiseres daartegen aan dat het geschrift dat als bewijs voor het bestaan van een arbeidsovereenkomst wordt overgelegd, weliswaar niet moet voldoen aan de vormvoorschriften van art. 1325 B.W., maar dat de overgelegde geschriften wel moeten blijken van het akkoord van de beide partijen om een arbeidsovereenkomst te sluiten, hetgeen niet het geval is wanneer het overgelegde geschrift niet is ondertekend door een der partijen. De middelen worden op de volgende gronden verworpen:

«Overwegende dat het arrest impliciet doch onmiskenbaar beslist dat het door de verweerder overgelegde geschrift dat alleen door de organen van eiseres is ondertekend, het bewijs oplevert van het akkoord van de partijen omtrent de door eiseres jegens verweerder aangegane verbintenissen;

«Overwegende dat eiseres in de middelen enkel betoogt dat, hoewel het geschrift hetwelk het bestaan van een arbeidsovereenkomst, hetzij voor bepaalde hetzij voor onbepaalde tijd, vaststelt, niet is onderworpen aan de vormvoorschriften van artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek, evenwel een overgelegd geschrift dat niet is ondertekend door een van de partijen, geen bewijs kan opleveren van de wilsovereenstemming;

«Overwegende dat, wanneer de akte wordt opgemaakt in verschillende originelen waarvan elke partij een exemplaar in zijn bezit heeft, het niet op straffe van nietigheid vereist is dat elk exemplaar ondertekend is door alle partijen; dat het voldoende is dat ieder van hen het exemplaar bezit dat is ondertekend door de andere partijen;

«Overwegende dat aan de rechter niet wordt verweten dat hij heeft beslist dat er verschillende originelen bestaan of schoon zou vaststaan dat er maar één is, noch dat hij niet heeft nagegaan of er verschillende originelen bestaan en evenmin dat hij niet heeft geantwoord op een conclusie waarin hij werd aangezocht om zulks na te gaan,

«Overwegende derhalve dat men de rechter op de enkele grond van de vaststelling dat het overgelegde geschrift niet is ondertekend door een van de partijen, niet kan verwijten te hebben beslist dat het overgelegde geschrift het bewijs oplevert van het akkoord van de partijen betreffende de verbintenissen, aangegaan door de partij die het geschrift ondertekend heeft en tegen wie het door de wederpartij wordt ingeroepen.»

(Voorzitter: de h. Legros — Raadsheer-rapporteur: de h. Kreit — Advocaat-generaal: de h. Krings — Advocaten: mrs. Ansiaux en Bützler — In de zaak: N.V. G. t/ S.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 17 juni 1981

Strafvordering — Openbaarheid van de terechtzitting — Jeugdbescherming — Verkeersovertreding — Vervolging van meerderjarige samen met minderjarige van minder dan achttien jaar — Behandeling van de hele zaak in raadkamer — Nietigheid.

Uit het bij de bestreden beslissing (Corr. Bergen, 19 februari 1981) bevestigde vonnis en uit de processtukken blijkt dat eiser, meerderjarig, en verweerder Michel D., op het ogenblik van de feiten meer dan zestien en minder dan volle achttien jaar oud, voor de Politie rechtbank te Zinnik vervolgd werden wegens verkeersovertredingen en dat de zaak voor de politierechtbank uitsluitend in raadkamer werd behandeld.

«Overwegende dat de bepaling van artikel 36bis, tweede lid, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, volgens welke het onderzoek van de vervolgingen ingesteld tegen minderjarigen die op het ogenblik van de feiten meer dan zestien jaar en minder dan volle achttien jaar zijn, voor de gerechten, bevoegd op grond van het gemene recht, in de bij die wetsbepaling bepaalde gevallen in raadkamer plaatsheeft, uitsluitend strekt tot bescherming van de minderjarigen; dat die bepaling afwijkt van de regel van de openbaarheid van de terechtzittingen, neergelegd in artikel 96 van de Grondwet, zodat zij niet kan gelden voor andere personen die terzelfder tijd voor die gerechten worden vervolgd, zelfs indien die personen en de minderjarigen bij een zelfde exploit gedagvaard worden;

«Dat het onderzoek van de tegen eiser ingestelde vervolgingen door de politierechtbank onwettig in raadkamer is gevoerd; dat het beroepen vonnis, gewezen na die rechtspleging, nietig is; dat de bestreden beslissing waarbij dat vonnis wordt bevestigd op grond dat de aan eiser verweten feiten in hoger beroep bewezen zijn gebleven en 'op een wettige en niet buitensporige wijze werden gestraft', die nietigheid overneemt en eveneens nietig is.»

(Voorzitter: de h. Legros — Raadsheer-rapporteur: de h. Stranard — Advocaat-generaal: de h. Krings — In de zaak: D. t/ D. e.a.)

Arbhof Antwerpen (2e Kamer), 9 juni 1980

Arbeidsovereenkomst — Bedienden — Voorlopige deeltijdse uitvoering van de overeenkomst na een wederzijds akkoord — Berekening opzeggingsvergoeding — Lopend loon.

«De B., in dienst als magazijnier sedert 1 september 1951, werd arbeidsongeschikt van 31 juli 1974 tot en met 4 januari 1976. Sedertdien werkte hij half-time tot op 31 januari 1977, datum waarop hij met uitbetaling van een opzeggingsvergoeding van 18 maanden, dit is van 40.248fr. x 18 = 724.464fr., afgedankt werd.

«Volgens de n.v. werd de vierentwintigjarige full-time arbeidsovereenkomst op 4 januari 1976 definitief omgezet in een half-time overeenkomst, zodat de lopende wedde ter berekening van de opzeggingsvergoeding in casu enkel 40.248fr. : 2 = 20.124fr. bedraagt.

«Van deze omzetting levert appellante evenwel geen bewijs...

«Ongetwijfeld kunnen partijen bij een arbeidsovereenkomst, na een periode van werkongeschiktheid van de werknemer, overeenkomen voorlopig de overeenkomst part-time uit te voeren. In zulk een geval wordt de bestaande full-time arbeidsovereenkomst met onderling goedvinden tijdelijk ten dele geschorst. En dat is wat in de onderhavige zaak kennelijk gebeurde.

«Zulk een partiële schorsing neemt evenwel niet weg dat, ter berekening van de opzeggingsvergoeding verschuldigd door de partij die de arbeidsovereenkomst beëindigt, de normale full-time maandwedde de lopende wedde in de zin van artikel 20 der Bediendenwetten uitmaakt.

«Op grond van geïntimeerdes functie van magazijnier, zijn vijftientwintigjarige anciënniteit en zijn leeftijd van 50 jaar, oordeelt het hof dat de eerste rechter de toegekende totale opzeggingvergoeding adequaat op 18 maanden heeft vastgesteld.»

(Voorzitter: de h. Rauws — Raadsheren in sociale zaken: de hh. Van Huffelen en Van der Smissen — Advocaten: mrs. Van der Straten en Op de Beeck loco Schoups — In de zaak: N.V. B. t/ De B.)

Rb. Kortrijk (5e Kamer), 7 december 1981

Handelspraktijken — Verbod van gezamenlijke verkoop van produkten (art. 35 W.H.P.) — Uitzonderingen van de artt. 36 en 37 niet toepasselijk — Ongeldigheid van de verkoopovereenkomst.

Op eensluidend advies van het openbaar ministerie verklaart de rechtbank de vordering van eiser (zie de toelichting in de noot) niet ontvankelijk:

«Gezien ons tussenvonnis van 24 maart 1980 waarbij de vordering geschorst werd tot na de afhandeling van het strafonderzoek.

«Luidens het advies van 23 nov. 1981 van de heer procureur des Konings werd na het strafonderzoek de zaak geseponeerd hoewel de feiten vaststaan en strafbaar blijven, zij het dan met een administratieve boete. De partijen vonden het niet nodig een kopie van dit strafonderzoek aan de rechtbank voor te leggen.

«De vraag die ter zake rijst is of bij aankoop van een keukeninstallatie voor de prijs van 132.818fr., het gratis aanbod aan de kopers van een stereoketen ter waarde van 50.000fr. onder toepassing valt van de wet op de handelspraktijken.

«De tussen partijen opgestelde overeenkomst werd als volgt gelibelleerd: 'Keuken volgens plan DN-FR (voor

front) 664 652: 132.818 fr. /DN-FR 660 118.826 fr. CBM Stereo Dorst inbegrepen'.

«Eiseres stelt dat de duurste keuken besteld werd, hoewel in de verkoopovereenkomst twee opties voorkwamen en partijen aan de rechtbank nooit mededeelden of uiteindelijk de duurste of de goedkope keuken besteld werd. Wel is iedereen het eens dat verweerder geen keuken meer wou.

«Art. 36 van de wet op de handelspraktijken laat alleen toe 'gelijke' produkten of diensten te leveren. In de Franstalige tekst wordt het woord «identiques» gebruikt. Ter zake zijn uiteraard een keukeninstallatie en een stereoketen niet identiek. Keukenarbeid kan uiteraard zonder stereo gebeuren en niet iedereen is geneigd om te koken met stereomuziek.

«Gratis toegifte wordt geregeld in artikel 37: alleen in de daarin bedoelde gevallen mag 'kosteloos erbij geleverd' worden. In art. 37 staat wat kosteloos, gezamenlijk met een produkt of dienst, kan worden aangeboden. Een stereoketen is zeker niet bedoeld door art. 37, 3°.

«Aldus is een verzekeringspolis, aangeboden op de intekening van een tijdschrift niet toegelaten bij voormeld artikel (zie hierover: 'Les pratiques de commerce 1971-1977, J.T., 1978, 26; P. de Vroede, 'Overzicht van de rechtspraak, wet op de handelspraktijken 14 juli 1971, T.P.R., 1976, 689, e.v., nrs. 128 e.v.; noot onder Hof Brussel, 4.1.1979, R.W., 1979-80, 465; noot P. de Vroede onder Voorz. Kh. Brussel, 16 nov. 1976, R.W., 2603, gewijzigd door Hof Brussel, 4 januari 1979).

«Van een ristorno kan evenmin sprake zijn (zie hierover J.T., hierboven vermeld blz. 22 nr. 36).»

(Voorzitter: de h. van Hille — Openbaar ministerie: de h. Denecker — Advocaten: mrs. Derijcke en Declerck — In de zaak: M. t/ V.)

NOOT—Om het hierboven afgedrukte vonnis te begrijpen is het nodig de hieraan voorafgaande feiten bondig te schetsen.

Tussen de partijen wordt een verkoopovereenkomst gesloten strekkende tot de levering van een moderne keukeninstallatie met toestellen. Als toemaatje krijgt de koper «gratis» een stereo-installatie ter waarde van 50.000 fr.. De verkoop wordt gesloten maar enkele dagen later heeft de koper spijt over zijn aankoop en stuurt aan de verkoper een aangetekend schrijven om de verkoop ongedaan te maken, hierbij steunend op listige praktijken waaraan de verkoper zich zou bezondigd hebben. Na heel wat over en weer geschrijf leidt de verkoper een vordering in die ertoe strekt de ontbinding van de overeenkomst ten nadele van gedaagde te vorderen met toekenning van een schadevergoeding voor het geleden verlies en de te derven winst begroot op 25 % van de verkoopprijs. De zaak wordt behandeld voor de vijfde kamer van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk zijnde een burgerlijke kamer met één rechter waar het openbaar ministerie zetelt. Ambtshalve wordt door de procureur des Konings een strafonderzoek geopend dat uitmond op een geschreven advies waarin voornoemde procureur des Konings stelt dat de verkoopovereenkomst strijdig is met art. 35 W.H.P.. Op haar beurt toetst de rechtbank de betwiste verkoop op zijn conformiteit met het bepaalde in art. 35 W.H.P. en concludeert dat de verkoop strijdig is met voornoemd artikel en dat de voorwaarden

om de uitzonderingen bepaald in de artt. 36 en 37 W.H.P. te kunnen toepassen niet zijn vervuld.

2. Op grond van het feit dat de verkoopovereenkomst het bepaalde in art. 35 W.H.P. overtreedt en de uitzonderingen bepaald in de artt. 36 en/of 37 niet vervuld zijn, wordt de eis tot ontbinding van de verkoopovereenkomst met toekenning van schadevergoeding aan de verkoper niet ontvankelijk verklaard. De niet geëxpliciteerde redenering kan slechts de volgende zijn: een overeenkomst is alleen dan geldig wanneer ze voldoet aan de in art. 1108 B.W. gestelde voorwaarden (toestemming, bekwaamheid, voorwerp en oorzaak). Uiteraard moet het voorwerp van een overeenkomst geoorloofd zijn, d.w.z. niet strijdig met de voorschriften die de openbare orde aantasten of met de bepalingen van dwingend recht.

Een wet is dwingend wanneer haar toepasselijkheid niet kan worden uitgesloten. In het dwingend recht ligt in feite een dubbel bevel: één aan de rechtsonderhorigen die het voorschrift niet terzijde kunnen schuiven en één aan de rechtbanken belast met de handhaving van wet (W. Van Gerven, *Beginselen van Belgisch Privaatrecht, Algemeen Deel*, 77, nr. 27).

Bij mijn weten is het de eerste maal dat een rechter, zij het impliciet, het karakter van dwingend recht van een in de wet op de handelspraktijken voorkomende bepaling erkent en de passende conclusie trekt uit het feit dat deze bepaling, in casu art. 35, werd miskend.

De niet-naleving van de voorschriften inzake de op een bestelbon aan te brengen vermeldingen gaf enkele jaren geleden aanleiding tot een betwisting voor de Rechtbank te Luik aan wie werd gevraagd de civielrechtelijke draagwijdte van voornoemde vermeldingen te bepalen. De rechtbank besliste dat de onvolledigheid van de bestelbon niet ipso facto de nietigheid van de koopovereenkomst tot gevolg had (Rb. Luik 16 januari 1974, J.L., 1973-74, 291).

De Rechtbank te Kortrijk heeft het anders gezien en aldus een voorbeeld gesteld waarvan slechts verhoopt kan worden dat het zal worden nagevolgd. De doeltreffendheid van de beteugeling van ongeoorloofde handelspraktijken zal er in gevoelige mate door verhoogd worden.

3. De aandacht dient evenwel te worden gevestigd op het feit dat de Kortrijkse rechtbank bij het toetsen van de aangevochten overeenkomst op haar conformiteit met art. 35 W.H.P. uit het oog heeft verloren dat hier twee onderscheiden uitzonderingen op het in art. 35 W.H.P. gestelde verbod worden behandeld. Ook mogen gezamenlijk tegen een globale prijs worden aangeboden produkten of diensten die een geheel vormen. Kan men ernstig volhouden dat een keukeninstallatie en een stereoketen één geheel vormen? M.i. helemaal niet, maar werd ook niet aangenomen dat een hakbijl en tafelgerei als geheel mogen worden beschouwd? (Brussel 4 januari 1979, R.W., 1979-80, 464, met eerder afkeurende noot van H. Swennen).

Paul De Vroede

Vred. Brugge (3e Kanton), 20 februari 1981

Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Zaken — Afgewaaide dakpannen en stukken zink, neergelaten op geparkeerde auto — Storm in kuststreek — Geen overmacht — Oude toestand van het gebouw — Gebrek in de zaak.

«Op grond van artikel 1384, eerste lid, en minstens de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, vordert eiser betaling van 18.035 frank als vergoeding der schade door hem ondergaan aan zijn autovoertuig, terwijl het geparkeerd stond in de Sterrenlaan te Knokke-Heist in de nacht van 1 mei op 2 mei 1979, door afgewaaid pannen en stukken zink, die erop zijn neergevallen, afkomstig van het hotel, gelegen aan de Zeedijk, waarvan verweerder de eigenaar-exploitant is.

Verweerder besluit tot afwijzing dezer vordering als ongegrond om de reden dat het ongeval niet te wijten is aan enig gebrek van zijn eigendom, dat hij onder zijn bewaring heeft (artikel 1384) noch aan enige fout of onvoorzichtigheid van zijn kant, doch uitsluitend aan het stormweer tijdens die nacht, dat volgens de verbaliserende politie een windkracht uit het noordwesten had van 8 à 10 (80 - 100 km. p.u. — of 22 à 28 m. per seconde) en gepaard ging met windstoten tot 140 km. per uur (of 39 meter per seconde).

«In overeenstemming met dit verweer, waarbij de zware storm als enige oorzaak van het schadegeval wordt aangegeven, met uitsluiting van elke andere oorzaak, dienen wij, ter toepassing van artikel 1384, eerste lid, B.W., alleen nog te onderzoeken of het feit daartegen niet bestand te zijn een gebrek inhoudt voor een pannen- en zinkbedekking van een gebouw.

«Een dergelijke storm, die in onze streken en vooral op onze zeedijken herhaaldelijk voorkomt, is niet van zo uitzonderlijke aard dat hij als overmacht zou aan te merken zijn (Dalcq, *Traité de la responsabilité civile*, I, nr. 2167; Vred. Deurne, 9 november 1973, T.V., 1978, 136; Vred. Pâturages, 26 mei 1971, J.T., 1972, 64; Rb. Hasselt, 22 november 1974, R.G.A.R., 1975, 9414).

«De stevigheid der dakbedekking moet erop berekend zijn en in stand gehouden worden vooral voor een eigendom dat, zoals dat van verweerder, volledig blootstaat aan de veelvuldig voorkomende noordweststormen, zodat, bij gebreke daarvan, deze dakbedekking aangetast was door een gebrek.

«Daar verweerder immers, tegenover dit door eiser ingeroepen gebrek, zich alleen beroept op overmacht, doch geen bewijs van overmacht levert, en beide partijen moeten medewerken aan de bewijsvoering (Fagnart, *Examen de la jurisprudence concernant la responsabilité civile 1968-1975*, nr. 109, preuve du vice), blijft, bij uitsluiting van overmacht, als enige oorzaak: de gebrekkige toestand van de bedaking van zijn gebouw (zie Cass., 6 oktober 1972, R.G.A.R., 1974, 9172, betreffende een escalator; Cass., 18 september 1970, J.T., 1971, 94, betreffende een auto-windscherm, met commentaar door Fagnart, *loc. cit.*).

«Onze overtuiging is desaangaande nog versterkt door de vaststelling: dat de verbaliserende politie ter plaatse slechts brokstukken van verweerders gebouw heeft aangetroffen en geen gewag maakt van andere gelijkaardige schadegevallen tijdens die nacht in de buurt; ook nog door de door eiser voorgelegde foto's waarop wij zien dat de pannen afkomstig zijn van de horizontale muurbekleding tussen de ramen van de bovenste zolderverdieping; en ten slotte de op te merken algemene hoge ouderdom van het gebouw van verweerder, die geen enkele factuur kan overleggen betreffende onderhouds- of herstellingswerkzaamheden aan deze muur- en dakbekleding.

«Dit laatste element zou zelfs, ware het niet overbodig, kunnen worden aangemerkt als nalatigheid en gemis aan normaal vooruitzicht van zijn kant, vallend onder toepassing van de artikelen 1382-1383 B.W.

«De aansprakelijkheid van verweerder staat dus vast, minstens met toepassing van artikel 1384, eerste lid, B.W., zodat de vordering principieel gegrond is.»

(Rechter: de h. De Ketelaere — Advocaten: mrs. Crijts loco De Clercq en Beuls — In de zaak: De C. t/M.)

EUROPEES RECHT

Overzicht van rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Zaken 68/81, 69/81, 70/81, 71/81, 72/81, 73/81 - Commissie/België — 2 februari 1982 — *Niet-nakoming verdragsverplichtingen — Niet toepassing van richtlijnen betreffende afvalstoffen, de verwijdering van afgewerkte olie, polychloorbifenylen en polychloorterfenylen en betreffende de kwaliteit van zwemwater — Niet uitvoering van een richtlijn betreffende de vereiste kwaliteit van het oppervlaktewater dat is bestemd voor de produktie van drinkwater in de Lid-Staten.*

In al deze zaken heeft het Hof verklaard dat het Koninkrijk België de krachtens het EEG-Verdrag op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen.

De Belgische regering heeft gepoogd haar verzuim te rechtvaardigen met een beroep op de omstandigheid dat ingrijpende institutionele hervormingen plaatsvinden, waarbij onder meer op de betrokken gebieden de bevoegdheden en taken van de nationale en regionale organen worden herverdeeld. Zolang de nieuwe instellingen nog niet in staat zijn hun bevoegdheden uit te oefenen, zouden de richtlijnen niet kunnen worden uitgevoerd.

Het Hof heeft zijn vaste rechtspraak herhaald, dat een Lid-Staat zich ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit communautaire richtlijnen voortvloeiende verplichtingen niet ten exceptieve op bepalingen, praktijken of situaties van zijn nationale rechtsorde kan beroepen.

Zaak 7/81 — A. Sinatra/ Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers (NPM) — 2 februari 1982 — (prejudicieel) — *Sociale zekerheid - Invaliditeitspensioen*

Het Arbeidshof te Bergen (België) heeft het Hof verscheidene prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van artikel 51 van verordening nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971. Deze vragen zijn gerezen in een geding tussen Sinatra, Italiaan, en de Belgische sociale zekerheidsinstelling NPM. Overeenkomstig de nationale anti-cumulatieregels vermindert deze instelling het pensioen dat de Italiaanse autoriteiten sinds 1 november 1970 krachtens de toepasselijke communautaire voorschriften betaalden met het bedrag van het Belgische pensioen.

Wegens de bezoldigde activiteit van Sinatra's echtgenote werd het Belgische pensioen per 1 januari 1976 verminderd tot het bedrag voor «alleenstaanden».

Het NPM was van oordeel dat deze wijziging krachtens artikel 51, lid 2, van verordening nr. 1408/71 een herberekening van de uitkeringen overeenkomstig artikel 46 van diezelfde verordening noodzakelijk maakte en sprak Sinatra aan tot terugbetaling ad BF 38.000 die hem tussen 1 januari 1976 en 31 januari 1979 onverschuldigd waren uitgekeerd.

De nationale rechter wil in wezen vernemen of volgens artikel 51 van verordening nr. 1408/71 een herberekening van de uitkeringen overeenkomstig artikel 46 van diezelfde verordening verplicht is, wanneer een verandering in de persoonlijke situatie van de sociaal verzekerde een vermindering van de aan hem uitgekeerde bedragen meebrengt.

De samentellings- en pro rata regeling van artikel 46 kan niet worden toegepast wanneer zij een vermindering meebrengt van de uitkeringen waarop de betrokkene krachtens de wetgeving van één enkele Lid-Staat aanspraak kan maken op grond van de alleen onder die wetgeving vervulde verzekeringstijdvakken.

Blijkt daarentegen de toepassing van de nationale wetgeving minder gunstig dan die van de samentellings- en pro rata regeling, dan moet ingevolge artikel 46, lid 1, van verordening nr. 1408/71 deze laatste toepassing vinden.

Het aldus aan de migrerende werknemers toegekende recht op toepassing van de gunstigste sociale zekerheidsregeling impliceert in beginsel dat bij elke wijziging van onder dit stelsel toegekende uitkeringen een nieuwe vergelijking moet worden gemaakt.

Ter beperking echter van de administratieve last die een nieuw onderzoek van de situatie van de sociaal verzekerde bij elke wijziging in de ontvangen uitkeringen zou meebrengen, heeft de verordening herberekening willen uitsluiten wanneer de aanpassing van de uitkeringen het gevolg is van gebeurtenissen die vreemd zijn aan de individuele situatie van de verzekerde, en voortvloeit uit de algemene evolutie van de economische en sociale toestand.

Deze uitsluiting kan niet worden uitgebreid tot wijzigingen in de uitkeringen, die het gevolg zijn van een verandering in de persoonlijke situatie van de sociaal verzekerde, zoals zijn overgang van de categorie «gehuwde» naar de categorie «alleenstaande».

Het Hof, uitspraak doende, heeft voor recht verklaard dat een herberekening overeenkomstig de bepalingen van artikel 46 van verordening nr. 1408/71 verplicht is bij elke wijziging in de door een Lid-Staat betaalde uitkeringen, behalve wanneer deze berust op een der «aanpassingsgronden» in artikel 51, lid 1, van verordening nr. 1408/71, die niet de veranderingen omvatten die in de individuele situatie van de sociaal verzekerde optreden.

Gev. zaken 62 en 63/81 — Seco S.A. en Desquenne & Giral S.A./l'Etablissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité — 3 februari 1982 — (prejudicieel) — *Vrij verrichten van diensten*

Het Hof van Cassatie van het Groothertogdom Luxemburg heeft twee prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van de bepalingen van het EEG-Verdrag inzake het vrij verrichten van diensten in het licht van de Luxemburgse wetgeving betreffende de premies voor het ouderdoms- en invaliditeitspensioen.

Deze vragen zijn gerezen in een geding tussen twee in Frankrijk gevestigde ondernemingen die gespecialiseerd zijn in de bouw en het onderhoud van de infrastructuur van het spoorwegnet, S.A. Seco en S.A. Desquenne & Giral, enerzijds, en l'Etablissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité, een Luxemburgse sociale verzekeringsinstelling anderzijds.

Deze ondernemingen hadden in 1974 respectievelijk 1977 verschillende werkzaamheden in Luxemburg verricht, waarvoor zij tijdelijk werknemers hadden ingezet die noch onderdanen van een Lid-Staat noch afkomstig waren uit een land waarmee Luxemburg een internationale overeenkomst inzake sociale zekerheid had gesloten. Deze werknemers waren gedurende de hele duur van de werkzaamheden in Luxemburg verplicht aangesloten gebleven bij de Franse sociale verzekering.

Krachtens de Luxemburgse sociale zekerheidswetgeving kan de Luxemburgse regering buitenlanders die slechts tijdelijk in het Groothertogdom verblijven, vrijstellen van verzekering. In dat geval dient de werkgever niettemin het voor zijn rekening komende deel van de premie te betalen, zonder dat de betrokken werknemers evenwel recht op een sociale uitkering verkrijgen.

Deze bepalingen zijn ingevoerd omdat het enerzijds niet billijk zou zijn werknemers die het grondgebied verlaten na daar slechts korte tijd te zijn verbleven, bijdragen te laten betalen, en omdat anderzijds moet worden verhinderd dat de werkgever buitenlandse werkkrachten zou gaan gebruiken om de voor zijn rekening komende sociale lasten te verminderen.

De betrokken ondernemingen werden aangesproken tot betaling van het werkgeversaandeel in de premies. Hier tegen hebben zij zich in rechte voorzien, stellende dat de Luxemburgse wetgeving dienaangaande niet op hen van toepassing is aangezien zij discriminerend is en het vrij verrichten van diensten binnen de Gemeenschap kan belemmeren.

Met de gestelde vragen beoogt de nationale rechter te vernemen of het gemeenschapsrecht eraan in de weg staat dat een in een Lid-Staat gevestigde onderneming, die met werknemers uit derde landen tijdelijk werkzaamheden in een andere Lid-Staat verricht, door deze Lid-Staat wordt verplicht voor die werknemers het werkgeversaandeel in de sociale verzekeringspremies te betalen, wanneer die werkgever voor diezelfde werknemers en over dezelfde periode reeds overeenkomstige bijdragen verschuldigd is ingevolge de wettelijke regeling van de staat van vestiging, en de bijdragen in de staat waar de dienst wordt verricht de werknemers geen enkel recht op een sociale uitkering geven.

Het Hof, uitspraak doende, verklaart voor recht:

«Het gemeenschapsrecht staat eraan in de weg, dat een Lid-Staat een in een andere Lid-Staat gevestigde onderneming, die met werknemers uit derde landen tijdelijk werkzaamheden in eerstbedoelde staat verricht, verplicht voor die werknemers het werkgeversaandeel van de sociale zekerheidsbijdragen te betalen, wanneer die werkgever reeds voor diezelfde werknemers en over dezelfde perioden van werkzaamheid overeenkomstige bijdragen verschuldigd is ingevolge de wettelijke regeling van zijn staat van vestiging, en de bijdragen in de staat waar de dienst wordt verricht, de werknemers geen enkel recht op een sociaal voordeel geven. Een dergelijke verplichting zou evenmin gerechtvaardigd zijn wanneer zij ten doel had de

economische voordelen ongedaan te maken die de werknemer zou kunnen trekken uit de niet-inachtneming van de regeling inzake het minimumloon van de staat waar de dienst wordt verricht.»

Zaak 248/80 — Firma Glunz/Hauptzollamt Hamburg-Waltershof — 3 februari 1982 — (prejudicieel) — *Gemeenschappelijk douanetarief - Specifiek recht*

Het Finanzgericht Hamburg heeft een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging en geldigheid en eventueel de draagwijdte van algemene bepaling C3 van titel I van verordening nr. 950/68 van de Raad van 28 juni 1968 betreffende het gemeenschappelijk douanetarief.

Deze vraag is gerezen in een geschil tussen de firma Glunz en de Duitse douane over de tariefindeling en het bedrag aan invoerrechten dat in augustus 1978 werd geheven bij invoer van een partij ceramische beeldjes waarvan de benedenarmen een kaarsenhouders vormen.

Glunz verzocht deze voorwerpen in te klaren onder post 97.05 GDT («toebehoren voor kerstbomen en dergelijke kerstfeestartikelen»), waarvoor een invoerrecht ad valorem van 10% geldt.

Nadat het bevoegde douanekantoor aanvankelijk met deze indeling had ingestemd, kwam het hierop later terug daar het van mening was dat de waar moest worden ingedeeld onder post 69.13B («beeldjes van porselein»), waarvoor een invoerrecht ad valorem van 11% geldt.

In de verwijzingsbeschikking verklaart de nationale rechter van mening te zijn dat inderdaad post 69.13B («beeldjes van porselein») in aanmerking moet worden genomen met toepassing van het specifieke recht. Hij overwoog echter dat het geschil inzake de berekening van het bedrag aan douanerechten door omrekening van de rekeneenheden in de nationale munteenheid een vraag opwierp over de uitlegging en geldigheid van de litigieuze bepaling, en legt het Hof de volgende vraag voor: «Is algemene bepaling C3 in deel I, titel I, van de bijlage van verordening nr. 2500/77 van de Raad van 7 november 1977 bij toepassing op post 69.13B van het gemeenschappelijk douanetarief in zoverre ongeldig, dat zij in geval van invoer van waren in een Lid-Staat met een sterke valuta tot een hoger douanerecht zou leiden dan bij invoer in een Lid-Staat waarvan de valuta ten opzichte van de bij het Internationaal Monetair Fonds opgegeven pariteit het sterkst is gedevalueerd, of moeten genoemde bepalingen aldus worden uitgelegd, dat een douanerecht slechts moet worden geheven tot het niveau waarop het bij invoer in een Lid-Staat met de zwakste valuta had moeten worden gegeven?»

Het Hof, uitspraak doende op de gestelde vraag, verklaart voor recht: «Bij onderzoek van Algemene bepaling C3 van titel I van deel I van de bijlage bij verordening nr. 2500/77 van de Raad van 7 november 1977 (PB 1977, L 289, blz. 1) is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid ervan kunnen aantasten. De bepaling moest aldus worden toegepast, dat bij invoer in een Lid-Staat met een sterke valuta de in r.e. uitgedrukte invoerrechten

overeenkomstig de bepaling moesten worden omgerekend in de nationale valuta van de Lid-Staat waar de invoer plaatsvindt, en niet moesten worden beperkt tot het bedrag dat bij invoer in de Lid-Staat met de zwakste valuta had moeten worden geheven.»

BENELUXRECHT

Inwerkingtreding van het Tweede Protocol van 11 mei 1974 betreffende de instelling en het statuut van het Benelux-Gerechtshof

Ter uitvoering van art. 1, lid 2, van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof (ondertekend op 31 maart 1965 en goedgekeurd door de Belgische wet van 18 juli 1969) werd op 11 mei 1974 te Brussel een tweede protocol (met 7 bijlagen) gesloten, waarbij als gemeenschappelijke rechtsregels voor de toepassing van de hoofdstukken III en IV van het Verdrag werden aangewezen de bepalingen van:

1. de Benelux-modelwet betreffende de bedrogsdelicten, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage I;
2. de Benelux-modelwet betreffende de strafbaarstelling van valse verklaringen voor internationale gerechten, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage II;
3. de beschikkingen, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage III, genomen door het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie op grond van artikel 19 a) van het Unie-Verdrag, van het Protocol inzake de afschaffing van controles en formaliteiten aan de binnengrenzen van Benelux en inzake de opheffing van de belemmeringen van het vrije verkeer, alsmede van de Overeenkomst inzake administratieve en strafrechtelijke samenwerking van 29 april 1969;
4. de door de Werkgroep voor het personenverkeer, ingesteld op grond van artikel 21 van het Unie-Verdrag, ter uitvoering van artikel 1, 6) van de Overeenkomst van 11 april 1960 inzake de verlegging van de personencontrole naar de buitengrenzen van het Beneluxgebied genomen beschikking, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage IV;
5. de door de Ministeriële Werkgroep van Volksgezondheid, ingesteld op grond van artikel 21 van het Unie-Verdrag, genomen beschikkingen, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage V;
6. de door de Ministeriële Werkgroep voor Administratieve Zaken, ingesteld op grond van artikel 21 van het Unie-Verdrag, genomen beschikkingen, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage VI;
7. de door het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie op grond van artikel 19 c) van het Unie-Verdrag tot de Regeringen van de drie Beneluxlanden gerichte aanbevelingen, waarvan de tekst is opgenomen in bijlage VII;
8. de beschikkingen en aanbevelingen, welke een der hierboven onder 3 tot 7 aangewezen beschikkingen of aanbevelingen wijzigen, aanvullen of vervangen;
9. het onderhavig Protocol.

Dit Tweede Protocol werd goedgekeurd door de wet van 4 september 1978, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 29 september 1978.

Overeenkomstig de bepalingen van art. 5.2 is dit Protocol in werking getreden op 1 augustus 1982 ingevolge de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonden door België, Luxemburg en Nederland, resp. op 19 september 1978, 8 juli 1982 en 26 maart 1981 (B.S. 19 augustus 1982, 9397).

WETGEVING

WIJZIGINGEN VAN DE ARBEIDSONGEVALLENWET

Het K.B. nr. 39 van 31 maart 1982 tot wijziging van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (*Stbl.* 3 april 1982) brengt enkele belangrijke wijzigingen aan in de A.O.W. inzake hulp van derden, het begrip basisloon, de deeltijdse arbeid, enz. De datum van inwerkingtreding werd vastgesteld bij K.B. van 19 april 1982 (*Stbl.* 24 april 1982)

I. Uitwerking op 1 februari 1982

Art. 10 vervangt art. 84 A.O.W. in verband met de bijzondere risico's. Art. 84 A.O.W. bepaalde voorheen dat de schade die voortvloeit uit de arbeidsongevallen in België overkomen ten gevolge van de werking van ontplofbare, ontvlambare, bijtende of giftige stoffen, bij het laden, het lossen, het vervoer, het opslaan of het behandelen van oorlogstuigen, of ten gevolge van ontploffingen veroorzaakt door de loutere aanwezigheid van deze tuigen, ten laste van de staat vergoed werd door het Fonds voor Arbeidsongevallen.

Betreffende de interpretatie van deze tekst ontstond na de bomaanslag in de Antwerpse Hovenierstraat op 20 oktober 1981 enige verwarring en onzekerheid: sommige verzekeraars meenden nl. dat art. 84 van toepassing was op deze ontploffing en de vergoedingen dus zouden worden uitgekeerd door het Fonds. Het Fonds nam echter de stelling in dat de bomauto geen oorlogstuig leek te vormen en dat, zelfs indien het wél om een oorlogstuig zou gaan, er geen sprake kon zijn van laden, lossen, vervoer, opslaan of behandelen, noch van een ontploffing veroorzaakt door de loutere aanwezigheid van een dergelijk tuig. De schade was inmiddels reeds voorlopig door de verzekeraars geregeld.

Het nieuwe art. 84, eerste lid, luidt nu als volgt: «De schade die voortvloeit uit de arbeidsongevallen ingevolge de werking van ontplofbare, ontvlambare, bijtende of giftige stoffen, bij het laden, het lossen of de behandeling van oorlogstuigen, of ingevolge ontploffingen veroorzaakt door de loutere aanwezigheid van deze tuigen, *wordt door de verzekeraar vergoed.*». Deze nieuwe tekst betekent ongetwijfeld een vooruitgang t.o.v. de vroegere tekst: hij sluit inderdaad elke betwisting tussen verzekeraar en Fonds, die een vertraging in de uitkering van de vergoedingen tot gevolg zou kunnen hebben, uit.

Het tweede lid van het nieuwe art. 84 bepaalt dat de verzekeraar nu een verhaalsrecht heeft op het Fonds bij een schade die zich in België voordoet en die het gevolg is van de *toevalige* en *onvoorziene* aanwezigheid van oorlogstuigen. De gevolgen van terreurdaden zoals die bij El Al te Brussel in 1969 of in de diamantwijk te Antwerpen in 1981 en van ontploffingen van oorlogsmunitie zoals die bij Poudries Réunies te Balen in 1975, waarover telkens betwisting ontstond met het Fonds voor Arbeidsongevallen, blijven in de toekomst dus duidelijk ten laste van de arbeidsongevallenverzekeraar, tenzij deze zou bewijzen dat de ontploffing generlei verband houdt met de uitvoering van het

arbeidscontract (Rb. Hasselt, 26 mei 1943, *B.A.*, 1943, 646).

Art. 11 heft de artikelen 85 en 86 van de A.O.W., die eveneens betrekking hebben op de bijzondere risico's, op.

Art. 85 bepaalde dat het Fonds voor Arbeidsongevallen, ten laste van de staat, de lichamelijke en *stoffelijke* schade veroorzaakt aan derden *uit hoofde van burgerlijke aansprakelijkheid* voor de ongevallen die het gevolg waren van de oorzaken bepaald in het oude art. 84, vergoedde.

Sommige slachtoffers van de recente bomaanslag te Antwerpen hebben gemeend op grond van dit art. 85 het Fonds voor Arbeidsongevallen te kunnen aanspreken. Het Fonds nam echter ook tegenover hen dezelfde stelling in als ten opzichte van de arbeidsongevallenverzekeraars, zodat een belangrijk gedeelte van de stoffelijke schade onvergoed bleef, aangezien de klassieke brandpolissen een uitsluiting voor ontploffingen door springstoffen bevatten.

Art. 86 bepaalde dat de getroffen en de rechthebbenden rechtstreeks tegen het Fonds mochten optreden, dat de verzekeraar de eventuele ongevalsangifte die bij hem werd ingediend diende door te sturen aan het Fonds en dat hij het Fonds in vrijwaring kon roepen indien hij gedagvaard werd.

Beide artikelen houden nu op te bestaan.

II. Uitwerking op 1 april 1982

Art. 1 voegt aan art. 24 A.O.W. een bepaling toe die inhoudt dat de vergoeding voor hulp van derden geschorst wordt indien vóór het verstrijken van de herzieningstermijn van drie jaar de getroffene, ten laste van de verzekeraar, wordt opgenomen in een verplegingsinstelling. De bijkomende vergoeding is dan niet verschuldigd voor de duurtijd van deze opname.

Men beoogt hiermee in zekere mate tot een gelijkschakeling te komen met de regeling van tegemoetkomingen aan minder-validen: ook hun tegemoetkoming voor hulp aan derden wordt niet uitbetaald tijdens de periode dat ze opgenomen zijn in een instelling.

Art. 5 wijzigt art. 45, derde lid, A.O.W.. Dit laatste bepaalde dat voor een blijvende invaliditeit van minder dan 10 % de waarde van de lijfrente geheel in kapitaal werd uitbetaald aan de getroffene. Dit kapitaal werd berekend op basis van de schaal F (die lager is dan schaal E omdat in de berekening van de coëfficiënten van schaal F geen rekening wordt gehouden met een kostenpercentage voor de toekomstige rentedienst). Uit de praktijk is bekend dat slachtoffers met een invaliditeit van 10 of 11 % hun handicap wel eens lieten vaststellen op 9,5 % om alzo het gehele kapitaal i.p.v. een rente, eventueel met 1/3 kapitaal, te ontvangen.

Art. 5 van het K.B. ontnemt nu aan het slachtoffer van een invaliditeit van minder dan 10 % definitief vastgesteld na 31 maart 1982, zelfs de mogelijkheid om 1/3 van het

kapitaal te vragen, zoals het wel kan gebeuren voor een blijvende invaliditeit van 10 % of meer: een invaliditeit van minder dan 10 % geeft alleen recht op een rente.

Art. 6 voegt, in ditzelfde verband, aan de wet een artikel 51bis toe, luidens hetwelk de arbeidsongevallenverzekeraar voor een invaliditeit van minder dan 10 %, definitief vastgesteld na 31 maart 1982, het rentekapitaal moet storten aan het Fonds voor Arbeidsongevallen. Aangezien het Fonds nu dit rentekapitaal zal moeten beheren, moet het constitutief kapitaal, door de verzekeraar aan het Fonds te betalen, berekend worden op basis van schaal E, zoals blijkt uit de onderrichtingen van het Fonds. De verzekeraar betaalt dus nu aan het Fonds meer dan hij voorheen aan het slachtoffer betaalde. De getroffen zal nu, i.p.v. een kapitaal te krijgen of een driemaandelijks rente (periodiciteit waarop de schalen E en F zijn berekend), van het Fonds een jaarlijkse rente ontvangen.

De artt. 7 en 8 regelen de aanpassing van de artt. 58, § 1, en 59 A.O.W. wat de taken en de stijving van het Fonds betreft ingevolge de wijzigingen ingevoerd door de artt. 5 en 6.

Het besluit, leest men in het verslag aan de Koning, voert deze en andere maatregelen in ten einde tegemoet te komen aan de filosofie van de A.O.W. van 1971, die wil dat de winsten van deze sector, die het gevolg zijn van het beheer van de rentekapitalen, ten goede moeten komen aan de sector. Deze maatregelen maken een vermindering met 0,10 % mogelijk van de werkgeversbijdragen aan het Fonds. Dit wordt bepaald door art. 9, dat art. 59bis, § 1, eerste lid, A.O.W. in die zin wijzigt. Het verslag aan de Koning voegt er anderzijds aan toe dat deze vermindering van de bijdragen in de arbeidsongevallensector een overeenstemmende verhoging van 0,10 % van de werkgeversbijdragen voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering (sector uitkeringen) mogelijk maakt.

De artt. 12 t/m 16 houden verband met de betrekkingen tussen het Fonds en de verzekeraar en met strafrechtelijke sancties.

III. Uitwerking op 1 april 1982 alleen voor ongevallen die vanaf die datum hebben plaatsgehad

Art. 2 geeft door een wijziging van art. 35, eerste lid, A.O.W. een nieuwe bepaling van het begrip «basisloon», waarover de betwistingen bleven voortduren (M. Bonheur-Fagnart, «La rémunération de base des victimes d'accidents du travail», R.G.A.R., 1979, nr. 10021). In de nieuwe tekst worden de elementen die als loon dienen te worden beschouwd, nauwkeuriger omschreven en tevens uitgebreid. Als loon wordt inderdaad beschouwd «ieder bedrag of ieder in geld waardeerbaar voordeel dat rechtstreeks of

onrechtstreeks door de werkgever aan zijn werknemer wordt toegekend ingevolge de tussen hen bestaande arbeidsverhouding, hetzij dat de toekenning ervan voortvloeit uit een geschreven of mondelinge individuele overeenkomst, uit een reglement of een overeenkomst gesloten in de onderneming, uit een collectieve overeenkomst gesloten in de nationale arbeidsraad, in een paritair comité of subcomité of in elk ander paritair orgaan — al dan niet bij koninklijk besluit algemeen bindend verklaard — uit het gebruik of uit een statuut, hetzij dat de toekenning ervan geschiedt krachtens een wet, hetzij dat de toekenning aan de werknemer haar grondslag vindt in een door de werkgever eenzijdig aangegane verplichting, behalve wegens overwegingen vreemd aan de beroepsactiviteit».

Anderzijds worden ook verschillende betalingen uitgesloten uit het begrip «basisloon». Het zijn:

«— de bedragen die worden uitgekeerd als terugbetaling van de verplaatsingskosten die de werkgever werkelijk heeft gemaakt, ten laste van de werkgever;

— de voordelen toegekend in de vorm van arbeidsgeereedschap of werkkleding alsmede de bedragen die de werkgever aan de werknemer betaalt ten einde zich te kwijten van zijn verplichting om arbeidsgeereedschap of werkkleding te bezorgen;

— de vergoedingen toegekend in geval van sluiting van ondernemingen;

— de vergoeding wegens uitwinning van de handelsvertegenwoordiger;

— de vergoedingen aan de werknemer verschuldigd wanneer de werkgever zijn wettelijke, contractuele of statutaire verbintenissen niet nakomt;

— de voordelen toegekend ter aanvulling van de sociale zekerheidsregeling, met uitzondering van het aanvullend vakantiegeld.»

Art. 3 voegt in de wet een art. 37bis in. Het bepaalt dat, wanneer de getroffene op het ogenblik van het ongeval deeltijdse arbeid verricht, het basisloon voor de berekening van de vergoedingen voor *tijdelijke arbeidsongeschiktheid* vastgesteld wordt uitsluitend op grond van het loon verschuldigd volgens de overeenkomst of de overeenkomsten voor deeltijdse arbeid.

IV. Met uitwerking op 1 januari 1983

Art. 4 vervangt artikel 43, eerste en derde lid, door een nieuwe tekst waardoor, analoog met de wetgeving op de beroepsziekten, de getroffene verplicht wordt de sociale bijdragen te betalen op de bijlagen betaald door het Fonds voor Arbeidsongevallen, behalve indien de bijlagen worden toegekend wegens hulp van derden.

J. SCHRYVERS

KANTTEKENINGEN

DE IMPACT VAN HET VOLMACHTEN-K.B. nr. 29 OP DE
DIENSTPLICHTWETTEN

In de artt. 10-14 van de gecoördineerde dienstplichtwetten worden een aantal gevallen opgesomd op grond waarvan een reeks potentiële dienstplichtigen uitstel of vrijstelling van legerdienst kunnen krijgen. De voornaamste reden waarvoor men uitstel of vrijstelling kan krijgen is het kostwinnerschap (over de periode 1974-1978 ongeveer 40 % van de dossiers behandeld in de Hoge Militieraad en de Conseil Supérieur de Milice)¹. Zowel voor uitstel, buitengewoon uitstel als voor vrijlating op morele grond wegens kostwinnerschap gelden de volgende — gelijktijdig te vervullen — voorwaarden: 1° het ingebrachte bedrijfsinkomen moet voor het gezinsonderhoud onmisbaar zijn; 2° de vader of de grootvader is overleden of 60 jaar oud geworden; 3° het *samengevoegd inkomen* van de vader en de moeder of van de daarmee gelijkgestelde personen, of van de grootouders, of van de verweesde broeders of zusters, *bedraagt niet meer dan 160.000 frank, verhoogd met één vierde per persoon ten laste, overeenkomstig de wettelijke bepalingen inzake de personenbelasting* of met het bedrag van de bij die belasting vrijgestelde kinderbijslag voor de personen ten laste waarvoor dit bedrag het vierde overschrijdt². Wat deze laatste voorwaarde betreft, houdt men rekening met het netto-inkomen³ zodat alle fiscaal aanvaarde aftrekbare lasten in aanmerking komen.

Het is precies hier dat het volmachten-K.B. nr. 29 van 30 maart 1982 tot wijziging van het W.I.B. inzake het belasten van de vervangingsinkomsten (*B.S.*, 1 april 1982) een vrij onverwachte, en waarschijnlijk niet bedoelde neveninvloed zou kunnen uitoefenen. In dit K.B. wordt met ingang van het aanslagjaar 1983 (inkomsten 1982) de aftrek van art. 62bis, § 1, 2° en 3°, W.I.B. (bijzondere aftrek, respectievelijk voor vervangingsinkomens en brugpensioen) geschrapt en wordt een nieuw art. 87bis, ingevoegd, dat voor dezelfde omstandigheden een belastingaftrek toestaat. Dit met de bedoeling voor de hoge vervangingsinkomens een minder gunstig fiscaal regime te scheppen, aangezien de techniek van de bijzondere aftrekken in een aantal gevallen tot sociaal onaanvaardbare begunstigen leidde. Door deze ingreep wordt aldus de belastingverzachting verplaatst van een aftrek van het totale bedrijfsinkomen — doch vóór de vaststelling van het totale netto-inkomen — naar een vermindering van de basisbelasting geheven op hetzelfde totaal netto-belastbaar inkomen. Voor verdere uitleg i.v.m. de nieuwe regeling en de concrete toepassing ervan op een

aantal gevallen verwijs ik naar een eerder in dit tijdschrift verschenen commentaar op het K.B. nr. 29⁴.

Door een strikte toepassing van de dienstplichtwet zou deze in se louter technische ingreep nare gevolgen kunnen hebben voor een aantal jongemannen die onder het regime van art. 62bis W.I.B. uitstel of vrijstelling zouden hebben genoten. Indien men rekening houdt met de letter van de wet, zal immers een veel hoger netto-inkomen in aanmerking genomen worden voor de toepassing van de hierboven geciteerde derde voorwaarde.

*Voorbeeld:**1) aanslagjaar 1982*

bruto belastbaar inkomen	300.000
(enkel vervangingsinkomen)	
bijzondere aftrek:	- 162.000

netto belastbaar inkomen	138.000
(basisbelasting: 9.458)	

2) aanslagjaar 1983

bruto belastbaar inkomen	300.000
(enkel vervangingsinkomen)	
gewone aftrek:	- 10.000
(art. 62bis, 1, 1°)	

netto belastbaar inkomen	290.000
(basisbelasting: 52.676)	

Van de basisbelasting wordt de belastingvermindering voor personen ten laste afgetrokken (art. 81 W.I.B.) en vanaf het aanslagjaar 1983 ook nog de nieuw ingevoerde vermindering (art. 87bis W.I.B.) die in onderhavig geval 39.095 frank zal bedragen.

Theoretisch zou in het bovenstaande voorbeeld een zoon uit een gezin met een dergelijk gezinsinkomen geen uitstel of vrijstelling meer kunnen krijgen op grond van kostwinnerschap. Een dergelijke stelling verdedigen lijkt me echter nauwelijks denkbaar. Vooreerst zou het flagrant in strijd zijn met de bedoeling van de uitstel- en vrijstellingsregeling; meer nog, deze regeling zou praktisch haar bestaansgrond verliezen, want de toepassing ervan zou tot bijna onbestaande gereduceerd worden. Voorts zal een dergelijk onverwacht gevolg van het K.B. nr. 29 waarschijnlijk niet bedoeld geweest zijn bij het opstellen ervan.

Wil men evenwel op een wettige wijze verder uitstel en vrijstelling kunnen verlenen, dan is een wijziging van de dienstplichtwetten noodzakelijk.

Herman Bruyland

¹ H. VAN ECKE, en G. DE CUYPER, «Dienstplicht — Een overzicht van rechtspraak betreffende uitstel en vrijlating», *R.W.*, 1979-80, 818.

² Art. 10, § 1, 1°, 4e tot 6e lid; art. 11, § 1, eerste lid; art. 12, § 1, 7°, der gecoördineerde dienstplichtwetten.

³ Art. 10, § 1, 1°, 8e lid, der gecoördineerde dienstplichtwetten.

⁴ J. SCHRYVERS, «K.B. nr. 29 van 30 maart 1982 tot wijziging van het W.I.B. inzake het belasten van vervangingsinkomens (Stbl. 1 april 1982)», *R.W.*, 1981-82, 2769-2773.

BALIELEVEN

Conferentie van de Jonge Balie te Mechelen Samenstelling van het bestuur — Openingszitting

Voorzitter: mr. Luk Charlier; ondervoorzitter: mr. Maria Cools; secretaris: mr. Etienne De Ridder; penningmeester: mr. Luk Van Kelst; vertegenwoordiger stagiairs: mr. Johan Timmermans.

De openingszitting vindt plaats op zaterdag 2 oktober 1982.

Conferentie van de Jonge Balie te Brugge Samenstelling van het bestuur

Voorzitter: mr. Thierry Goegebeur; past-voorzitter: mr. Jean Baptiste Petitat; ondervoorzitter: mr. Roger Vanhaelemeesch; secretaris: mr. Dirk Huygebaert; penningmeester: mr. Jan Behey; bestuursleden: mrs. Raphaël Beyne, Joris Van Kersschaever, Emmanuel Aspee, Piet Vandeputte, Jan Bouten en Christine Potiez.

MEDEDELINGEN

Institut Suisse de droit comparé

In 1978 werd bij een federale wet (6 oktober 1978) het «Institut Suisse de droit comparé» opgericht met de volgende doelstelling:

- Mettre à la disposition des autorités et de l'administration fédérales les documents et les études nécessaires pour les lois et les conventions internationales;
- Participer aux efforts internationaux de rapprochement ou d'unification du droit;
- Donner des renseignements et des avis de droit aux tribunaux, aux organes administratifs, aux avocats et à d'autres intéressés;
- Mener ses propres recherches scientifiques, promouvoir et coordonner des études dans les hautes écoles suisses et offrir aux chercheurs, en Suisse, un centre de recherches approprié.

Het Instituut is gevestigd te Lausanne en wordt geleid door professor Alfred E. von Overbeck, hoogleraar aan de Universiteit te Fribourg.

De aanwerving van wetenschappelijke medewerkers van niet Zwitserse nationaliteit is mogelijk.

Eventuele kandidaturen kunnen worden geadresseerd aan prof. Alfred E. von Overbeck, Institut suisse de droit comparé, Droigny, 1015 Lausanne.

Benelux-Overeenkomst op het gebied van natuurbehoud en landschapsbescherming

Op 8 juni 1982 werd te Brussel tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg een overeenkomst gesloten op het gebied van natuurbehoud en landschapsbescherming.

Deze overeenkomst heeft tot doel het overleg en de samenwerking tussen de drie Regeringen te regelen op het gebied van het behoud, het beheer en het herstel van het natuurlijk milieu en van het landschap (art. 1).

De drie Regeringen verbinden zich ertoe om op de navolgende gebieden samen te werken:

- harmonisatie van de beleidsuitgangspunten en -instrumenten ter zake voor zover deze noodzakelijk wordt geacht met name op het vlak van de wetten en reglementeringen betreffende het object van deze Overeenkomst;
- onderlinge kennisgeving van en overleg over de nieuwe maatregelen en ontwikkelingen teneinde het in de drie landen gevoerde

beleid met betrekking tot de grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen op elkaar af te stemmen en te coördineren;

3. het organiseren van gecoördineerde voorlichtings- en educatieve campagnes;

4. het uitwisselen van wetenschappelijke gegevens en zonodig het gezamenlijk verrichten van onderzoek;

5. gecoördineerde uitvoering van in een ruimer internationaal verband gesloten akkoorden (art. 2).

Met het oog op een doeltreffende bescherming van hun grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen worden door de drie Regeringen de navolgende activiteiten ondernomen of bevorderd:

1. het ontwikkelen van een visie op de bescherming en het beheer van grensoverschrijdende natuurgebieden en waardevolle landschappen, met inbegrip van grensoverschrijdende parken alsmede van gebieden die voor migrerende soorten van belang zijn; het formuleren van de criteria waaraan vorenbedoelde gebieden en hun bescherming en beheer zouden moeten voldoen;

2. het inventariseren, het begrenzen van en het verlenen van een beschermingsstatuut aan gebieden bedoeld onder 1 die het onderwerp uitmaken van een beschikking conform artikel 4 van de onderhavige Overeenkomst;

3. het opstellen van op elkaar afgestemde programma's voor het beheer en de bescherming van de onder punt 1 bedoelde gebieden die het onderwerp uitmaken van een beschikking conform artikel 4 van de onderhavige Overeenkomst;

4. regelmatig overleg betreffende de uitvoering van de onder 3 hierboven bedoelde programma's;

5. raadpleging over de voornemens en de ontwikkelingen welke bedoelde grensoverschrijdende gebieden kunnen aantasten (art. 3).

Voor de verwezenlijking van de in artikelen 2 en 3 genoemde doelstellingen worden door het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie beschikkingen genomen overeenkomstig artikel 18 van het Unieverdrag en rekening houdend met de aan ieder land of deel daarvan eigen omstandigheden. Deze beschikkingen verbinden de drie Regeringen en worden in ieder der drie Staten bekend gemaakt in de vorm welke aldaar voor de bekendmaking van verdragen is voorgeschreven (art. 4).

Ter uitvoering van artikel 1, lid 2, van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, worden de bepalingen van deze Overeenkomst, alsmede de ter uitvoering daarvan door het Comité van Ministers genomen beschikkingen, aangewezen als gemeenschappelijke rechtsregels voor de toepassing van de hoofdstukken III en IV van dat Verdrag (art. 8).

Deze Benelux-Overeenkomst treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand volgend op de datum van nederlegging van de derde akte van bekrachtiging.

De akten van bekrachtiging worden neergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Benelux Economische Unie, die de overeenkomstsluitende partijen in kennis stelt van de nederlegging van die akten (art. 10).

Oprichting van een Europese Stichting

Op 29 maart 1982 werd te Brussel door de staten van de Europese Gemeenschap een Overeenkomst tot oprichting van een Europese Stichting ondertekend.

De tekst van de Overeenkomst, met Regeling betreffende de instelling van een voorbereidend Comité is opgenomen in nr. 92 van het «Tractatenblad van het Koninkrijk der Nederlanden» (jaargang 1982, 15, nr. 1).

De Stichting is gevestigd te Parijs. Zij heeft tot taak bij te dragen tot een beter onderling begrip tussen de volken van de Europese Economische Gemeenschap en tot een betere kennis van het Europees cultureel erfgoed, zowel in zijn rijke verscheidenheid als in zijn eenheid, alsmede een beter begrip te kweken voor de Europese eenwording volgens de in artikel 5 aangegeven leidraad.

De tekst van bedoeld artikel 5 luidt als volgt:

De Stichting stelt het programma op van activiteiten waaraan voorrang zal worden verleend, waarin tevens wordt bepaald op welke wijze zij optreedt.

De activiteiten die de Stichting kan ondernemen in het kader van haar in artikel 2 omschreven taak kunnen onder meer gericht zijn op:

- bevordering, in de eerste plaats bij de volkeren van de Gemeenschap, van het inzicht in de Europese gedachte en van voorlichting over de opbouw van Europa, met inbegrip van voorlichting over de landen van de Gemeenschap en hun geschiedenis;
- bestudering van de middelen waardoor de landen van de Gemeenschap hun gemeenschappelijk cultureel erfgoed kunnen behouden en uitbouwen, met inachtneming van de huidige ontwikkeling van de samenleving en de techniek;
- stimulering van het aanleren van de talen van de landen van de Gemeenschap en ondersteuning van de mogelijkheden om deze kennis in praktijk te brengen;
- bevordering van de uitwisseling van personen binnen de Gemeenschap, waaronder begrepen uitwisselingen voor beroepsdoel-einden en uitwisselingen die betrekking hebben op activiteiten gericht op het kweken van een beter begrip voor de Gemeenschap;
- in het bijzonder de totstandbrenging en aanmoediging van programma's die tegemoet komen aan de belangen en de behoeften van jongeren;
- bevordering van de culturele uitstraling van de Gemeenschap zowel intern als naar buiten, met name door ondersteuning van projecten van culturele en andere aard, om op een bevattelijke en aantrekkelijke manier de wezenlijke kenmerken van de Gemeenschap en van de samenwerking tussen de volkeren der Gemeenschap te doen uitkomen.

De Franse Republiek stelt een te Parijs gelegen terrein alsmede de voor de werking van de Stichting nodige gebouwen gratis ter beschikking van de Stichting en neemt het onderhoud van de gebouwen voor haar rekening.

Eén en ander zal worden geregeld in de door de Stichting met de regering van de Franse Republiek te sluiten vestigingsovereenkomst.

TIJDSCHRIFTEN

Journal du droit international, 1982

nr. 1

G. Feuer, Les différentes catégories de pays en développement. Genèse évolution, statut: L. Focsaneanu, La protection des données à caractère personnel contre l'utilisation abusive de l'information; G. Pamboutchivounda en B. Boumakani, Le traité d'amitié et de coopération entre l'U.R.S.S. et la République populaire du Congo; F. Julien-Laferrrière, noot bij Conseil d'Etat, 9 oktober 1980 (vreemdelingenstatuut, administratieve rechtspleging); Ph. Kahn, noot bij Rb. Parijs, 5 december 1979 en Rb. Toulon, 5 augustus 1980 (echtscheiding naar Marokkaans recht, hoederecht over kinderen, Franse openbare orde); P. Bourel, noot bij Cass. fr., 1 juli 1981 (nationalisatie van een onderneming, schadevergoeding, niet strijdig met openbare orde); A. Huet, noot bij kort ged. Nice, 25 juli 1980 (beslag, debiteur in het buitenland, derde beslagene in Frankrijk, bevoegdheid van Franse rechter); I. Nestor en O. Capatina, Chronique de jurisprudence roumaine relative au droit international privé; P. Rolland, Chronique de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme.

Naamloze vennootschap, 1982

nr. 4, april

P.J.L.M. Peters, De Nederlandse economie in 1981 of het loon van de angst; W.J. Van de Woestijne, Sleutelwoorden en politiek in de economie; F. Krens, Informatie omtrent de invloed van prijsveranderingen in de jaarrekening van ondernemingen.

Revue critique de droit international privé, 1982

nr. 1

Ph. Franceslakis, Une lecture demeurée fondamentale: les «Règles générales des conflits de lois» de Jacques Maury; D. Turpin, Le nouveau régime juridique des étrangers en France: changement et continuité; P. Lagarde, noot bij Rb. Nanterre, 10 december 1980 (conflict van wetten in de tijd, huwelijk op grond van «code de la nationalité» van 1945, nietigverklaring op grond van de wet van 9 januari 1973, niet-verkrijging van Franse nationali-

teit); P. Lagarde, noot bij Conseil d'Etat 29 mei 1981 (Internationaal verdrag met Algerije (Evian), pensioenloopbaan, schending van verdrag door Algerije); P. Mayer, noot bij Hof Rennes, 8 juli 1981 (Wet van 30 mei 1857 inzake erkenning van vreemde vennootschappen, niet van toepassing op p.v.b.a.); H. Batiffol, noot bij Centre international pour le Règlement des différends relatifs aux investissements, 30 november 1979 (overeenkomst tussen staat en vreemde vennootschap, keuze van recht van deze staat, nationalisatie, schending van recht van deze staat en van internationaal recht, art. 42 van het Verdrag van Washington van 18 maart 1965); O. Carmet, noot bij Corr. Parijs, 3 december 1979 (Intellectuele eigendom, overdracht van recht tot uitgeven, toepassing van Frans recht, artt. 30 en 34 E.E.G.-Verdrag); J. Lemontey, noot bij Cass. fr., 16 juli 1981, (bevoegdheid, faillissement, vordering tot toerekening van het passief, art. 99 van de wet van 13 juli 1967, bevoegde rechtbank, geen toepassing van het Frans-Zwitsers Verdrag van 15 juni 1869); P. Bourel, noot bij Hof Parijs, 30 juni 1981 (vordering op grond van verhuring tegen diplomaat van de Unesco, immuniteit, Verdrag van Wenen 18 april 1961); G. Bonet, noot bij Hof Parijs, 13 februari 1980 (Verdrag van Brussel van 27 september 1968, art. 16, 4°, niet van toepassing op geschillen inzake tekeningen en modellen); H. Gaudemet-Tallon, noot bij H.v.J., 24 juni 1981 en 22 oktober 1981 (Verdrag van Brussel van 27 september 1968, toepassing van art. 18 ook in geval van bestaan van bevoegdheidsbeding, art. 22, voorwaarden voor toepassing, art. 17, geen invloed van de gebruikte taal).

Revue de droit international et de droit comparé, 1982

nr. 1-2

M. Berri en G.E. Longo, Compétence judiciaire et exécution des décisions en matière civile et commerciale. La jurisprudence Italienne concernant l'interprétation et l'application de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968; Y. Van der Mensbrugghe, Les codes de conduite pour sociétés multinationales: quelques réflexions; Ph. Fouchard, Le nouveau droit français de l'arbitrage; J. Sace, Chronique de jurisprudence.

S.E.W., 1982

nr. 4, april

A.H.E.M. Wellink, Van groei naar crisis; K. Mortelmans en J. Steenbergen, de E.G.-Verdragen in de economische crisis; D.J. Keur, Financiële instrumenten en coördinatie van het economisch beleid als bijdragen van de Gemeenschap aan het economisch herstel; H.W. De Jong, Industriële ontwikkeling en industriebeleid in de Europese Gemeenschap; B.C. Ryba, De Europese ijzer- en staalindustrie en het plan Davignon: een precedent; R.A.A. Duk en M.R. Mok, Juridische instrumenten van economische crisispolitiek in Nederland.

Tijdschrift voor privaatrecht, 1981

nr. 4

S. Van Crombrugge, Boekhoudrecht en boekhoudtheorie; E. Dirix, Ongerechtvaardigde verrijking in drie-partijen-verhoudingen; J.M. Nelissen Grade en Y. Merchiers, Overzicht van rechtspraak, wissel- en chequerecht (1960-1980).

Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie, 1982

nr. 5604, 10 april

F. Molenaar, De boedelscheiding in het huidige en het komende recht; M.C.M. Brandjes, Jurisdicte in de Verenigde Staten over buitenlandse moeder- en dochtermaatschappijen; W.E. Haak, Overzicht der Nederlandse rechtspraak (internationaal privaatrecht).

nr. 5605, 17 april

J. Hijma en M.M. Olthof, Terugwerkende kracht, causaal stelsel en zakelijke werking in het Nieuw Burgerlijk Wetboek; J.D.A. Den Tonckelaar, Het begrip «heden» in de eerste twee titels van boek 2 B.W.; E.W. Stieglis, Behartiging van zaken; door wie?; W.E. Haak, Overzicht der Nederlandse rechtspraak (internationaal privaatrecht).

nr. 5607, 1 mei

Th. M. De Boer en R. Kotting, De schijn van rechtszekerheid; J.P.F. Kooijman, Hoe Bastiaan Bravenboer toch een nieuwe woning kreeg.